

AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI TƏHSİL NAZİRLİYİ
AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASININ
TƏHSİL PROBLEMLƏRİ İNSTİTUTU
AZƏRBAYCAN DİLLƏR UNIVERSİTETİ

ƏZİZƏ HACIYEVA

MƏKTƏBƏQƏDƏR YAŞLI UŞAQLAR ÜÇÜN
İNGİLİS DİLİ

(İngilis dili müəllimləri üçün dərs vəsaiti)

*Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyi
Elmi-Metodik Şurasının «Avropa dilləri
və ədəbiyyatı» bölməsinin 12 aprel
2003-cü il tarixli iclasının qərarı ilə
təsdiq edilmişdir (protokol №03)*

Bakı - 2003

Rəyçilər: *A.M.Babayev, filologiya elmləri doktoru, professor*
K.M.Gözəlova, filologiya elmləri namizədi, dosent
M.İ.Əliyev, pedaqoji elmlər namizədi, dosent
F.H.Kərimov

Elmi redaktor: *K.B.Hacıyev, filologiya elmləri namizədi, dosent*

Rəssam: *Bayram Hacıyev*

«Məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün ingilis dili» adlı dərs vəsaiti 5-6 yaşlı uşaqlara ingilis dilində nitq bacarıq və vərdişləri aşılayan müəllim, tərbiyəçi və valideynlər üçün nəzərdə tutulmuşdur. Dərs vəsaitinin tərtib edilməsində əsas məqsəd məktəbəqədər yaşlı azərbaycanlı balalara ingilis dilini öyrətməkdir.

Sadə və maraqlı mövzulardan, nəfis tərtibatlı şəkillərdən, mahnı və notlardan ibarət bu dərs vəsaitinin köməyi ilə müəllim və tərbiyəçilər uşaqlara ingilis dilində elementar nitq bacarıq və vərdişləri aşılaya bilər, onları dünyada ən geniş yayılmış dilin gözəllikləri və zənginlikləri ilə tanış edə bilərlər.

Dərs vəsaitinin tərtib edilməsində müvafiq sahədə xarici ölkələrdə nəşr olunmuş elmi-metodik ədəbiyyatdan istifadə olunmuşdur.

H $\frac{4306020000}{AB003035}$ 21-03

*Yer üzündə körpə qığiltısından
təntənəli himn yoxdur.*

Viktor Hüqo

Çox sərrast söylənilmiş mülahizədir: əgər uşaqlar üçün yazılmış kitab yalnız uşaqların xoşuna gəlsə, yaxşı əsər deyil, əgər uşaqlar üçün yazılmış kitab yalnız böyüklər tərəfindən bəyənilirsə, o da yaxşı əsər deyil. Əgər uşaqlar üçün yazılmış kitab həm uşaqların, həm də böyüklərin xoşuna gəlsə, belələri ən yaxşı əsər hesab olunur.

Əlbəttə, biz arzu edərdik ki, Əzizə xanımın bu kitabı həm böyüklərin, həm də kiçiklərin xoşuna gəlsin. Əslində əsərin yazılması belə bir xeyirxah amala xidmət edir. Lakin arzu arzuluğunda qalır. Həqiqət isə bundan ibarətdir ki, ingilis, rus və başqa dillərdə bu səpkidə əsər yazan və ya tərtib edən mütəxəssislər zəngin təcrübənin və bunun nəticəsi olan böyük elmi-metodik xəzinənin varisləridirlər. Bu kitabın müəllifi – Əzizə xanım Hacıyeva isə böyük bir pedaqoji kollektivin görəcəyi işləri görmək istəyir. Hər halda, buna cəhd edir və heç nədən nə isə yaratmaq istəyir. Düzünü söyləmək, qurur, qoşur, yaradır da.

Keçmiş Sovet İttifaqında Əzizə Hüseyn qızı Hacıyeva uşaq nitqini tədqiq edən assosiyasiyanın Azərbaycandan olan yeganə nümayəndəsi idi. Harada keçirilməsindən asılı olmayaraq, uşaq nitqi ilə bağlı bütün elmi konfranslara SSRİ EA Dilçilik İnstitutunun professoru A.M.Şaxnaroviçin imzası ilə onun adına dəvətnamələr gəlirdi. Əzizə xanım bu gün də o mütəxəssislərlə məktublaşır, uşaq nitqinin bu və ya digər problemləri ilə bağlı fikir mübadiləsinə qoşulur.

Bunları yazmaqda məqsədim ondan ibarətdir ki, bəhs edilən tədris vəsaitinin müəllifi uşaq nitqi problemlərinin araşdırılması sahəsində təsadüfi adam deyil. Bundan əvvəl Ə.H.Hacıyevanın «*Bağçada ingilis dili*» (1990), «*Uşaqlarımıza ingilis dili öyrədək*» (1995) adlı vəsaitləri çap olunmuş, müvafiq elmi və pedaqoji müəssisələr tərəfindən rəğbətlə qarşılanmışdır.

Bütövlükdə isə 20 ildən çox uşaq nitqi və onun problemləri ilə bağlı elmi-tədqiqat işi aparan dosent Ə.H.Hacıyeva «Uşaq nitqinin linqvistik təhlili» adlı namizədlik dissertasiyası müdafiə etmiş, beş kitab və 40-a yaxın məqalə çap etdirmişdir.

Dərs vəsaitinin materiallarına uyğun çox incə, zərif şəkillər, nəfis rəsmlər çəkmiş, əsərə maraqlı tərtibat vermiş rəssam Bayram Hacıyevin də yaradıcı əməyi təqdirəlayiqdir.

Müəllif işi ilə rəssam işinin uyurluğu dərs vəsaitinin yüksək keyfiyyətini möhürləyir və onun uğur qazanacağına ümid verir.

Böyük və kiçiklərə sevinc gətirsin, yaşayanlardan olsun.

*filologiya elmləri namizədi,
dosent **Kamal Hacıyev***

MÜƏLLİFDƏN

“Məktəbəqədər yaşlı uşaqlar üçün ingilis dili” adlı dərs vəsaiti həmin yaşda olan uşaqlarla işləyən müəllim və tərbiyəçilər üçün nəzərdə tutulmuşdur. Burada əsas məqsəd 5-6 yaşlı uşaqların ingilis dilinin şifahi nitq bacarıq və vərdişlərinə elementar şəkildə yiyələnməsidir. Onların bu yaş dövrünə qədər əldə etdikləri bilik, bacarıq və vərdişlər, təxminən, nəzərə alınmışdır. Çox sadə və maraqlı mövzular əsasında illüstrativ şəkildə tərtib olunmuş bu vəsaitin köməyi ilə uşaqlar ingiliscə ehtidklərini yığcam şəkildə öyrənə və danışa bilərlər.

Verilən məşğələlər üzrə dərs həftədə iki dəfə aparılır. Hər dərs, təxminən, 30 dəqiqə davam edir. Çox sadə, əməli səciyyə daşıyan məşğələlərdə uşaqlara minimum söz ehtiyatı (o cümlədən ifadələr) ilə bərabər, ingilis dilində mahnı, şer, dialoq və yığcam nağıllar öyrədilir.

Hər məşğələdə əvvəlcə mövzunun proqramı (rabitəli nitq, lüğət, cümlə nümunələri, əsas səslər, əyani vəsait) verilir, sonra isə məşğələnin gedişi verilir. Hər məşğələ 3-4 dərsi əhatə edir. Bu dərslər elmi-metodik baxımdan, əsasən, bir-birilə əlaqədardır və biri digərini tamamlayır.

Vəsaitin lüğət hissəsi təbii ki, konkret mövzularla bağlıdır. Konkret mövzu və lüğət qrammatik quruluş, təsviri situasiya ilə müvazi verilmişdir. Güman edirik ki, vəsaitdə məktəbəqədər yaşlı uşaqların səviyyəsinə uyğun olan əzbərlənməsi şərlər, nəğmələr, mahnılar, situativ dialoqlar, səhnələşdirilmiş kiçik həcmli oyunlar uşaqların diqqətini çəkəcək və onları sevindirəcəkdir. Hər məşğələdə dilin fonetik, leksik və qrammatik səviyyədə ən zəruri normalarının kompleks şəkildə öyrədilməsi nəzərə alınmışdır.

Asandan çətinə, sadədən mürəkkəbə, bildiyindən bilmədiyinə prinsipinə uyğun tərtib olunmuş hər bir məşğələdə yeni sözlər, ifadələr verilir, onlara aid qrammatik konstruksiyalar, müxtəlif cümlə nümunələri daxil edilir. Burada və hər yerdə uşağın fərdi xüsusiyyəti, dil öyrənmək qabiliyyəti nəzərə alınmalıdır.

Uşaqlarda söz ehtiyatını zənginləşdirmək, minimum leksik normanı yığmaq və onu möhkəmlətmək üçün söz, söz birləşməsi və

cümlə nümunələrindən istifadə edilməlidir. Uşaqların bildiyi sözlərə uyğun sinonim, antonim sözlər seçilməli, frazeoloji sabit birləşmələrdən geniş istifadə edilməlidir.

Məktəbəqədər yaşlı uşaqların situasiya, dialoq düzəltmələri, qurmaları üçün bəzi söz və söz birləşmələrinin Azərbaycan dilində qarşılığı verilmişdir. İşin gedişində belə nümunələr, ehtiyac varsa, artırıla da bilər.

İngilis dilini öyrədən hər bir müəllim-tərbiyəçidən böyük əmək, səbr, iradə və uşağa məhəbbət tələb olunur. Məşğələdən əvvəl, ehtiyac varsa, müvafiq əyani vəsait hazırlanmalı, şəkil çəkilməli və dərs onun əsasında aparılmalıdır.

Tərbiyəçi - müəllim Azərbaycan dilində qarşılığı olmayan ingilis dilindəki spesifik səslərin üzərində bir qədər çox işləməli, intonasiya və tələffüzünə xüsusi fikir verməli, diqqət mərkəzində saxlamalıdır.

Uşaqlar bildiklərini təkrar etməyi sevirlər. Təkrar yolu ilə bildiklərini müxtəlif üsullarla möhkəmləndirmək yaxşı səmərə verir.

Ev tapşırıqları, əsasən, şəkil çəkib rəngləməkdən ibarətdir ki, bu da uşaqların bağçada keçdikləri mövzuların evdə möhkəmlənməsinə kömək edir. Nitq nümunələrinin müntəzəm və intensiv işlənməsi məşğələnin tədriclə ingilis dilində aparılmasına imkan verir.

Vəsaitin axırında lüğət, şəxs adları və mahnıların notları verilmişdir.

Vəsaitin hazırlanmasında ingilis və rus dilində olan elmi-metodik ədəbiyyatın uğurlu təcrübəsindən faydalanmışıq.

Vəsait bağçada ingilis dili öyrədən müəllim - tərbiyəçilər üçün nəzərdə tutulsa da, ondan valideynlər də istifadə edə bilərlər.

Azərbaycanda ilk təşəbbüs olduğundan vəsait qüsurlardan uzaq deyildir. Daha yararlı olması üçün onun naqis cəhətlərini göstərənlərin diqqətindən məmnun olacağıq.

Bu vəsaitin işıq üzü görməsində əməyi olan hər kəsə, xüsusən ADU-nun Azərbaycan dilçiliyi kafedrası, ingilis dilinin leksikologiyası kafedrası və ingilis dilinin metodikası kafedrasının əməkdaşlarına əsəri müzakirə edib müsbət rəy verdiklərinə görə minnətdarlığımızı bildiririk.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *Greating: "Good Morning"*

"Good morning" şeri; "Brother James" mahnısı¹

Lüğət: *Ann, Azer, Pete, Roy, James, Sue; a brother, a mother, morning, am, is; to see, glad; I, you, he; this, ringing, sleeping.*

Cümlə nümunələri: *Stand up! Sit down! This is Ann; I am glad to see you; Let us learn rhyme;*

Əsas səslər: *[e], [5], [0], [7:], [e9], [9], [es], [9:], [u], [ju:], [2].*

Əyani vəsait: *"qız, oğlan, ata, ana, nənə və baba" şəkilləri; oyuncaqlar.*

Məşğələnin gedişi: 1. Birinci dərsdə müəllim uşaqlara "ailə" təsvir olunmuş bir şəkil göstərir və deyir: *"This is Nick", "This is Mother"* Ana deyir: *"Good morning, Azer"*. Nik cavab verir: *"Good morning, Mother"*.

Uşaqlar bu cür salamı müəllimin ardınca bir neçə dəfə təkrar edirlər. Sonra balaca şəkillərdən istifadə olunur. Burada "qız, oğlan" şəkli çəkilmişdir, müəllim onlara ad verib salamlayır: *"Good morning, Roy; Good morning, Ann"* və s. Uşaqlar bu cür nümunədən istifadə edərək, bir-birilərini öz adları ilə salamlayırlar: *"Good morning, İlham; Good morning, Aitan; Good morning,..."* və s. Bütün uşaqlar oyunda iştirak edirlər. İfadə sabitləşir.

2. İkinci dərsdə uşaqlar əvvəlcə müəllimə diqqətlə qulaq asırlar. O, “*Good morning*” şerini oxuyur, sonra uşaqlar hər misrını müəllimin ardınca o qədər təkrar edirlər ki, bütün bənd əzbərlənir:

Good morning!

Good morning, good morning,

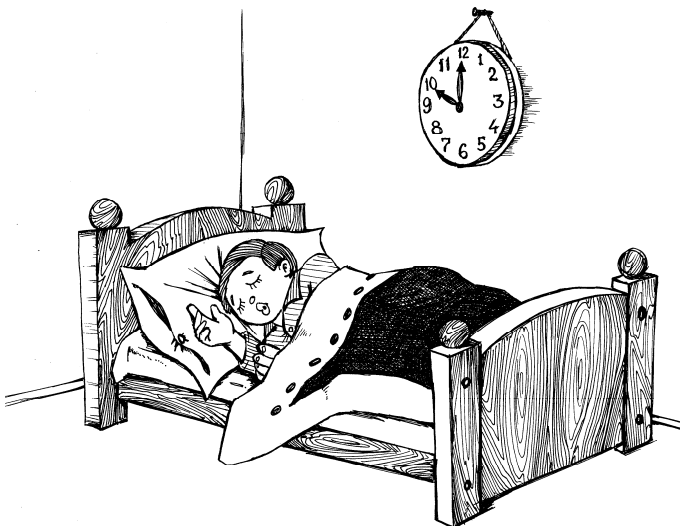
Good morning to you!

Good morning, good morning,

I am glad to see you!

“*I am glad to see you*” cümləsini müəllim tərcümə edir.

3. Müəllim üçüncü dərsin əvvəlində şeri və səsləri təkrar edir, sonra isə “*Brother James*” mahnısını öyrədir¹.

Are you sleeping, are you sleeping

Brother James, brother James?

Morning bells are ringing,

Morning bells are ringing,

Ding, ding, dong, ding, dong!

¹ Mahnının notları vəsaitin axırında verilmişdir.

Mahnının sözləri iki dəfə oxunulur. Mövzunun uşaqlara aydın olması üçün hərəkətlər yamsılanır, yaxud da mümkün olsa, əşyalar göstərilir. Lazım gəlsə, tərcümə olunur. Uşaqlar müəllimin ardınca sözləri 3-4 dəfə təkrar edirlər. Sonra müəllim mahnını uşaqlara oxuyur. Şərdəki hərəkət mimika və jestlərlə göstərilərək, mahnının sözləri uşaqlarla birlikdə yenidən oxunulur. Müəllim görəndə ki, uşaqlar mahnının sözlərini mənimsəyiblər, onda əvvəlcə xorla, sonra isə tək-tək mahnını oxuyub təkrarlayırlar. Aşağıdakı sözlərin tələffüzünə fikir vermək lazımdır: *sleeping, brother, James, morning, bells, ringing, ding, dong*.

[5], [9], [9:], [6:], [ju:] səslər birhecalı ingilis adlarında çox işlənir, ona görə də uşaqlar bu səsləri çox tələffüz etməlidirlər.

4. Dördüncü dərsdə müəllim ingilis adlarında olan bütün səsləri təkrar etdirir, sonra “*Good morning*” şəri və “*Brother James*” mahnısı təkrar olunur.

2-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*What is your name?*” mahnısı².

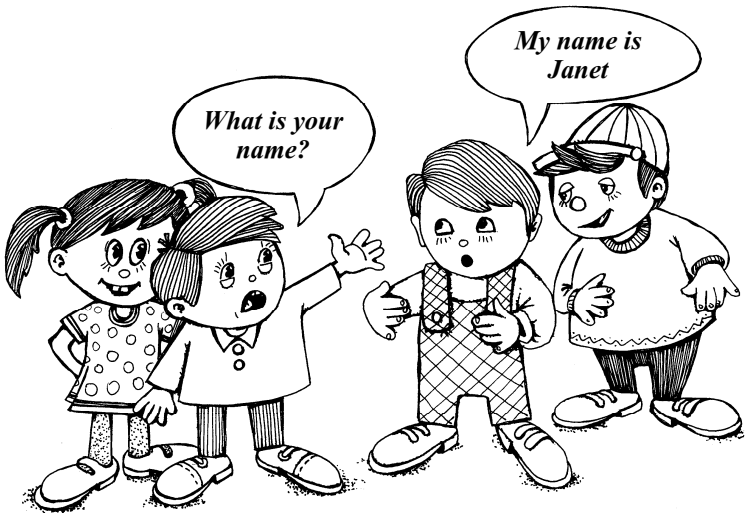
Lüğət: *Fred, Janet, Joe, Kate, Mary; a name, to tell, please, now;*

Cümlə nümunələri: *Answer, please!, Say, after me!, Come here, please! Take your book, please!, Open (close) your book, please!*

Əsas səslər: [5], [ou], [a9], [o], [o9], [9], [9:], [7:]

Əyani vəsait: “qız, oğlan” şəkilləri; oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim böyük bir şəkil gətirib uşaqlara göstərir və şəkildəki personajlara suallar verir: “*What is your name?*” və özü də şəklə ad verərək cavab verir: “*My name is Janet*”. Sonra uşaqlar qabaqcadan hazırlanmış balaca şəkildəki personajlara ad qoyurlar. Müəllim: “*What is your name?*” sualına uşaqların şəkillərə verdikləri adla cavab verir. Yeni dərs iki nəfər arasında səhnələşdirilir. Onlar yoldaşlarına sual verir, yoldaşları isə qrupun uşaqlarının adlarından istifadə edərək xorla cavab verirlər.

“What is your name?” və “My name is...” cümlələrini tələffüz edərkən müəllim onlara qarşı diqqətli olmalıdır, uşaqların tələffüzünü izləməlidir. O həmişə qısa tələffüz formasından istifadə etməlidir: [wɒts], [neimz] və s.

2. Aşağıdakı xüsusi adları: *Fred, Kate, Nick, Pete, Joe, Janet* deməklə [e], [eɪ], [ɪ], [ɪ:], [ou], [ʊ] səslərinin düzgün tələffüzünə fikir verilməlidir. Uşaqlar müəllimin ardınca bu sözləri dönə-dönə tələffüz etməlidirlər. Dərstdə bütün suallar, xahişlər, əmrlər və istiqamət bildirən fellər ingilis dilində olmalıdır.

Məs: *Answer...; Come and answer...; will you answer...?*

3. Uşaqlara təzə mahnı öyrədilir:

What is your name?

What is your name, what is your name?

Now tell me please, what is your name?

My name is Janet, my name is Janet,

My name is Janet, that's my name.

Müəllim əvvəlcə birinci misranı musiqisiz deyir, uşaqlar da təkrar edir. Sonra o biri sətirlər də beləcə təkrar olunur. Mahnının sözləri musiqinin müşayiəti ilə xorla oxunur. İki dəfə müəllim özü ahəstə-ahəstə musiqi ilə oxuyur. Üçüncü dəfə uşaqlar da müəllimə qoşulur. Bir neçə dəfə məşq etdikdən sonra uşaqlar iki qrupa bölünür.

nürlər: birinci qrup əvvəlki iki misranı, o biri qrup isə sonrakı iki misranı oxuyurlar. Mahnıdakı “Janet” şəxs adını uşaqların öz adları ilə əvəz etmək olar. “*That’s my name*” və s. cümlələrində tələffüzə fikir verilməlidir.

4. Əvvəlki dərslərdə keçilən mahnı və şeirlər təkrar olunur.

3-cü məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*Greeting: Good afternoon*”; “*Hands up*” şeri.

Lüğət: *Paul, afternoon, down, up, two, three*

Cümlə nümunələri: *Do your morning exercises; Line; March; Stand still!; Sit down!; Bend left!; Bend right!; Hands on hips; Hands to the sides!*

Əsas səslər: [u], [u:], [5], [0], [a:], [au], [o], [3], [t], [w]

Əyani vəsait: çoxlu uşaq təsvir olunmuş şəkil; oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara “*Good afternoon*” salamlarının nə vaxt demək lazım olduğunu izah edir. Belə bir səhnəcik təşkil olunur: uşaqlar bağçadan sonra yolda rastlaşırlar. Qəmərə

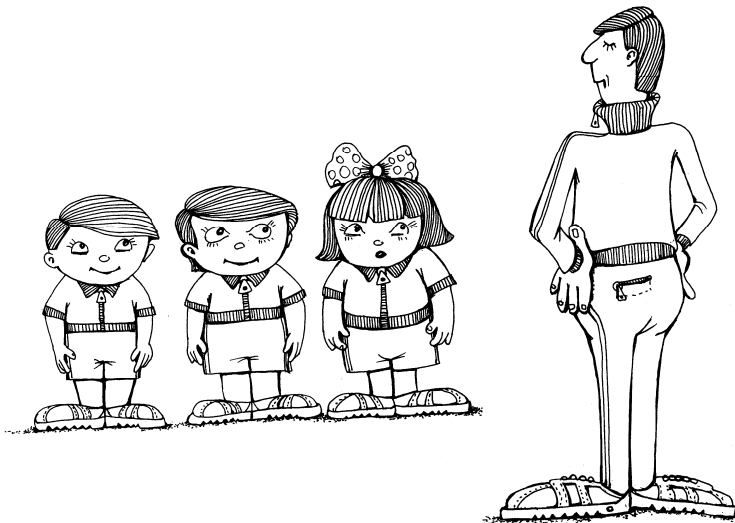
rast gələn Rövşən deyir: “*Good afternoon, Gamar*”, “*Good afternoon, Rovshan*” deyər cavab verir. Bu ifadəni uşaqlar müəllimin

ardınca bir neçə dəfə xorla təkrar edirlər. Sonra isə uşaqlar iki-iki olub öz adlarını işlətməklə məşq edirlər. Məşğələdə həm Azərbaycan, həm də ingilis adları işlənə bilər.

2. Uzun və qısa sait səslərin tələffüzünə fikir verilir: [i], [i:], [u]. Şəkillərdə təsvir olunmuş uşaqları göstərərək müəllim: “*This is Ann; This is Paul*” cümlə quruluşunu izah edir. Müəllim: “*Hands up*” şerini uşaqlara öyrədir və şerə əsasən oyun oynayırlar:

*Hands up, hands down,
Hands on hips, sit down!
Stand up, hands to the sides
Bend left, bend right
Hands on hips, one, two, three hop!
One, two, three stop!
Stand still.*

3. Uşaqlar iki cərgədə düzlənilir. Müəllim deyir: “Gəlin səhər idmanı edək”. Özü uşaqların qarşısında duraraq şerdəki hərəkətləri göstərir və etdiyi hərəkətin adını ingiliscə deyir. Uşaqlar da müəl-

limi yamsılayırlar. Sonra özləri həmin sözləri deyə-deyə səhər idmanı edirlər. Uşaqların hamısı şeri bir-bir məşq edir. Müəllim məşq zamanı oyunu yaxşı və düzgün yerinə yetirən, yeni sözləri düzgün tələffüz edən uşaqları tərifləyir. Bu tapşırıq dərsin ortasında

da edilməlidir. Tapşırıqda iştirak etmək üçün hərəkətləri edə bilməyən uşaqları məcbur etmək olmaz. Onlar təkcə şerin sözlərini təkrar etsələr kifayətdir.

4. Əvvəlki dərslərin materialı təkrar olunur. “*Brother James*” və “*What is your name*” mahnıları təkrarlanır və möhkəmləndirilir.

4-cü məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

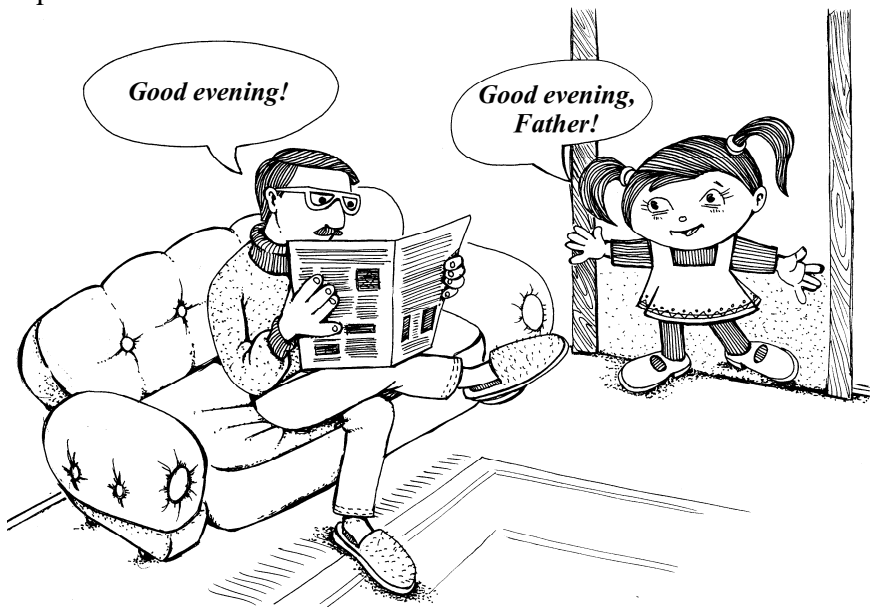
Rabitəli nitq: “*Greeting: Good evening*”; “*Nick and Andy*” şeri

Lüğət: *Andy, an evening, a father, sugar, to run out, to say, to stand, to stoop, and*

Cümlə nümunələri: *Who’s absent (present)? Gadir is absent. Let’s begin; Please, be quiet.*

Əsas səslər: [e], [ei:], [a:], [ʃ], [u:], [j], [r], [b].

Əyani vəsait: ailə üzvləri təsvir olunmuş şəkil; müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim belə bir səhnəcik düzəldir: “Nərgiz bağçadan evə gəlir, atasını salamlayır. O deyir: “*Good evening, Father*”; Ata cavab verir: “*Good evening*”. Bu ifadə də əvvəlki dərslərdə olduğu kimi öyrədilir. Uşaqlar iki-iki öz aralarında bu ifadəni işlədər və xərflərlə məşq edirlər.

2. Müəllim məşğələdə ingilis dilində işlənən xüsusi isimləri və əsas səsləri aktiv şəkildə işlədir: [5], [2], [1].

3. “*Nick and Andy*” oyununu aşağıdakı kimi oynamaq olar:

*Nick and Andy, sugar and candy,
I say stoop!
Nick and Andy, sugar and candy,
I say stand up!*

x x x

*Nick and Andy, sugar and candy,
I say run out!*

Uşaqlar dövrə vururlar, dövrənin ortasında bir nəfər dayanıb şəri əzbər deyir. Deyəndə ki, “*I say stoop*” onda əyilir. Başqaları da onu yamsılayırlar. Deyəndə “*stand up*” onda ayağa durur; deyəndə “*run out*” onda qaçır və s. Şərdə göstərilən hərəkətləri uşaqlar icra edirlər.

4. Müəllim verilmiş nümunə - cümlələrdən tədricən istifadə edir. Uşaqlar müəllimin tapşırdığı hərəkətləri yerinə yetirir. Müəllim isə hər dəfə “*please*” və yaxud “*Thank you*” ifadələrini deməyi unutmamalıdır.

5-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*My Family is at Home*”; “*My Dear Mummy*” mahnısı³

Lüğət: *a baby, a family, a grandfather, a grandmother, a sister, to kiss, dear, happy, always, at home, today.*

Cümlə nümunələri: *Please, look at the picture; we are at home; This is my (your) family; Let me kiss your face; I want you to be happy.*

Əsas səslər: [5], [u:], [0], [97], [6:], [ou], [d], [1], [h].

Öyani vəsait: “körpə, baba, nənə, ata, ana, bacı, qardaş” şəkilləri; bütöv bir ailə təsvir olunmuş şəkil hazırlanmalı.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim böyük bir şəkil göstərərək deyir: “*This is a family*”. Sonra balaca şəkilləri göstərərək deyir: “*This is a grandmother; This is a grandfather*” və s. Uşaqlar müəllimin ardınca xorla həmin ifadələri təkrar edirlər. Göstərilən kiçik şəkillərdən istifadə edərək müəllim “*my*” əvəzliyini işlədir: “*This is my grandfather; This is my grandmother*” və s. Uşaqlar yeni sözlərin tələffüzünü və mənasını bildikdən sonra “*your*” sözünü də balaca şəkillərlə işlədirlər: “*This is your grandfather*” və s.

2. “*Family, at home, father, mother, baby*” sözlərindəki [5], [u:], [a:], [0], [5], [ou], [0], [e9] səslərini məşq etdirmək lazımdır. Uşaqlar bu səsləri dəfələrlə təkrar etməlidirlər. [1] səsinin artikulyasiyasının qısa izahı verilməlidir. Bu səsi tələffüz edərkən dilin ucu alt və üst dişlərin arasında olmalıdır.

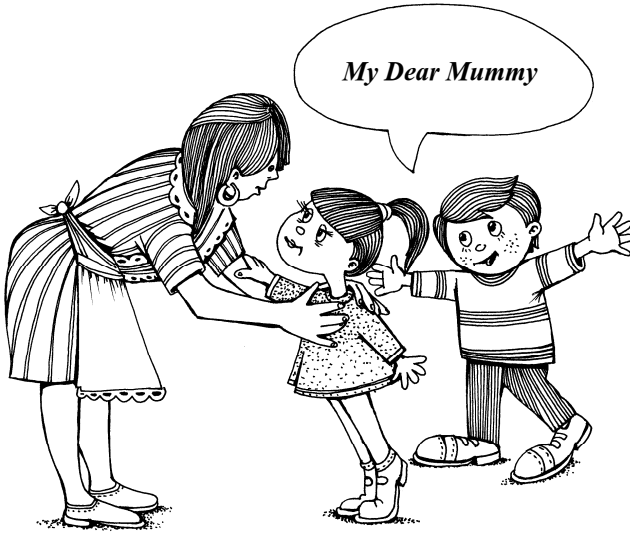
3. “*Nick and Andy*” şeri və bezi çətin səslər möhkəmləndirilir.

4. Müəllim “*My Dear Mummy*” mahnısını öyrədir:

*My dear, dear Mummy,
Let me kiss your face,
I want you to be happy, today and always!*

x x x

*Be happy, be happy, today and always!
Be happy, be happy, today and always!*

x x x

*My dear, dear Mummy
I love you very much,
I want you to be happy,
To day and always!*

Mahnının sözlərini təkrar edib, mənalarını izah edir. Bu şerin mənasını Azərbaycan dilinə tərcümə etmək lazımdır. Uşaqlar müəllimin ardınca sözləri iki dəfə təkrar edirlər. 3-cü, 4-cü dəfə mahnını musiqi ilə oxuyurlar. Sonra müəllimlə birlikdə xorla və tək-tək oxuyurlar. “*Dear Mummy, want, happy*” sözlərinin tələffüzünə fikir verilməlidir.

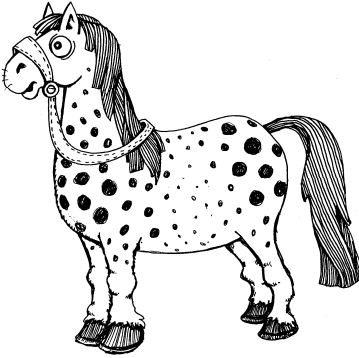
6-cı məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*My Pets*”; “*One, one...*” şəri; “*Here you are*” dialoqu.

Lüğət: *a bird, a cat, a dog, a doll, a floor, a horse, a rat, a tree.*

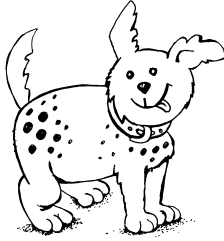
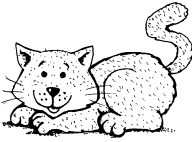
Cümlə nümunələri: *Come in, please; Give me please; Have you...? Here you are; Thank you!; Not at all; what's this. It is...*

Əsas səslər: [5], [9:], [au], [a9], [6], [6:], [k], [m], [r].

Əyani vəsait: oyuncaqlar: “pişik, gəlincik, quş, it, at, siçovul” şəkilləri.

Məşğələnin gedişi: 1. Yeni sözlərin mənasını izah etməyin ən asan yolu göstərmə üsuludur. Ona görə də bu üsuldan daha çox istifadə etmək lazımdır. Keçiləcək sözlərə aid oyuncaqlar qabaqcadan hazırlanmalıdır. Müəllim onları uşaqlara bir-bir göstərib deyir: “*It is a cat; It is a doll; it is a bird*” və s. Uşaqlar müəllimin ardınca bu cümlələri dəfələrlə təkrar edirlər. Sonra oyuncaqları

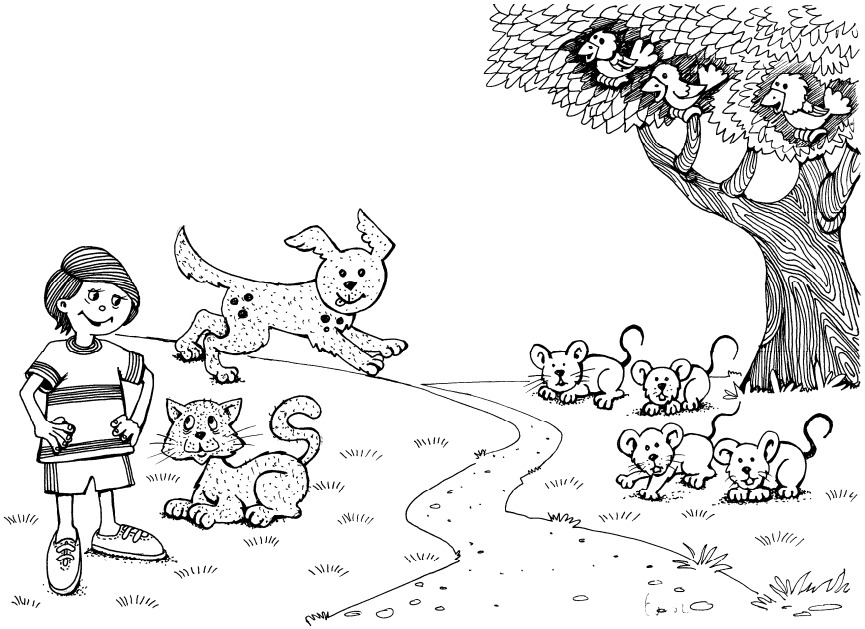

yenə də uşaqlara bir-bir göstərib soruşur: “*What's this?*” və özü də cavab verir. Müəllimin cavablarını uşaqlar xorla və tək-tək təkrar edirlər. Yeni sözləri səhnələşdirirlər: iki nəfər uşaq çağırırlar, onlar oyuncaqların içərisindən ürəkləri istəyəni seçib bir-birilərindən onun nə olduğunu soruşurlar. Əgər həmin oyuncağın adı öyrəndikləri sözlər içərisində yoxdursa, onda məşğələ üçün hazırlanmış şəkillərdən istifadə olunur: “*It is a cat; it is a dog*” və s. Uşaqlar müəllimin ardınca dəfələrlə bu ifadələri təkrar edirlər. Sonra “*my*” sözünü balaca şəkillərdə təsvir olunmuş əşyalarla işlədirlər. Məs: “*It is my cat; It is my dog*” və s. Bu sözü bir neçə dəfə işlətdikdən sonra “*your*” sözünü əvvəlki qayda ilə öyrətmək olar.

2. Müəllim əsas səsləri məşq etdirdikdən sonra “*One, one, one*” şerini öyrədir:

One, one, one, Little dog run!

*Two, two, two, cat sees you.
Three, three, three,
Birds in a tree,*

*Four, four, four,
Rats on the floor.*

Bu da əvvəlki şerlər kimi öyrədilir. Müəllim dörd nəfər çağırır, səhnəcik düzəldir: onlardan biri “pişik”, ikincisi “it”, üçüncüsü “quş”, dördüncüsü isə “siçovul” rolunda oynayır. Bu şer əvvəlki məşğələlərdəki səslərin möhkəmlənməsinə kömək edir.

3. Sonra müəllim uşaqlara ilk dəfə olaraq dialoq öyrədir: İki nəfər uşaq çağırmaqla səhnəcik düzəldir. Biri sual verir, o biri cavab. Səhv olsa, elə oradaca müəllim onların səhvlərini düzəldir. Düzgün formanı həmin uşaq bir neçə dəfə təkrar edir, hər cavabı uşaqlar əvvəlcə xorla, sonra tək-tək təkrar edirlər. Bütün uşaqlar dialoqda iştirak etsələr yaxşı olar.

4. Oğlanlardan biri - Murad, biri - Roy, o biri isə “ata” rolunda iştirak edir. Qızlardan biri isə “ana” rolunda olur. Əvvəllər edildiyi

kimi səhnəcik düzəldilir: “aktyorlar”ın hamısı otaqda özlərini məşğul kimi göstərirlər. Murad qapının yanında iti ilə dayanıb. O, qapını döyür. *Roy deyir:*

Roy: *Come in, please,*

Murad: *Good afternoon.*

Roy: *Good afternoon, Mother, this is Murad.*

Mother: *Good afternoon, Murad.*

Roy: *This is my father.*

Father: *Good afternoon. What is your name?*

Murad: *My name is Murad.*

Father: *Sit down, Murad.*

Murad: *Thank you.*

Father: *Have you a sister?*

Murad: *Yes, I have.*

Father: *What is your sister's name?*

Murad: *My sister's name is Gamar.*

Mother: *Have you a brother, Murad?*

Murad: *No, I have not.*

Roy: *Murad, give me your dog, please.*

Murad: *Here you are.*

Roy: *Thank you.*

Beləliklə, “aktyorlar” hərə öz rolunu ifa edir. Bu cür dialoqda bütün uşaqlar iştirak etsələr yaxşı olar. Uşaqlar “*What's this? - This is a doll*” və s. quruluşunu bilməlidirlər. Keçilmiş mahnılar xorla təkrar olunur.

7-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*Greeting: Good night!*”; “*Good night*” şeri;

Lüğət: *a daughter, a son, to go, to sleep.*

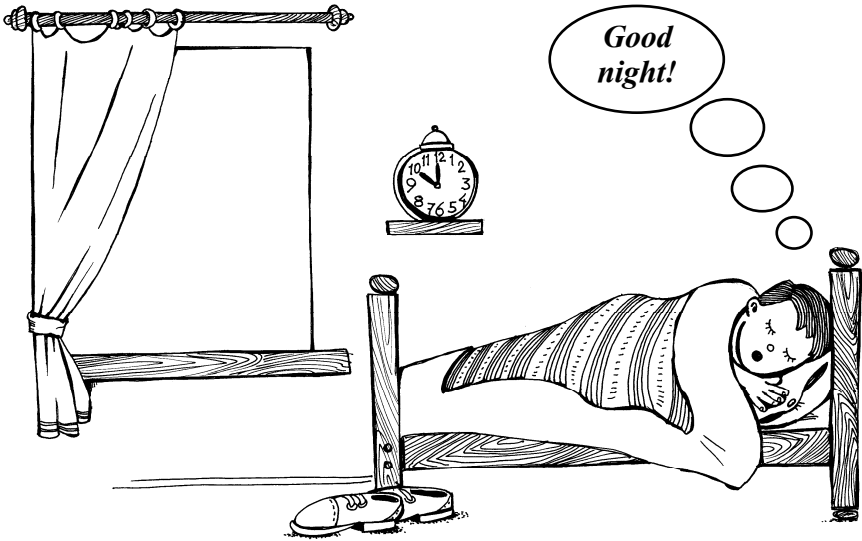
Cümlə nümunələri: *What does Ann say to her mother?, Let's recite a rhyme; I am pleased with you; The lesson is over; You are free.*

Əsas səslər: [6:], [o], [9], [9:], [a9], [v], [w], [r].

Əyani vəsait: “Yatmış oğlan” təsvir olunmuş bir şəkil və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim qabaqcadan hazırlanmış şəkli uşaqlara göstərib deyir: “*Ann is going to sleep. Mother says: Good night, Ann. Ann answers: Good night, Mummy*”.

Uşaqlardan soruşulur: “Ana qızına nə deyir?”, uşaqlar cavab verirlər: “*Good night, Ann*”. Bəs, qızı necə cavab verir? “*Good night, Mummy*”. Sonra müəllim uşaqlara təklif edir ki, ona ingilis dilində

“gecəniz xeyrə qalsın” desinlər. Özü də onlara: “*Good night, children!*” deyir. Bu cür ifadəni şəkillərə verilmiş adlarla da işlətmək olar. Şekillərdə təsvir olunmuş “qız, oğlan” şəkillərini müəllim uşaqlara təqdim edir: “*This is my son; This is my daughter*”. Müəllim iki nəfər çağırub səhnəcik düzəldir və təklif edir ki, onlar bir-birinə öz adları ilə müraciət edərək “gecəniz xeyrə qalsın” ifadəsini desinlər.

2. Müəllim əvvəlki məşğələlərdəki ingilis adları vasitəsilə əsas səsləri məşq etdirir.

3. Müəllim uşaqlara təzə şer - “*Good night*” şerini öyrədir:
Good night, Father, good night, mother,

*Kiss your little son!
Good night, sister, good night, brother,
Good night, everyone!*

Əvvəlcə ilk üç misra oxunulur, bu zaman bütün hecalar yavaş-yavaş tələffüz olunur. Uşaqlar müəllimin ardınca bir neçə dəfə həmin misraları təkrar edirlər: *“Father, mother, son”* sözlərinin tələffüzünə fikir verilməlidir. Uşaqlar iki qrupa bölünürlər: birinci qrup birinci hissəni, o biri qrup isə ikinci hissəni deyir.

4. Nəzərdə tutulmuş cümlə nümunələrinin mənasını uşaqlara izah edib, danışqda işlədirlər.

8-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *“Greeting: Good-bye”;*

“Good-bye, children” mahnısı;⁴ *“Butterfly”* dialoqu.

Lüğət: *a butterfly, children, a street, a teacher, to fly, our, high, quick, all, along, merrily.*

Cümlə nümunələri: *Let's do our morning exercises; Raise your hands; Let's rest a little; Sing a song, please.*

Əsas səslər: [6:], [e], [9:], [au], [2], [r], [t], [w]

Əyani vəsait: şəkillər və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim “*Good-bye*” ifadəsinin mənasını və nə vaxt işlətmək lazım olduğunu izah edir. Əvvəlcə bir neçə dəfə düzgün tələffüz edib, sonra şəkillər əsasında məşq edilir. Şəkildə kimin hara getməsi haqqında məlumat verilir. Məs.: “Ata işə, ana bazara, qardaş məktəbə, bacı isə bağçaya gedir. Onlar bir-birilərinə “*Good-bye*” deyirlər. Müəllim uşaqları iki-iki çağıraraq əvvəlki dərslərdə etdiyi kimi səhnəcik düzəldir. Balaca şəkillərdən istifadə edərək öyrənilmiş ifadələr təkrar olunur.

2. Dərsdə çətin tələffüz olunan və “*Hands up*” oyununun sözləri möhkəmləndirilir. Lazım olan səslər məşq edilir, “*Butterfly*” şəri öyrədilir:

*Butterfly, butterfly,
Where do you fly
So quick and so high
In the blue, blue sky!*

3. Müəllim əvvəlki dərslərdə öyrənilən mahnılar kimi, təzə bir mahnı - “*Good-bye*” mahnısını uşaqlara öyrədir. Mahnıda yeni sözlərin və ifadələrin tərcüməsinə ehtiyac varsa, müəllim onu izah etməlidir. Yeri gəldikcə hərəkətlər icra olunur:

*We are going home,
Merrily we walk along
Good-bye, children
Good-bye, children
Good-bye, children,
We are all going home!*

Chorus: *Merrily we walk along
Walk along, walk along
Merrily we walk along
Singing a fine song!*

4. Keçilmiş mahnı və şerlər təkrar olunur.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “Apology; Excuse me”; “Black Sheep” mahnısı⁵

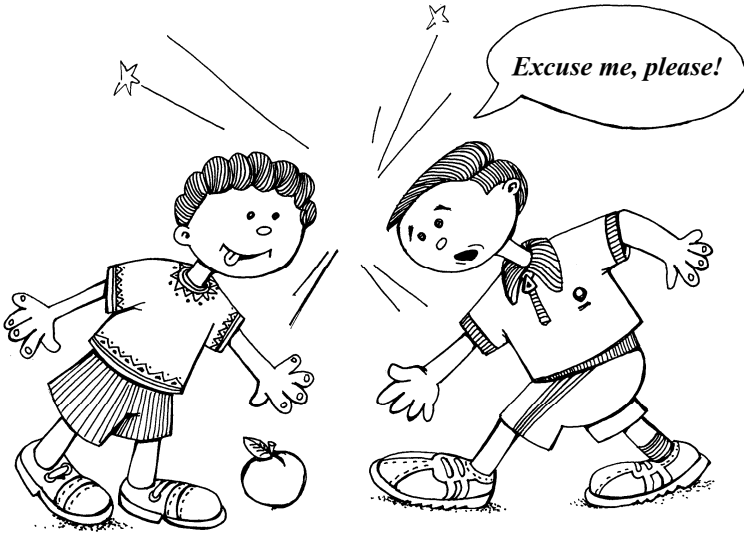
Lüğət: Pussy, a sheep, wool, any, black, full

Cümlə nümunələri: Excuse me, please; It is all right; It is your turn; Stop talking, please.

Əsas səslər: [ʃ], [θ], [u], [u:], [ɹ:], [ju:].

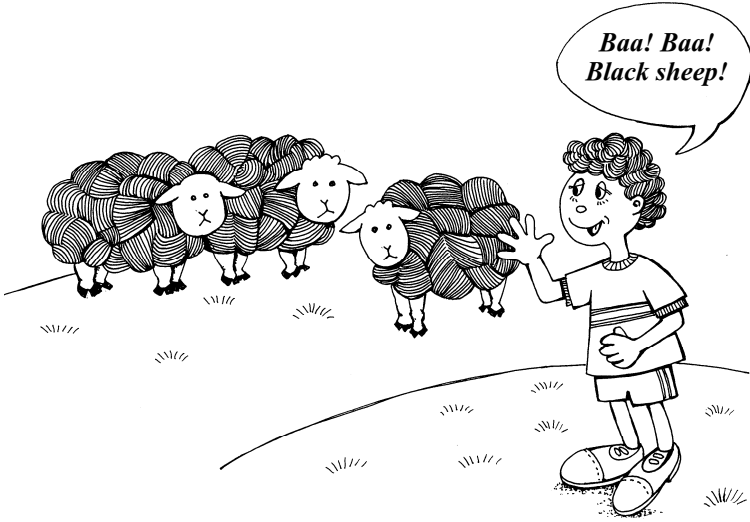
Əyani vəsait: oyuncaqlar və müxtəlif şəkillər.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim böyük bir şəkil göstərir. “Excuse me, please” ifadəsinin mənasını, tələffüzünü və onun harada işlənməsini izah edir. Uşaqlar müəllimin ardınca ifadəni bir neçə dəfə təkrar edirlər. Şəkillərə verilmiş adlara müraciətlə həmin ifadə təkrar olunur. Sonra müəllim uşaqlardan “Excuse me” ifadə-

sinin kimə, nə üçün, nə zaman və kimin dediyini soruşur. Bu ifadəyə necə cavab verildiyi (“It is all right” və ya “Thank you”) deyilir. Əvvəlki dərslərdə aparılan səhnəciklər kimi “Excuse me” ifadəsi möhkəmləndirilir.

2. Uzun və qısa səslərin tələffüzünə xüsusi fikir verilir. Sonra “Black Sheep” mahnısı aşağıdakı kimi öyrədilir:

*Baa! Baa! Black sheep, have you any wool?
Yes, dear, yes, dear, three bags full;
One for my father, one for my mother
And one for the little boy, that is my brother.*

[5] sait səsin işlənməsi üçün çox yaxşı fonetik tapşırıq olan bu şerin həm tərcüməsi, həm də Azərbaycan dilində izahı verilir. Şəri müəllim iki dəfə oxuyur. Əvvəlcə uşaqlar müəllimin tələffüzünə, intonasiyasına qulaq asır, sonra astadan, diqqətlə hər mısranı müəllimin ardınca təkrar edirlər.

3. Fonetik tapşırıq kimi müəllim şəri musiqisiz oxuyur. Sonra uşaqlar əzbər deyir; müəllim onların tələffüzünü və intonasiyasını izləyir. Səhv desələr, yerindəcə düzəldir, düzgün desələr tərifləyir. Şəri səhvsiz deyən uşaq yaxşı hafizəsinə görə və yaxşı jestlərinə görə mükafatlandırılır. Sonra müəllim şəri musiqi ilə iki dəfə oxuyur, uşaqlar da müəllimlə birlikdə oxuyurlar. Aydın olanda ki, uşaqlar melodiyanı tutublar, onda mahnı xorla oxunulur, sonra tək-tək.

4. Müəllim “Baa..., Sheep, dear, full, mother” sözlərindəki [5], [a:], [9], [9:], [u], [0], [1] səslərin üzərində dayanır. Belə bir oyun da təşkil olunur: “Black sheep” adlanan bir uşaq ortada dayanır, qalanları isə onun ətrafında dövrə vurur. Birinci mısranı hamı

birlikdə oxuyur, qalan misraları isə ortada olan uşaq oxuyur. “*My brother*” ifadəsinə çatanda o, dövrə vuran uşaqlardan birinə yaxınlaşır. Həmin uşaq gəlib ortadakı oğlanı əvəz edir. Beləliklə, oyun o vaxta qədər davam edir ki, bütün uşaqlar növbə ilə “*Black sheep*” rolunda oynayır.

10-cu məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*Friends*” şeri; “*The Jingo Ring*” mahnısı⁶

Lüğət: *Johnny, a ball, a pig, a skipping-rope, a teddy-bear, a train, big, fat, lazy, long, round, small, thin.*

Cümlə nümunələri: *What’s this?, This is a ball; Listen to the words; Repeat the words after me; Once more, please; Now let’s sing; Make a circle, please; Draw the picture.*

Əsas səslər: [6:], [6], [e], [e9], [9], [0], [2], [4], [1].

Əyani vəsait: “yatmış oğlan” rəsmi və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim “*What’s this?*” sualını və ona verilən “*This is a ball; This is a doll*” cavabını izah edir. Hər dəfə şəkillər göstərilir və cavabları həmin şəkillər tamamlayır. “*What’s this?*” sualına uşaqlar birlikdə cavab verirlər. “*This is a ball; This is a doll...*” Sual və cavab iki uşaq arasında aparılır. Dialoq tipli belə sual-cavab əvvəlki dərslərdə verilmişdir: biri sual verir, o biri cavab. Artıq şəkillər yox, şəkillərdə təsvir olunmuş əşyaların özləri qabaqcadan hazırlanıb qutuda, əl altında saxlanılır. Hər dəfə qutudan uşaqlar üçün təzə olan əşya - uşaqlar adlarını bilmədikləri - çıxarırlar. Uşaqlara yeni materialın mənimsənilməsi üçün göstərmə üsulu ən effektiv və yardımçı üsuldur.

2. Müəllim şəkilləri göstərib “*This is...*” cümlə nümunəsində “*small, big, thin, round, little, long*” kimi sifətləri uşaqlara öyrədir. Uşaqlar özləri bu sifətlərə uyğun isim tapıb cümlədə işlədirlər. Müəllim onlara kömək məqsədilə yardımçı ifadələr verir “*round ball, a fat pig, a long pen*” və s.

3. Əvvəlki dərslərdə aparıldığı kimi “*Friends*” şeri öyrədilir:

*I have some friends
Who like to play
With me because
We are good friends.*

Azərbaycan dilində şerin mənası izah olunur. İstəsələr, uşaqlar dəstə ilə bir yerə yığışlar. Bundan sonra müəllim şeri öyrədə bilər. Burada əsas məqsəd [ai] diftonqunu uşaqlara öyrətməkdir. Birinci misranı müəllim oxuyur və uşaqlara təklif edir ki, “like” sözündəki səsə diqqətlə qulaq assınlar. Uşaqlar müəllimin ardınca bu sözləri bir neçə dəfə təkrar edirlər. Sonra birinci misranı bütövlükdə müəllimin ardınca təkrar edirlər. Müəllim uşaqlara məsləhət görür ki, [ai] səsini tələffüz etdikdə ağızlarını geniş açsınlar. Sonra şerin hamısını müəllimin ardınca təkrar edirlər. “Like, nine, dance, friends, father, ball, small, fall, doll, pet, teddy, Fred, sun, puppy, some, good, pig, it, ring, sing, lazy, train, way, fine, ring, song” sözlərindəki [a:], [6:], [6], [e], [0], [9], [e9], [a9], [2] səslərə xüsusi fikir verilir.

4. Uşaqlar dövrə vuraraq şerdə olan hərəkətləri icra edib “The Jingo Ring” mahnısını öyrənirlər:

1. *Here we go round the Jingo ring
the Jingo ring, the Jingo ring,
Here we go round the Jingo ring the Jingo ring together.*
2. *Twice about and then we fall
and then we fall, and then we fall,
Twice about and then we fall,
the merry-go-round*
3. *Choose the one you like the best
you like the best, you like the best
Choose the one you like the best,
The merry-go-round.*

Müəllim mahnının hər sətirini oxuyur, uşaqlar da təkrar edirlər. Bu mahnı belə səhnələşdirilir: uşaqlar cüt-cüt dövrədə dayanırlar, oğlanlar içəridə, qızlar isə çöl tərəfdə üz-üzə dayanırlar. Birinci bəndi oxuyub, əl-ələ tuturlar, fırlanırlar, o biri bəndləri isə oxuduqca icra edirlər.

5. Evdə “a ball, a doll” şəkilləri çəkmək tapşırılır.

MÖVZUNUN PROQRAMI

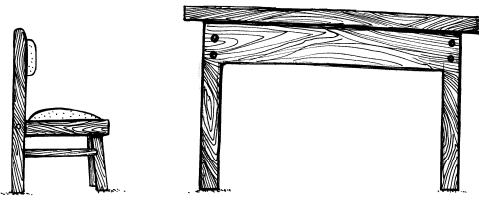
Rabitəli nitq: *Objects; “Guess, what it is” oyunu.*

Lüğət: *a book, a copy-book, a desk, a pen, a pencil, new, old, short.*

Cümlə nümunələri: *What have you?; I (we) have...; Come up here; Guess, what it is; Is it a doll? Yes, it is; No, it is not*

Əsas səslər: [u], [6u], [ju:], [i:], [e], [b], [d], [s], [3].

Əyani vəsait: məktəb ləvazimatı və müxtəlif oyuncaqlar.

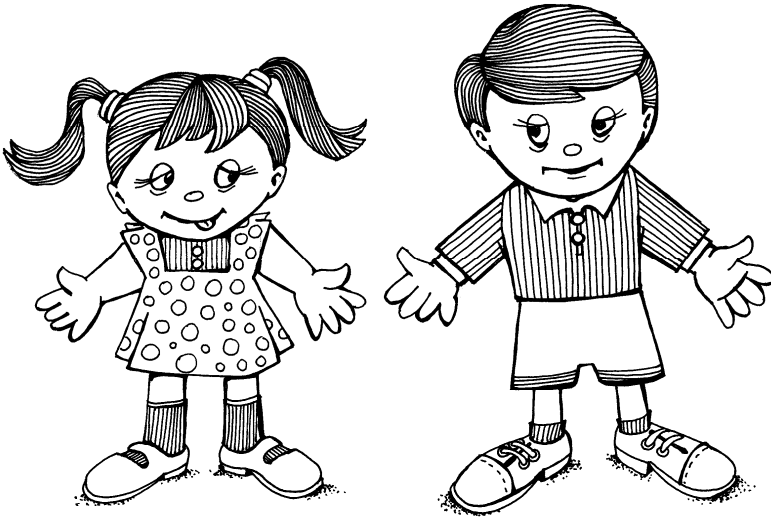
Məşğələnin gedişi:

1. Müəllim uşaqlara əvvəlki dərslərdə olduğu kimi şəkillər göstərib deyir: “*What’s this?*” həmişə qısa sual və cavabdan istifadə olunur. “*It is a pen; It is a pencil*” və s. kimi cümlə növü uşaqlara başa salınır. Yeni cavablar məşq olunur. Birhecalı ingilis adlarından çox istifadə etmək lazımdır, çünki bunlar fonetik tapşırıqlar üçün əhə-

miyyətlidir. Bu sözlər ingilis dilinin saitlər sisteminin əsas elementlərini təşkil edir və onların müntəzəm surətdə təkrar olunması uşaqların ingilis dilinin tələffüzünə yiyələnməsinə kömək edir: *Joe, Ann, Pete, Sue, Nick, Paul, Jack, Bob, Kay, Jane, Roy, Fred.*

2. Məşğələdə hazırlanmış şəkillərə əsasən “*What have you?*” sualına “*I have...*” cavabı öyrədilir. Müəllim uşaqlara bu suala verilən “*I have a book, I have a pen*” və s. cavabları öyrədir. Onlar “*We have a book; We have a copy-book*” cümlələrindən də istifadə edirlər. Bu zaman öz adlarından da istifadə edə bilərlər. Bu məqsədlə “oğlan və qız” şəkilləri tez-tez işlədilir.

3. Sonra “*Guess, what it is*” oyunu aşağıdakı kimi təşkil olunur:

Children: *Come up here, Nick. We have hidden something. Guess what it is?*

Nick: *Is it a doll?*

Children: *No, it is not a doll.*

Nick: *Is it a pencil?*

Children: *No, it is not a pencil.*

Nick: *Is it a ball?*

Children: *Yes, it is a ball.*

Oyun bu cürə başqa isimləri işlətməklə davam etdirilir. Uşaqlar dövrədə dayanırlar. Onlardan biri dərsdə adını öyrəndiyi bir əşyanı götürür, yoldaşları ondan onun nə olduğunu soruşur. Əşyanın nə olduğunu tapan uşaq oyunu davam etdirir. Beləliklə bütün uşaqlar oyunda iştirak edir.

4. “A table, a pen, a pencil, a copy-book” şəkillərinin evdə çəkilib rənglənməsi tapşırılır.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: keçilmiş şer və mahnıların təkrarı; “*Friends*” şerinin davamı.

Lüğət: *a baloon, blue, yellow, red, green, white, black.*

Cümlə nümunələri: *What colour is this? It is red; Look and say; Ask questions.*

Əsas səslər: [5], [u:], [au], [i:], [ai], [ou], [v], [w].

Əyani vəsait: şar (qırmızı, göy, sarı, yaşıl, ağ, qəhvəyi); şəkil çəkmək üçün rəngli karandaşlar və müxtəlif rəngli kağız.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim “*What colour is this?*” sualına “*It is red (...)*” cavabını öyrədir. *It is blue, It is green (red, black).* Rənglərin adı olan balaca şəkillər divardan asılır. Hər dəfə şəkillərin rənginə aid suallar verib “*What colour is...?*” cavablar alırlar. Uşaqlara tanış olan əşyalar (müxtəlif rəngdə) uşaqların ixtiyarına verilir ki, onlar özləri bir-birinə suallar verib cavab alsınlar. Burada göstərmə metodu çox məqsədəuyğundur. Müəllim uşaqların əvvəl keçdikləri sözlərə dair hazırlanmış şəkilləri uşaqlara göstərir və təklif edir ki, onların adını və rəngini desinlər. Sual-cavab üsulundan çox istifadə etmək lazımdır. İcazə vermək lazımdır ki, uşaqlar dönə-dönə əvvəlcə xorla, sonra isə tək-tək cavab versinlər. Belə bir oyun təşkil olunur: iki nəfər çağırılır: biri sual verir, o biri cavab, yaxud da əksinə. Bildikləri sualdan da istifadə etsələr yaxşı olar (oyun bir neçə dəfə təkrar olunur).

Uşaqlar otaqda olan əşyaların rəngini bir-bir deyir:. Aşağıdakı sözlərdə “*colour, green, red, blue, black, yellow*”, [0], [9:], [e], [u:], [5], [ou] səslərinin üzərində çox dayanmaq lazımdır:

2. Sonra uşaqlar dövrə vurur. Özləri istədiyi melodiya ilə “*Friends*” şerinin davamını oxuyurlar. Əvvəlcə müəllim özü şer in sözlərini oxuyur, sonra uşaqlarla birlikdə dövrdə hərlənərək şer in sözlərini əzbər deyir, ya da oxuyur:

I am glad we are good friends

We share our games

We laugh and run

We are all good friends.

Müəllim “*We laugh*” deyəndə həmin hərəkəti icra edir (gülür), sonra yenə də davam edir. Uşaqlar da eynilə müəllim kimi hərəkət edirlər (hərəkət bir neçə dəfə təkrar olunur). Sonra müəllim ikinci misranı oxuyur: “*We share our games; We are all good friends*” (hərəkəti göstərərək), eyni hərəkət üçüncü, dördüncü misralarda da təkrar olunur. Uşaqlar müəllimin ardınca dəfələrlə şəri deyir, o vaxta qədər ki, ta onlar şəri bütövlükdə əzbər öyrənirlər. [r] səsinin tələffüzünə fikir verilməlidir.

3. Uşaqlara təklif olunur ki, evdə “top, şar, it, pişik” şəkilləri çəkib rəngləsinlər.

13-cü məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*My Room*”; “*The Bird House*” şəri.

Lüğət: *a bed, a bird-house, a book-shelf, a carpet, a ceiling, a chair, a curtain, a lamp, a picture, a table, a vase, a wardrobe.*

Cümlə nümunələri: *It’s a room; We have a room; What has he (she)? He (she) has....*

Əsas səslər: [ð:], [au], [0], [i:], [u:], [6:], [87], [3], [t].

Əyani vəsait: “stol, stul, çarpayı, lampa, vaza və ağac” şəkilləri;

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim balaca şəkillərdən istifadə edərək “*What is this?*” sualını verir, özü də həmin suala cavab verir və s. Uşaqlar müəllimin ardınca dəfələrlə həmin ifadələri təkrar edirlər. Divardan asılmış iri şəkillərdən uşaqlar ev əşyalarını tapıb, cümlədə işlədirlər: “*It is a table; It is a chair*” və s. Verilən sözlərin bir neçəsi məşğələnin birinci dərində, yerdə qalanları isə axıncı dərində öyrədilir. “*What have you?*” sualının mənasını və bu suala verilən cavabı “*I have...*” və ya “*We have...*” konstruksiyaları öyrədilir. Bunun üçün qabaqcadan hazırlanmış balaca şəkillərdən istifadə olunur.

2. Yeni sözləri öyrətdikdən sonra “*The bird-house*” şəmini öyrətmək olar. Müəllim uşaqlara şəkilləri göstərərək: “*This is a tree; This is a bird*” cümlələrini izah edir. Sonra şerdə olan əşyaları göstərir, hərəkətləri təqlid edir. Şeri əvvəlcə özü oxuyur. Əgər şerin mənası uşaqlara aydın deyilsə,

tərcümə olunmalıdır. İlk iki misranı oxuduqdan sonra, uşaqlar əvvəlcə xorla, sonra tək-tək müəllimin ardınca təkrar edirlər. İki uşaq çağıraraq səhnəcik düzəldirlər: onlardan biri “oğlan”, o biri “quş” rolunda olur. Həmişəki kimi yeni sözlərin tələffüzünə fikir verilir:

*Little bird, little bird, look at me!
I have a bird house, Oh, come and see!*

*Little boy, little boy, under the tree,
I like this house, give it to me!*

3. Müəllim “he” və “she” sözləri arasındakı fərqi izah edir, bu zaman “qız” və “oğlan” şəkillərindən istifadə edir. Uşaqlar “*What have you? What has he? (she)*” suallarına cavab verirlər. Cavablar qabaqcadan hazırlanmış şəkillərə əsasən verilir: əgər şəkildə “əlində quş tutmuş bir oğlan” təsvir olunmuşsa, onda uşaq “*What has he?*” sualına “*He has a bird*” cavabını verə bilər. Ona görə də yaxşı olar ki, bu tipli şəkillər əvvəlcədən hazırlansın.

4. Uşaqlar evdə “stul, stol, vaza, gül” şəkilləri çəkib rəngləyirlər.

14-cü məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*My House*”; “*Too Early for Mother*” şeri.

Lüğət: *a door, a flower-pot, a house, a roof, a wall, a window.*

Cümlə nümunələri: *Look at me!, Give it to me! Be careful, Don't talk at the lesson!*

Əsas səslər: [ð:], [au], [ou], [w], [t], [d], [i], [r].

Əyani vəsait: “pəncərə, qapı, dibçək, ağac, ev” şəkilləri və oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim bir neçə dəfə “*What's this?*” sualını və ona verilən “*It is a ball (doll)*” cavabını təkrar etdirir. Sonra balaca şəkillərdən istifadə edərək deyir: “*It is a window; it is a door; It is a roof; It is a wall*” Sual verir: “*What's it?*” bütün uşaqlar xorla cavab verirlər: “*It is a window; It is a door; It is a roof...*”. Balaca şəkillər üzərində o qədər məşq edilir ki, sözlər uşaqlara tamamilə aydın olur. Uşaqlara böyük bir şəkil göstərilir. Orada olan tanış əşyaların adlarını ingilis dilində demək təklif olunur.

2. Uşaqlara təzə şer oxunulur: “*Too Early for Mother*”

Tip, tip, toe, here we go;

Tip, tip, toe, quiet, slow;

Tip, tip, toe, quiet, slow;

Tip, tip, toe, across the floor;

Tip, tip, toe, by mother's door.

Bu şer fonetik cəhətdən məqsəduyğundur, çünki burada əsas sait səs [ou], [6:] və ingilis dilinin spesifik səslərindən olan [t] samiti ilə zəngindir. Uşaqların qarşısında müəllim birinci misrını “*Tip, tip, toe, here, we, go*” deyərək cəynilə həmin hərəkəti təqlid edir. Uşaqlar da bir neçə dəfə onu yamsılayırlar. Belə bir səhnəcik

də düzəltmək olar: uşaqlar bir cərgədə düzülürlər, müəllimin arxasınca gedərək “*by Mother’s door*” ifadəsini deyir və hərəkəti icra edirlər. Şərdə rast gələn bütün hərəkətləri müəllim tədriclə uşaqlara göstərir, “ayaqlarının ucunda, sakit, yavaş-yavaş döşəmənin üzərində addımlayıb ananın qapısına yaxınlaşırlar”. Bu, oyunun elə bir növüdür ki, uşaqların sevincinə müsbət təsir edir və ingilis dilinin səslərinə asanlıqla yiyələnməsinə imkan yaradır.

3. Müəllim [ou], [au], [97] diftonqları, uzun [u:], [i:] saıtləri, qısa [5], [9], [6], [a] saıtlərin üzərində dayanır. Sözdə bu səslərin düzgün tələffüzünə diqqət yetirir. Məşğələdə uzun və qısa səslər haqqında məlumat verilir, onun fərqli cəhətləri izah edilir. Onlara aid çoxlu misallar göstərilir. Bu misallar uşaqlara aydın olan sözlərdən olmalıdır ki, anlaşıqlı olsun.

4. Müəllim keçilmiş mövzuları uşaqlara təkrar etdirir. “*What have you?*” və “*What has she (he)?*” konstruksiyasının mənasını və işlənməsini təkrar etdirir. Əvvəlcədən hazırlanmış balaca şəkil-

lərdən istifadə edirlər. “*What have you*” sualına “əlində kitab tutmuş oğlan” şəkli göstərilə, uşaq asanlıqla bu suala cavab verir. Uşaqlar şəkillərə əsasən verilən suallara əvvəlcə birlikdə, sonra isə tək-tək cavab verirlər. Öz adlarını ingilis adları kimi tələffüz edirlər.

Əvvəlki məşğələlərdə keçirilən mahnı və oyunları uşaqlar təkrar etsələr, yaxşı nəticə verir.

Evdə “ev” və “quş evi” şəkillərini çəkib rəngləmək tapşırılır.

15-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *Orders (requests); “Let’s make a circle” mahnısı*⁷ “*My Cat Pit*” şeri

Lüğət: *a ground, to go, to put, to show, to take, low, square.*

Cümlə nümunələri: *Show me your hands!; Put your book on the table; Take your pencil; Let’s go; Let’s run; Let’s make a circle; What do you see; I see...; We see...*

Əsas səslər: [4], [h], [9], [ai], [ou], [87], [au], [kw].

Əyani vəsait: dəyirmi stol, dördkünc stol, kitab, karandaş və oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim özü ilə uşaqlar arasında belə bir səhnəcik düzəldir: uşaqlardan biri Rövşən rolunda oynayır. Rövşən müəllimin bütün əmr və tapşırıqlarını yerinə yetirir:

Please, come in, Rovshan,

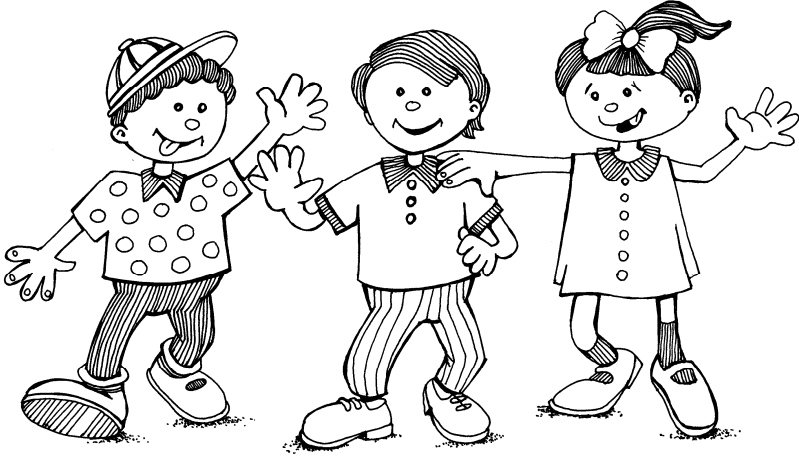
Show me your book, Rovshan.

Put your book on the table,

Thank you, Rovshan.

Hər dəfə də “*Thank you, Rovshan*” deyir, “*please*” sözünü də unutmur. Bu səhnəcik başqa uşaqlar arasında da iki-iki davam edir: biri buyurur, o biri isə buyuruğu yerinə yetirir. Burada, keçilmiş ifadələr də möhkəmlənə bilər.

2. Əsas səslərin üzərində dayanılmalıdır. Azərbaycan və ingilis dilində işlənən xüsusi isimlərdən istifadə olunmalıdır. Sonra “*Let’s make a circle*” mahnısı öyrədilir:

1. Let's make a circle, big and round
It must be round you know;
Now let us bow most to the ground
Then up again, just so, then up again, just so.
2. Next, place the right hand on your hip.
And now the left hand, so;
All to the right must turn about.
Now running, let us go, now running let us go.

Hərəkətləri icra edirlər. Onlar biri-birilərinin əllərindən tutaraq dairə düzəldir, fırlanırlar, yerə əyilirlər, gah sağ əlini, gah da sol əllərini bellərinə qoyur, sonra yenidən əl-ələ tutub bir-birilərinin ardınca qaçırlar.

Sonra "My Cat Pit" şəri öyrədilir. Əvvəlcə müəllim şəri oxuyur:

*I have a cat
His name is Pit
And by the fire
He likes to sit.
x x x
Each day I bring him
A dish of milk
And smooth his coat
That shines like silk.*

Əvvəldə olduğu kimi, şer hissə-hissə öyrədilir. Yaxşı olar ki, canlı bir pişik gətirilsin və hərəkətlər də onun üzərində icra edilsin.

3. Müəllim uşaqlara “*What do you see*” sualını və “*I see...*” cavabını başa salır. Bunun üçün əvvəlcədən hazırlanmış şəkillərdən istifadə edilir. Uşaqlar bir-bir cavabları (*I see...*) dəfələrlə təkrar edirlər. Hamı bir yerdə “*We see...*” cümləsini də öyrənir.

4. Evdə “kitab, parta, paltar şkafı” şəkilləri çəkilməsi və rənglənməsi tapşırılır.

16-cı məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *Orders (requests); “The cat and Mouse” dialoqu.*

Lüğət: *a flat, a mouse, to close, to open, to sit down, to stand up.*

Cümlə nümunələri: *Look and say what you see; I see...; We see...; I can't do that.*

Əsas səslər: *[k], [i], [z], [u], [t], [d], [w], [ou], [θ], [u].*

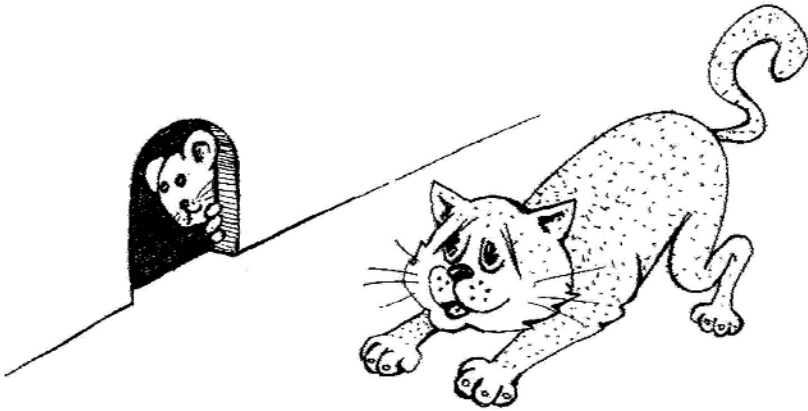
Əyani vəsait: “siçan, it, pişik” şəkilləri və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlardan birinə deyir: “*Please, open the door*”, özü də cavab verir “*Thank you, Rashad*”. Qrupdakı bütün uşaqlar bu hərəkəti təkrar edirlər. Sonra eyni hərəkət iki-iki uşaqlar arasında icra olunur: biri buyurur, o biri yerinə yetirir. Müəllim fikir verməlidir ki, uşaqlar bir-birini buyuranda “*please*” sözünü yadlarından çıxartmasınlar. Beləliklə, qrupun bütün uşaqları əvvəlki dərslərdə keçilən ifadələri də işlədərək, bir-birini buyurur, çağırır və öz təşəkkürlərini bildirirlər.

Məs.: “*Rukhsara, go to the door and open it, please*”; “*Thank you*”; “*Not at all*”...

Bu zaman onlar öz adlarından istifadə etsələr yaxşı olar.

2. Uşaqlar arasında “*The cat and Mouse*” dialoqu aparılır. Əvvəlcədən hazırlanmış “siçan və pişik” şəkillərini müəllim uşaqlara göstərib deyir: “*This is a cat and this is a mouse*”. Onlar da müəllimin ardınca onu bir neçə dəfə təkrar edirlər. Dialoq belə olur:

Cat: *Little mouse, Little mouse, where is your house?*

Mouse: *Little cat, little cat, I have no flat*

I am a poor mouse, I have no house

Cat: *Little mouse, little mouse, come into my house.*

Mouse: *Little cat, little cat, I cannot do that*

You want to eat me.

Müəllim dialoqu uşaqlara iki dəfə yavaş-yavaş oxuyur. Məzmununu izah edir, yeni sözlər müəllimin ardınca təkrar olunur. “Pişiyin” sözlərini öyrəndikdən sonra, “siçan”ın sözləri də həmin yolla öyrənilir. Bu zaman nəinki onların tələffüzünə, həm də intonasiyasına da diqqət yetirilir. Uşaqlar dialoqun məzmununu başa düşməlidirlər. Aşağıdakı cümlələr Azərbaycan dilinə tərcümə edilir: “*I can’t do that; You want to eat me; Come into my house*”.

Müəllim uşaqları iki qrupa bölüb, səhnəcik düzəldir: birinci qrup “pişik”, o biri qrup isə “siçan” rolunda oynayır. Təklif olunur ki, şerdə bütün hərəkətləri jestlərlə təqlid etsinlər, üzlərindəki mimika şerin məzmununa uyğun gəlməlidir (“pişik” deyəndə ki, “*Come into my house*” üzlərində təbəssüm yaradır və əlləri ilə guya onu evlərinə dəvət edir. “Siçan” deyəndə ki, “*I can’t do*”, onda bir addım geri çəkilib qorxduqlarını bildirməlidirlər).

3. “*A poor cat, you want to eat me, I have no house*” birləşmələrindəki [u6], [5], [ju:], [6], [9:], [ou], [au] səslərin tələffüzünə fikir verilir. Uzun və qısa saitlərin tələffüzünə diqqət yetirilməlidir.

4. Dərstdə şəkillərin köməyi ilə müəllim “*little*” və “*big*” sifətlərinin müqayisələri izah olunur. Şəkilləri göstərərək deyir: “*This is a little mouse; This is a big cat*”. Uşaqlara tanış olan sözlərdən istifadə edərək bu tipli cümlələr düzəltmək olar. Müəllim “*What do you see*” sualını yenə də şəkillər vasitəsilə möhkəmləndirir (bir nəfər sual verir, başqası isə şəkillərə əsasən cavablar verir). Öyrənilmiş şer və mahnılar təkrar olunur.

Evdə “*sıçan və pişik*” şəkilləri çəkib rəngləmək məsləhət görülür.

17-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*Orders*”; “*In the classroom*” dialoqu; “*The Turnip*” oyunu.

Lüğət: *a kitchen-garden, a turnip, to help, to fall, to pull, grandfather, grandmother.*

Cümlə nümunələri: “*How are you? I am very well; I am fine; Thank you; I am all right; I am not well; Help me, please; I am coming; Here I am; Behave yourself.*”

Əsas səsələr: [p], [i], [k], [s], [a:], [r], [0].

Əyani vəsait: “*susəpən, quş yuvası, pəncərə, turp, ağac, uşaq*” şəkilləri və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara təklif edir ki, “*Give me the ball; Go to the door; Stand at the door; Go to the table*” cümlələrindəki hərəkətləri icra etsinlər. Uşaqlara “*In the classroom*” dialoqu öyrədilir. Uşaqlardan biri müəllimlə dialoqa girir və onun suallarına cavab verir. Əvvəlcə müəllim özü öz sualına cavab verir, uşaqlar da müəllimin sözlərini təkrar edirlər. Sonra uşaqlara müraciət edərək suallar verirlər, onlar da xorla cavab verirlər. Belə dialoq uşaqların arasında iki-iki aparılır:

Teacher: *Please, stand up. What is your name?*

Junel: *My name is Junel.*

Teacher: *How are you, Junel?*

Junel: *I am very well, thank you.*

Teacher: *And you, Ayar, how are you?*

Ayar: *I am not well.*

Teacher: *And you, Dilara, how are you?*

Dilara: *I am all right, thank you.*

2. [d=], [ei], [0], [6:], [ju:], [i:] səslərin tələffüzünə fikir verilir. “*What is your name?*” sualına müəllimin istədiyi uşaq cavab verir: “*My name is Khayala*”. Sonra soruşulur: “*How is Khayala?*” sualına “*Khayala is fine*” - deyə cavab verir. Bu kimi sual-cavab bütün uşaqlar arasında aparılır. Belə sual növü möhkəmləndirildikdən sonra müəllim qızlardan birini göstərüb, uşaqlardan soruşur: “*What is her name?*” cavabı: “*Her name is Julnur*” sual: “*How is Julnur?*”; cavab: “*Julnur is not well*” sual: “*How are you?*”; cavab: “*I am all right, thank you*”. Beləliklə, uşaqlar iki-iki belə sual-cavabdan istifadə edir. Dialoq bütün uşaqların iştirakı ilə aparılır. Əsas məqsəd, uşaqların sual-cavab bacarığını möhkəmlətməkdir. Cümlənin qısa növündən də istifadə olunur: “*How’s Jane? Jane is well*” (şekillərdən istifadə edərək).

3. Müəllim uşaqlara balaca bir şəkil göstərüb soruşur: “*What do you see, children?*”, özü də cavab verir: “*We see a water - can; a tree, a wall, a window*” və s. Şekillərin hamısı göstərilməklə bu sualdan istifadə olunur.

4. “*The Turnip*” oyunu səhnələşdirilir:

Characters: *The turnip, grandfather, grandmother, granddaughter, the dog, the cat, the mouse.*
(*Grandfather sees a big turnip*)

Grandfather: *Oh, what a big tunip we have in our kitchen-garden. I want to pull it out.*
One, two, three; It is too big for me, Granny, come here! Help me, please!

Grandmother: *All right, Grandfather. I am coming.*

Grandfather and Grandmother: (*pulling together*); *One, two, three... (no result). Oh, it is too big for us.*

Grandmother: *Granddaughter, granddaughter, help us, please!*

Granddaughter: *All right, Granny. I am coming.*

*Grandfather, grandmother, granddaughter (pulling together):
One, two, three... One, two, three... (no result)*

Grandfather: Dog, dog, help us, please!

The Dog: All right, Grandfather. I am coming.

*Grandfather, grandmother, granddaughter and the dog
(pulling together); One, two, three... One, two,
three... (no result). Oh, it is too big for us!*

The dog: Cat, cat, help us please!

The cat: All right, Dog. I am coming.

*The grandfather, grandmother, granddaughter, the dog and
the cat (pulling together); One, two, three!... (no
result) Oh, it is too big for us!...*

The cat: Mouse, mouse, help us, please!

The mouse: All right, Cat, I am coming.

*Grandfather, grandmother, granddaughter, the dog, the cat
and the mouse (pulling together): One, two,
three... They pulled the turnip out.*

They were very glad.

Nağıl oxunduqdan sonra, müəllim uşaqları yeddi qrupa bölür. Hər qrup nağılda təsvir olunmuş rollarda oynayacaq. Uşaqlar iki dəfə də nağıla qulaq asandan sonra hər qrup ayrı-ayrı öz rollarının sözlərini müəllimin ardınca təkrar edir. Nağıl tamam əzbərlənir. Müəllim “turp”un dartılması hərəkətini, nəyəni çağırmaq hərəkətini və s. yamsılayır. Uşaqların özlərinin sərbəst aparmalarına: gül-

mələrinə, əylənmələrinə icazə verilir. Oyun təbii olmalıdır. Amma, yeri gəldikcə onların tələffüzünə və intonasiyalarına fikir verilməlidir. Görəndə ki, uşaqlar nağılın sözlərini bilirlər, o zaman hər qrupdan bir nəfər çağırılıb, nağılı səhnələşdirirlər.

Evdə “susəpən, ağac, quşevi, turp, pişik, it, nənə, baba” şəkilləri çəkilib rəngləmək tapşırılır.

18-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *Numerals: “From One to Ten”; “Let’s Count”* oyunu; *“One, two...”* şeri; *“Ten Indian Boys”* mahnısı⁸.

Lüğət: *a chick, a hen, a plate, a rabbit, a squirrel, to throw, few, many, five, six, seven, eight, nine, ten.*

Cümlə nümunələri: *“Let’s count; Count from one to ten; What must you do? I must learn well”.*

Əsas səslər: [4], [1], [5], [6:], [ei], [u], [i:], [ai].

Əyani vəsait: şəkillərdə çoxlu dələ, quş, cücə, dovşan, toyuq, gəlincik təsvir olunmuşdur; müxtəlif oyuncaqlar qoyulmuşdur.

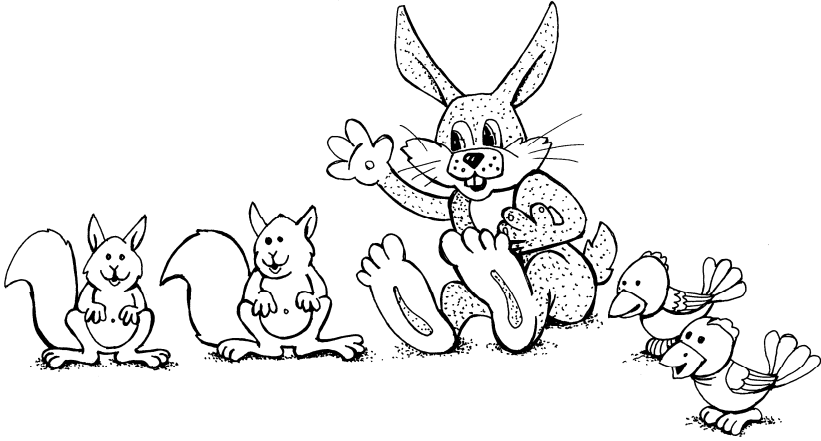
Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara birdən ona qədər saymağı öyrədir. Dərs *“Let’s count”* oyunu ilə başlanır:

*I say “One” and I throw the ball
I say “Two” and I throw the ball,
I say “Three” and I throw the ball,*

*I say "Four" and I throw the ball
I say "Five" and I throw the ball.*

Müəllim topu götürüb deyir: *"I have the ball; I say "One" and I throw the ball"*. Eyni zamanda hərəkəti icra edir, topu dairə şəklində düzlənmiş uşaqlardan birinə atır. Uşaq topu tutub deyir: *"Two"*. O da başqasına atır, həmin uşaq topu tutub deyir: *"Three"* və s. Topu tuta bilməyən uşaq oyundan çıxır. Beləliklə, uşaqlar birdən ona qədər sayır və çox asan yolla saymağı öyrənirlər.

2. *"Few"* və *"many"* sözlərinin mənasını və onların arasındakı fərqi müəllim uşaqlara izah edir. Bu məqsəd üçün qabaqcadan hazırlanmış şəkillərdən istifadə edilir. Müəllim *"Two squirrels, one rabbit, two birds"* və s. dedikcə uşaqlar da təkrar edir. Sonra başqa

cümlələr deyilir: *"I see two squirrels, I see..."* və s. Uşaqlar bu quruluşu mənimsədikdən sonra, müəllim *"in the picture"* ifadəsini də cümləyə əlavə edir *"I see one rabbit in the picture; I see two birds in the picture; I see three books in the picture"* və s.

3. *"One, two..."* şeri də əvvəlki qaydada öyrədilir:

*One, two, what must I do?
Three, four close the door,
Five, six, look at the chicks,
Seven, eight, put the plate,
Nine, ten, buy our fat hen.*

4. *"To have"* felini aşağıdakı cümlələrdə möhkəmlətmək olar. *"Have you a ball? Yes, I have. No, I have not; Has he a ball? Yes, he has; No, he has not"* və s. (şəkillərdən istifadə edərək). Cümlənin inkar forması da mənimsənilir: *"No, I have not, I haven't..."*. Uşaqların tələffüzünə və intonasiasına xüsusi nəzarət olunmalıdır. Lazım olana qədər cümlələr təkrar olunur. Müəllim sual cümləsinin intonasiasını izah edir və özü də səsinin tonunu qaldıraraq sual cümləsini deyir: *"Have you..."* cavab verəndə isə səsinin tonunu endirir: *"Yes, I have"*. Məşğələdə keçilən yeni sözləri aşağıdakı sifətlərlə işlədib möhkəmlətmək lazımdır: *"fat, little, big, good, bad, beautiful, nice, round"*.

5. *"Ten Indian Boys"* adlı mahnını oyun şəklində öyrətmək olar:

1. *One little, two little, three little Indians
Four little, five little, six little Indians
Seven little, eight little, nine little Indians,
Ten little Indians!*
2. *Ten little, nine little, eight little Indians,
Seven little, six little, five little Indians,
Four little, three little, two little Indians,
One little Indian boy!*

Əvvəlcə mahnının melodiyasını öyrədib, sonra oyun kimi oynanılır: 1) birinci bəndi oxuduqca, uşaqlar bir-birinin ardınca peyda

olurlar, bir cərgədə düzlənib, ayaqlarını iki dəfə yerə vururlar; 2) ikinci bəndi oxuduqca uşaqlar bir-birinin ardınca yox olurlar.

Evdə “oğlan, qız, toyuq, cücə” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırıılır.

19-cu məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*In and Out the Window*” mahnısı⁹; “*How old are you?*” şeri.

Lüğət: *a boy, a girl, a man, a schoolboy, before, out, through.*

Cümlə nümunələri: “*Who’s he? He is a man; He is a good teacher; His name’s Kamal; Be quiet, please; Stand in a line; Walk slowly; Walk faster*”.

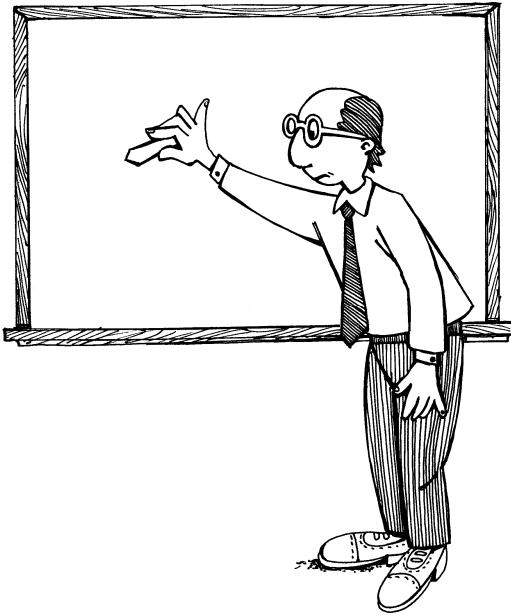
Əsas səslər: [its], [wats], [his], [oi].

Əyani vəsait: müxtəlif şəkillər və oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Uşaqlar artıq “*What’s this? What’s it?*” suallarını və onların cavablarını bilirlər. İndi isə müəllim “*Who’s*

he?” və onun cavabı “*He is a boy; he is a man*” öyrədilir. “Oğlan” və “kişi” arasındakı fərqi aydınlaşdırmaq üçün şəkillərdən istifadə edilir. “*He is a boy; He is a man*” cavabından istifadə edilir. “*Who is he?*” sualından və ona verilən “*he is a boy; He is a man*” cavabından istifadə edilir. Müəllim bir oğlan çağırır deyir: “*You are a boy?*”. Onu uşaqlara göstərər deyir: “*Mushfig is a boy?*”. Uşaqlar da müəllimin ardınca bu cümlələri bir neçə dəfə təkrar edirlər. Sonra şəkildəki oğlanı göstərər deyir: “*This is Roy? This is Nick?*”. Yenə də uşaqlar müəllimin ardınca təkrar edirlər. Müəllim sual verir: “*Who is Roy?*” və özü də cavab verir: “*Roy is a boy; He is little*”. Müəllim yenidən sual verir: “*Who is Azer?*” və yenə də özü cavab verir: “*Azer is a big boy; He is a schoolboy*” hər dəfə də köməkçi şəkillərdən istifadə edir və uşaqlar da müəllimin cavabını hər dəfə təkrar edirlər. İki-iki uşaqlar çağırılır, səhnəcik düzəldilir: müəllimin köməkliyi ilə uşaqlar bir-birinə suallar verib, cavablar alırlar: “*He is a little boy; He is a big boy; He is a good boy*” cümlələri təkrar olunur. Tələffüzə xüsusi fikir verilir.

2. Uşaqların öyrəndiyi başqa sual növlərindən də istifadə olunur: “*What’s your name?; What’s his name?*” və s. Müəllim uşaqların intonasiasına diqqət verir. Bu cür sual-cavab iki nəfər arasında aparılır.

3. Qabaqcadan hazırlanmış şəkil-tapşırıqlarından istifadə olunur. Uşaqlar şəklə baxıb özləri ona uyğun cümlələr qururlar. Şəkillərdə təsvir olunmuş gündəlik hərəkətlərə “*every day*” ifadəsi də artırılır. Məs: “*Every day I open the*

door; Every day I close the door; I take the book from the table; I put the ball on the table; I give the doll to Nigar” və s. cümlələri deyilir və hərəkətlər icra olunur. Burada müəllim hələlik Present Indefinite zaman formasını Present Continuous zaman formasının əvəzində işlətməlidir. Əks təqdirdə uşaqlar bu zaman formalarını qarışıq salar və heç bir müsbət nəticə əldə etməz. Present Continuous zaman forması, Present Indefinite zaman forması mənim-sənildikdən sonra öyrədilməlidir. Keçilmiş materiallar (What do you see? I see... We see...) təkrar olunur.

4. “*In and out the Windows*” mahnısı aşağıdakı kimi öyrədilir:

*In and out the windows, in and out the windows,
In and out the windows, as you have done before.
Walking through the village, walking through the village,
Walking through the village, as you have done before.*

X X X

*Stand and face your little friend
Stand and face your little friends
Stand and face your little friend
As you have done before!*

Uşaqlar dövrə vurub dayanır, ortada isə bir uşaq durur. Dövrə vuran uşaqlar əl-ələ tutub fırlanır, ortada dayanan isə ətrafındakı uşaqların arasından girib çıxır. Uşaqlar “*Stand and face your friend*” sözlərini oxuyanda, ortadakı uşaq fırlananlardan biri ilə üz-üzə dayanır, onu əvəz edir. Həmin uşaq isə mərkəzdə dayanır. Oyun yenidən davam edir. Oyun zamanı uşaqlar “*In, out, through*” və “*before*” sözlərinin işlənməsini öyrənirlər. “*How old are you*” şəri öyrədilir.

Şəri müəllim əvvəlcə özü oxuyur:

*How old are you?
How old are you?
Now tell me please,
How old are you?
I'll soon be six,*

*I'll soon be six,
I'll soon be six,
That's my age.*

Şer axıcı olduğundan, uşaqlar onu tez mənimsəyirlər.

Evdə “balaca oğlan, böyük bir kişi, nənə, qız” şəkli çəkib rəngləmək tapşırılır.

20-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “Pease Porridge Hot” mahnısı¹⁰.

Lüğət: *a woman, cold, hot.*

Cümlə nümunələri: *Who is she?; She is a girl; What's her name?; Her name is Sue; Do you like it?; Yes, I do; No, I do not.*

Əsas səslər: [i], [7], [7:], [u:], [8:], [1], [t], [9].

Əyani vəsait: “balaca qız; böyük qız” şəkilləri.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim “*Who is she?*” sualına və ona

verilən “*She is a girl (woman)*” cavablarını uşaqlara öyrədir. “Qadın” və “qız” şəkillərini uşaqlara göstərir. Bu sözlər bir neçə dəfə təkrar olunur. Sonra müəllim balaca şəkillərdən istifadə edərək deyir: “*She is a little girl; She is a big girl*”. Uşaqlar şəkillərdəki “qız”a, “qadın”a ad qoyurlar. Bu adlar-

dan istifadə edib özləri cümlələr düzəldirlər. Sual-cavab hər iki nəfər arasında, həm xarla aparılır, həm də tək-tək. Uşaqlar öz cümlələrində *“little, big, nice, good”* sifətlərini də işlədirlər.

2. Müəllim *“Do you like it?”* sualına *“Yes, I do; No, I don’t”* qısa cavabları uşaqlara öyrədir. Eyni zamanda inkar cümlələri də izah olunur. Başqa sual cümlələri də təkrar olunur: *“What do you see?; What’s he?; What’s she?; What’s his name?; What’s her name?”* və s.

3. *“Pease Porridge Hot”* mahnısının sözləri oxunulur:

Pease porridge hot, pease porridge cold

Pease porridge in the pot, nine days old,

Some like it hot, some like it cold,

Some like it in the pot, nine days old.

Şer oxunduqdan sonra *“hot”* və *“cold”* sözlərinin mənalari izah olunur. Azərbaycan dilinə tərcümə edilir. Mahnının sözlərini yadda saxlamaq üçün oyun təşkil olunur. Uşaqlar iki cərgədə üz-üzə dayanırlar. Mahnının sözlərini dedikcə onlar əllərini bir-birinə vururlar.

4. Evdə “qadın, balaca qız, qazan, qaşiq” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

21-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *“I like to Run”* şeri; *“Catch me!”* oyunu

Lüğət: *a clown, a cook, a doctor, a pilot, a postman, a sailor, a worker.*

Cümlə nümunələri: *What’s he? Who are you? I am a little boy; What do you like? I like to run.*

Əsas səslər: [au], [u:], [7:], [ai], [ou], [ei], [8:], [7], [k], [s], [p].

Əyani vəsait: “həkimdə, məktəbdə, poçtda, sirkdə, mətbəxdə” mövzularında şəkillər çəkib asmaq və müxtəlif oyuncaqlardan istifadə etmək.

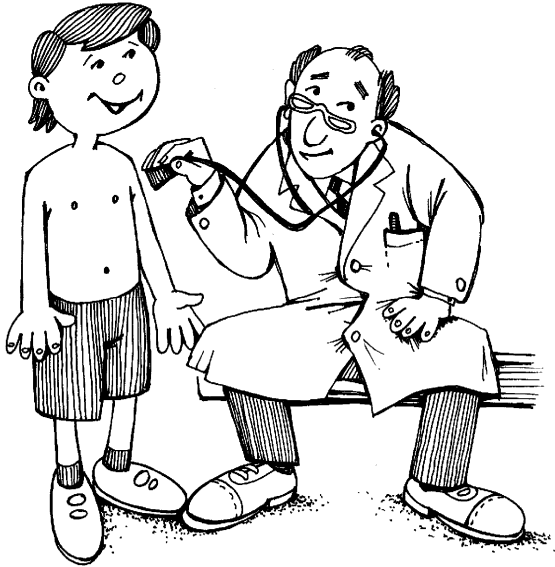

Məşğələnin gedişi:

1. Müəllim uşaqlara şəkilləri göstərib deyir: *"What's he"* və özü də cavab verir: *"He is a doctor; He is a teacher (worker)"* və s. Uşaqlar da şəkildə təsvir olunmuş müxtəlif peşə sahiblərini göstərərək müəllimin ardınca təkrar edirlər: *"He is a doctor; He is a teacher"* və s. Sonra uşaqlar həm birlikdə, həm də iki-iki sual - cavabda iştirak edirlər. Quruluşu öyrəndikdən sonra uşaqlar bir-bir I şəxsin təkində danışırlar:

"I am a little teacher" və s. Yeni sözləri işlətmək məqsədilə uşaqlar bir-birinə *"You are a little pilot (doctor)"* və s. deyirlər. Bu oyun o vaxta qədər davam edir ki, uşaqlar yeni sözləri öyrənirlər.

2. *"I like to run"* şəri əvvəlki şerlər kimi öyrədilir:

*I like to run, out in the sun,
It's such a fun, to run, to run!*

3. “*What do you like*” yeni sual növü öyrədilir. Şerdəki sözlərdən istifadə edərək “*I like the sun; I like to run*” və s. kimi cavablar verilir. Uşaqlara tanış olan başqa sual növündən də istifadə olunur. Bu suallara uşaqlar özləri istədiyi kimi (şəkillərə baxmadan) cavab versələr daha yaxşı olar.

4. “*Catch me!*” oyunu təşkil olunur:

*I am a mouse, you are a cat,
One, two, three, now catch me!*

Müəllim deyir: “*We are going to play the new game. Form a circle, please; Repeat after me all together. “I am a mouse, you are a cat. One, two, three, now catch me!”*”. Uşaqlar dövrə vurub dayanırlar: mərkəzdə “*cat*” və “*mouse*” üzbəüz dayanır. “*Siçan*” özünü göstərərək deyir: “*I am a mouse, you are a cat; one, two...*” və “*pişik*”dən qaçır. “*Pişik*” “*siçan*”ın arxasınca düşür və onu tutmağa çalışır. “*Pişik*” “*siçan*”ı tutduqdan sonra dövrəyə qoşulur, başqası onları əvəz edir. Oyun davam edir.

Evdə “*pişik*” və “*siçan*” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

22-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “*What do you like to be?*”;
a game: “Bend your Head”.

Lüğət: *a dancer, an ice-cream, a nurse, to dance, to kick.*

Cümlə nümunələri: *What do you like to be? I like to be a teacher; Look to the right (left); This is a cat; That is a dog; These are books.*

Əsas səslər: [i], [i:], [a:], [ei], [ɔ:], [k], [t], [p], [s].

Əyani vəsait: “*rəqqasə, müəllim, dənizçi, aşpaz, həkim, fəhlə, təyyarəçi*” şəkilləri və müxtəlif oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Qabaqcadan hazırlanmış şəkillərə əsasən “*What's he? What's she?*” suallarına cavab verilir: “*a dancer, a sailor, a nurse, a teacher, a doctor*” sözlərindəki [a:], [ei], [ɔ:],

[ai] səslərə fikir verilir. “What do you like to be?” sualı uşaqlara başa salınır: sualı müəllim uşaqların ixtiyarına verir, özləri hansı sənəti istəyir, onu da deyə bilərlər. Uşaqlardan biri sinfin qarşısında dayanır. Müəllim onun köməkliyi ilə o biri uşaqların hərəsinə ayrılıqda sual verir. Eyni zamanda “What do you like to do? What does she (he) like to do?” sualları başa salınır. Yeni sualları öyrətmək məqsədilə müəllim qabaqcadan hazırladı-

ğı şəkillərdən istifadə edir. Şəkillərdə təsvir olunmuş müəyyən hərəkətlər bu suallara cavab ola bilər. Müəllimin ardınca uşaqlar bu ifadəni təkrar edirlər. Məs.:

“What do you like to do? I like to dance; I like to teach; I like to sail; I like to cook” və s. şəkillərdə göstərilən hərəkətləri (qaçmaq, rəqs etmək və s.) müəllim uşaqlara öyrədir. Əgər mümkündürsə, müəllim həmin hərəkətləri elə uşaqların qarşısında özü icra edir. Uşaqlar da müəllimi yam-

sılayırlar: “*I like to play the ball; I like to dance*” və s. İngilis dilində işlənən xüsusi adları müəllim uşaqların yadına salır və onları “*he, she*” şəxs əvəzlilikləri ilə əvəz edir. Üçüncü şəxsin təkində fellərin sonundakı “s” sonluğunun tələffüzünə fikir verilir: [s], [z].

3. Müəllim “*Bend your head*” oyununu uşaqlara hərəkətlərlə öyrədir:

*Bend your head, bend your head,
Grow as tall, as New Year trees.
On your knees, slowly fall,
Curl yourself, into a ball
Raise your head, jump up high,
Wave your hand and say good-bye.*

Bu şer uşaqların çox xoşuna gəlir. Şəri dedikcə, hərəkətlər də uşaqlar tərəfindən eyni zamanda icra olunur.

4. Uşaqlar artıq “*This is...*” cümlə nümunəsini bilir. İndi isə “*That is...*” cümlə nümunəsi öyrədilir. Hazırlanmış şəkillərə əsasən “*beautiful, ugly, thin, fat, hot, cold, clean, dirty, new, wide, narrow, old, weak, strong*” sifətləri də isimlərlə birlikdə öyrədilir.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: “Who are you? What is...? Where is...?”; a dialogue: *Who are you?*; a rhyme “Who do you cry?”

Lüğət: a basket, a box, ham, a kindergarten, milk, to clean, to drink, to eat, to get up, to lie down, to make the bed, to sew, early.

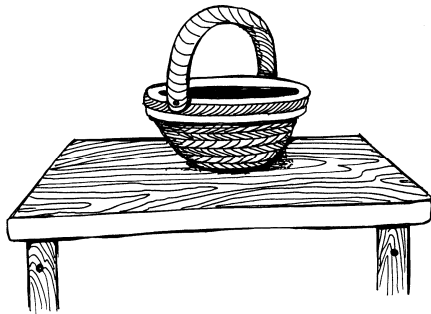
Cümlə nümunələri: *Where is the ball? You say, please; Now, go to your seat; Please, don't make a noise.*

Əsas səslər: [a:], [ks], [6], [6:], [ai], [i:], [0].

Əyani vəsait: “in, on, under, between, behind” sözlərinə aid şəkillər və oyuncaqlar.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim “Present Indefinite” zamanda “to be” felini öyrədir. Uşaqlara şəkillər göstərərək, onlara verilən adları uşaqların yadına salır: “This is Roy; This is Ann; This is Azer; This is Kamal” və s. Bu xüsusi isimlər uşaqlara tanışdır. “What are you, Anar? What are you, Kamal?” suallarına verilən cavabları uşaqlar müəllimin ardınca bir neçə dəfə təkrar edirlər. Uşaqları iki-iki çağırıb bu cür dialoq şəkilli sual-cavabdan istifadə etmək olar. bu zaman özlərinin əsil adları ilə bir-birinə müraciət edə bilərlər. Müəllim onların tələffüzünü yeri gəldikcə düzəldir. “Thank you, boy, girl, children, Ann” sözlərindəki [ei], [8:], [t3] səslərə fikir verilir.

2. “Where is...” və “What is...” sualları uşaqlara məlumdur. Müəllim şəkillərə əsasən suallar verir: “Where is the basket” və özü də cavab verir: “The basket is on the table”. Uşaqlar da müəllimin ardınca bir neçə dəfə təkrar edirlər. Belə sual-cavab başqa suallarla da aparılır. Sualı başqa cür də qurmaq olar: “What is on the table - The basket is...”. Müəllim sualın qısa formalarından istifadə etsə daha yaxşı olar: “What's...? Where is...?”. Bütöv cavabı (The basket is on the table) öyrətdikdən sonra, qısa cavabı da öyrətmək olar: “The basket is...” və s.

3. “*What are you?*” oyunu təşkil olunur. Uşaqlardan biri özünə adını bildiyi bir peşə seçir, o biri uşaqlar onun hansı peşə seçdiyini tapmalıdır. Ona görə də uşaqlar belə sual qurmalıdırlar: “*Are you a pilot?*” və s. Suala uşaq: “*Yes, I am*” yaxud da “*No, I am not*” kimi cavab verməlidir. Düz deyən uşaq mərkəzdəkini əvəz edir və ürəyində bir peşə adı tutur, yerdə qalanları isə onun hansı peşə olduğunu tapır və s. Oyun bu cürə davam edir.

4. “*What do you like to do? What does she (he) like to do?*” sualları göstərilən şəkillərə əsasən cavab verilir və möhkəmləndirilir. “*In, on, under, through, out, in front of, behind, with*” sözönləri təkrar olunur. Bu məqsədlə “*In and Out the windows*” mahnısı yada salınır. Sonra “*Why do you cry?*” şəri öyrədilir.

Why do you cry, Willie, why do you cry?

Why Willie? Why Willie? Why Willie? Why?

Evdə “stolun üstündə vaza, içərisində gül, stolun altında pişik” şəkilləri çəkilib rənglənir.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Rabitəli nitq: *a dialogue; a song: "What is your name?"; "Where do you live" şəri.*

Lüğət: *a fan, a school, an umbrella, to draw, to feel, to live, hungry.*

Cümlə nümunələri: *How are you? I am very well. How do you feel? I feel fine (bad). Where do you live? I live in Baki. Where do you go? I go to the kindergarten. Where do you live? - I live in Baki (in Nizami street).*

Əsas səslər: [au], [87], [ju:], [a:], [5].

Əyani vəsait: "xəstəyəm, yorğunam, üşüyürəm, istidir, acam, susuzam" mövzularında şəkillər.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim "How are you?" sualını və onun cavabı "I am fine, thank you" ifadəsini uşaqlara izah edir. Sonra qabaqcadan hazırlanmış balaca şəkilləri göstərərək "How are you" sualını verir və həmin

şəkillərdə təsvir olunmuş mövzulara əsasən cavablar verilir: "I am ill; I am tired; I am cold; I am hot; I am hungry; I am thirsty" və s.

Uşaqlar bir-birinə öz adları ilə müraciət edərək, həmin sualı verir və şəkillərə uyğun düzgün cavab verirlər. Əvvəlki dərslərdə olduğu kimi dialoq xarakterli belə sual-cavablar iki nəfər arasında aparılır: “*How are they? How is he?*” sualı və onun cavabı da öyrədilir.

2. Uşaqlar arasında aşağıdakı kimi dialoq aparılır. Bir oğlan -Murad, bir qız - Qəmər çağırılır:

Murad: *My name is Murad.*

What is your name?

Gamar: *My name is Gamar.*

Murad: *What is your father's name?*

Gamar: *My father's name is Ogtay.*

Murad: *What is your father?*

Gamar: *My father is a doctor.*

3. (Uşaqlar sual-cavabda çətinlik çəksələr, müəllim onlara kömək edir; səhv deyirlərsə, yoldaşları onların səhvlərini düzəldirlər). Dialoq xarakterli sual-cavab iki nəfər arasında davam edir: (Ayar və Günel).

Junel: *Have you a brother?*

Ayar: *Yes, I have.*

Junel: *What's his name?*

Ayar: *His name is Seimur.*

Junel: *What is your brother?*

Ayar: *He is a schioolboy.*

Müəllim uşaqları sərbəst buraxmalıdır. Onlara icazə verilməlidir ki, yerlərindən yoldaşlarına kömək etsinlər, oynasınlar, gülsünlər. Aparılan dialoqdan uşaqlar zövq almalıdırlar. İngilis dili dərsi uşaqlar üçün əyləncə dərsi olmalıdır. Sual-cavab zamanı onlar əlləri ilə, başları ilə, gülə-gülə ürəkləri istəyən kimi hərəkətlərdən istifadə edə bilirlər. Müəllim yaxşı cavab verən uşağı ruhlandırmağı, tərifləməyi yaddan çıxartmamalıdır. “Yaxşı və düzgün danışıq” üçün mükafatlandırmaq yaxşı nəticə verir.

4. Hazırlanmış şəkillərə əsasən *I like..., she (he) likes...* cümlələri təkrar olunur. Eyni zamanda bu cümlələrin inkar formaları *"I don't like..., she (he) doesn't like..."* da təkrarlanır.

"Where do you live?" şəri öyrədilir. Bu şer çox yerində işlənir. Belə ki, uşaqlar artıq *"Where do you live?"* birləşməsinə öyrənilər və ona görə də bu şer asanlıqla öyrəniləcəkdir.

*Where do you live
Where do you live?
Now tell me, please
Where do you live?
I live in Baki,
I live in Baki
I live in Baki
That's where I live.*

Evdə "çətir, sərinkeş" şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

25-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: *"Where is? Where are...? Peek a -Boo"* mahnısı və oyunu; *a dialogue: "Meeting a foreigner"*

Təzə sözlər: *a broom, a garden, jam, a park, to sweep.*

Əsas səslər: *[u:], [a:], [2], [i:], [ei], [w], [p].*

Cümlə nümunələri: *Who is in the garden? - Parviz is; Where is he? He is at home; Where are they? - They are in the garden.*

Məşğələnin gedişi: 1. *"Where is...?"* sual növünü bir daha möhkəmləndirmək üçün uşaqlara suallar verilir. Əvvəlcə onlara həyətdə bir oğlan şəklə göstərilir və deyilir: *"The boy is in the garden; He is in the garden"*. Onlar da müəllimin ardınca bir neçə dəfə həmin cümlələri təkrar edirlər. Lazım olsa, ifadələr ana dilinə tərcümə edilir. Sonra müəllim uşaqlara başqa bir şəkil göstərir: orada "həyətdə oğlan və qız" rəsmləri təsvir olunub. Müəllim özü cümləni deyir: *"The boy and the girl are in the yard; They are in the*

yard". Uşaqlar bu cümlələri bir neçə dəfə təkrar edirlər. Üçüncü şəkildə isə oğlan stolun üstündə oturub. Cümlə ingilis dilinə tərcümə edilir. Uşaqlar da müəllimin ardınca cümləni təkrar edib, özləri də "on" sözünündən istifadə edir və başqa cümlələr deyilir. "On the chair; on the table; on the house" və s. Dördüncü şəkil də göstərilir. Burada məqsəd "under" sözünün işlətməkdir (şəkildə bir qız ağacın altında durub) - "The girl is under the tree" - Müəllim cümləni deyir və "under" sözünü izah edir. Uşaqlar yenə də həmin cümləni təkrar edir və özləri də cümlələr düzəldirlər. "The cat is under the table; The dog is under the tree; the mouse is under the bed" və s. bu kimi cümlələr deyilir.

Otaqda olan əşyaları “in, under, on” sözlərini möhkəmləndirmək məqsədilə cümlədə işlədilir. Başqa cür də etmək olar: uşaqlara yardımçı suallar verilir: “Where’s the boy...?” və s. tipli sual-cümlələrə uşaqlar asanlıqla cavab verirlər. Qabaqcadan hazırlanmış şəkillərə əsasən bu sualları verib, cavab almaq olar. Əgər uşaqlar çətinlik çəksələr, onlara kömək etmək lazımdır.

Uşaqların tələffüzünə diqqət yetirilməlidir, xüsusilə “What’s on the table?; Where’s the boy?” cümlələrində. Onlar başa düşməlidirlər ki, bu tipli sual cümlələri

enən tonla tələffüz olunmalıdır. “Where’s...” birləşmələrini düzgün tələffüz etməlidirlər.

2. Müxtəlif hərəkət təsvir olunmuş şəkillərdən istifadə edərək “What do you like to do? What does she like to do?” suallarına cavab verilməlidir. Uşaqlar cavab verərkən onların tələffüzü düzəldilməlidir. “She” və “he” şəxs əvəzliliklərinin fərqləri əyani surətdə göstərilib izah edilməlidir. “Like, do, floor, house, drink, cat” sözlərindəki [ai], [u:], [6:], [au], [92], [i:] səslərinin tələffüzünü möhkəmləndirmək lazımdır.

3. “Pack-a-Boo” mahnısı və oyunu öyrədilir:

Pack-a-Boo

*Baby’s gone
Where is he?
Pack-a-boo!
Now I see*

*Gone again,
Where, oh, where?
Pack-a-boo!
I found him here.*

Oyun belə aparılır: bir uşaq çıxır çölə. O gələnə qədər uşaqlardan biri gizlənir. Çölə çıxan uşaq gizlənmiş uşağı gəlib tapmalıdır. Şərdə olan “baby” sözü gizlənmiş uşağın adı ilə əvəz olunur. Yaxşı olar ki, əvvəlcə mahnının sözləri öyrədilsin, sonra oyun oynanılsın. Mahnı axıcı olduğundan uşaqlar onu həvəslə və asanlıqla öyrənib oynayacaq və yeni dərslər öyrənilməsinə hazırlaşdıracaqdır. “Meeting a foreigner” dialoqu əlavə material kimi öyrədilir:

Good morning!

Good morning!

What's your name?

My name is Fred and What's your name?

My name is Gulnur. This is Nargiz. She is my good friend.

Do you speak English?

Yes, I do. Gulnur speaks English too.

Yaxud da başqa bir dialoq hazırlamaq olar:

Good morning!

Good morning!

What's your name?

My name is Aitan. What's your name?

My name is Murad.

How are you?

I am fine, thank you, and how are you?

I am well, too, thank you.

Dialog bir neçə dəfə deyilir və hər dəfə də müxtəlif məzmununda olur.

4. Evdə qız, pişik, it, gəlincik, ağac, stol, stul şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

26-cı məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: *“How old are you?; I am six years old”* mahnısı və oyunu.

Təzə sözlər: *a bear, a cake, a frog, eleven, twelve.*

Əsas səslər: *[au:], [a:], [ju], [ai], [ks], [ei], [t], [w].*

Cümlə nümunələri: *How old are you? I am five years old. How old is she (he)? She (he) is five years old. How many... do you see?*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara *“How old are you?”* sualını verib, özü də cavab verir: *“I am five years old”*. Sonra onlara təklif edir ki, *“I am five years old”* cümləsini bir neçə dəfə

təkrar etsinlər. Uşaqlar ona qə-dər saymağı bildiyindən, onlar müxtəlif saylardan istifadə edə bilərlər: *“I am six (seven, eight, nine, ten...) years old”*.

Yaxşı olar ki, uşaqlar iki-iki çağırılsın və onlardan biri sual versin, o birisi isə özünün yaşını bir-birinə adları ilə müraciət edərək desinlər. Sonra *“How old is she (he)?”* sual növündən də istifadə etmək olar. Bu sualı bə-də vermək olar: *“Nargiz, how old is Vusal?”* yaxud da *“Konul is six years old, but she (he)?”*.

Müsaibisi isə cavabında: “*Vusal (he) is five years old; She is...*” yaxud da “*Konul is five years old; He is...*”

Uşaqların tələffüzünə və intonasiyasına xüsusi fikir verilməlidir.

2. İfadə və yeni cümlə quruluşu öyrədildikdən sonra “*I am six years old*” mahnısı oxunulur və əzbərlənir:

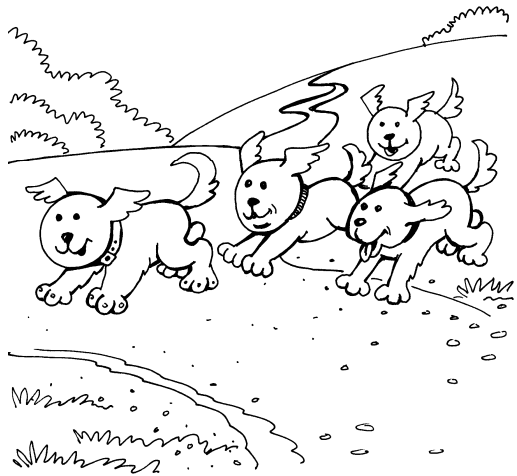
I am six years old

I am six years old,

And oh, so big, and tall
When you were only six
years old,
Were you as tall as I?

Mahnı oyun kimi də oynanılır. Uşaqlar sözləri dedikcə onlara uyğun hərəkətlər də edirlər.

3. “*What do you see in the picture?*” sual növü qa-baqcadan hazırlanmış şəki-llərə əsasən möhkəmləndi-rilir. Yeni sual növü mə-nimsədir. “*How many...*

do you see? I see... in the picture” cavabı da eyni zamanda öyrədilir. Uşaqlara imkan yaratmaq lazımdır ki, şəkillərə baxıb müxtəlif cümlələr qursunlar.

4. Evdə uşaqlara beş gül və iki dibçək çəkib rəngələmək tapşırılır.

27-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “Happy Birthday, Mother”; “Mother’s Birthday” şeri; “Five Little squirrels” oyunu

Yeni səslər: [7:], [1], [4], [5], [r], [k], [g], [0], [92].

Cümlə nümunələri: *Happy Birthday to you; I am happy; Whose birthday is it?; It’s mother’s birthday; I have a good time; We have a lot of fun.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim qabaqcadan hazırlanmış “It’s a birthday party” rəsmini uşaqlara göstərib suallar verir və özü də cavab verir. Uşaqlara təklif edir ki, suala verilmiş həmin cavablar bir neçə dəfə təkrar edilsin. Cavabda yeni söz və ifadələr varsa, uşaqlara izah olunur. Əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi kiçik səh-

nəcik düzəltmək olar: uşaqlardan iki-iki çağırır dialoq təşkil edirlər. Bir nəfər şəklə əsasən sual verir, o biri cavab verir, yaxud da əksinə. Beləliklə, uşaqların həm fəallığı artır, həm də keçilmiş söz və ifadələr, cümlə nümunələri təkrar olunur.

Sual-cavab bu tərkibdə ola bilər:

-Do the children love their mother?

-Yes, they do.

-Do the children give presents to their mother?

-Yes, they give presents to their mother.

-What's on the table? - The candy, the cake, the plates, the spoons, the cups and the flowers are on the table.

-Where is the mother? - The mother is at the table.

-Is mother happy? - Yes, she is.

Sonra, "Mother's Birthday" mahnısı və oyunu öyrədilir:

Mother's Birthday

Happy birthday to you.

Happy birthday to you,

Happy birthday, dear Mummy,

Happy birthday to you.

x x x

Let your birthday be bright

From the morning, till night

Let your birthday be bright

From the morning till night.

x x x

I thank you, my dears,

I thank you, my dears,

I thank you, dear children,

I thank you, my dears.

Oyun belə təşkil olunur: bir qız - ana - çağırılır. O, dövrə vuran uşaqların ortasında dayanır. Uşaqlardan biri birinci bəndi oxuyur, sonra başqa bir uşaq ikinci bəndi oxuyur və nəhayət ortada dayanan "ana" onlara üçüncü bəndi oxuyaraq cavab verir. "Ana" özünü şən, sevincək, verilmiş hədiyyələrdən məmnun olduğunu göstərir.

2. Uşaqlara yeni sual-cavab növü öyrədilir: "Does he like...?; Does she like...?; Yes, she does; Yes, he does".

Uşaqlara əvvəlcə bütöv cavab formasını “*Yes, she likes...*” sonra isə qısa cavab formasını “*Yes, she does...*” öyrətmək lazımdır. Müəllim qabaqcadan hazırlanmış şəkillərdən istifadə edərək uşaqlara əvvəlcə özü sual verir, onlar da cavab verirlər (əgər çətinlik çəksələr, onlara kömək edir), sonra isə uşaqlar özləri bir-birinə sual verib cavab alırlar. Uşaqların tələffüzünə xüsusi diqqət yetirilməlidir:

“*Candy, chocolate, ice-cream, lemonade, milk, tea, water*” sözləri sual-cavab vaxtı işlədilməlidir. Uşaqlara izah olunmalıdır ki, sual cümləsi (bu cür sual cümləsi) qalxan tonla, cavab - nəqli cümlə isə enən tonla tələffüz olunmalıdır.

3. Uşaqların fəal lüğət ehtiyatından istifadə edərək “*What have you?*” oyunu öyrədilir. Məqsəd keçilmiş sözləri xatırlatmaqdır. “*I (we, they), have...; he (she) has... (I have a dog; I have a cat; I have a mouse; She has a rabbit; He has a parrot*” cümlə nümunələri işlədilməlidir.

4. *Five Little squirrels*” adlı təzə bir oyun öyrədilir. Beş uşaq çağırılır, hərəsi bir dələ rolunda olur. Müəllim özü müəllifin sözlərini deyir:

Teacher: *Five little squirrels sitting in a tree:*

1- st squirrel: *What do you see?*

2 - nd squirrels: *A man with a gun.*

3 - rd squirrel: *Let’s run, Let’s run.*

4 - th squirrel: *Let’s hide in the shade.*

5 - th squirrel: *I am not afraid.*

Teacher: *Bang! Goes the gun and they run, run, run.*

Oyun bir neçə dəfə müxtəlif formada oynanıla bilər.

Yeni sual forması “*Whose birthday is it?*” və “*It is my birthday*” cavabı öyrədilir. Məqsəd yiyəlik əvəzliyini işlətməkdir. “*my*” yiyəlik əvəzliyi göz qabağında olan müxtəlif əşyalarla da işlədilə bilər. Bunu uşaqlar dialoq formasında götürsələr daha məqsəduyğun olar. Məsələn:

Whose table is it? - It is my table;

Whose chair is it? - It is my (Arzu’s) chair.

Whose book is it - It is Araz’s book

Whose toy is it? - It is Rustam’s boy və s.

Müəllim bu ifadənin başa düşülüb düşülmədiyini bilmək üçün daha bir neçə sual da verir. Suallara düzgün cavab aldıqdan sonra ev tapşırığı verilir.

5. Evdə beş quş, tufəng və ağac şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

28-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: *“What do you want to be?”*; *“Rain, rain...”* şəri; *“Let’s play rain”* oyunu *“What’s the weather like today?”* ifadəsi; *“Sleep, Baby, Sleep”* mahnısı¹¹.

Təzə sözlər: *a bus, a bus-driver, a painter, a pianist, a piano, a singer, traffic, water, to cure, to deliver, to read, to sing, to take, sunny, cloudy, snowy, rainy, windy.*

Əsas səslər: [0], [7], [ai], [2], [3].

Cümlə nümunələri:
What do you want to be?
I want to be a doctor;
What do you like to do? I like to cure children; Go away; Come again.

Məşğələnin gedişi:

1. Müəllim uşaqlara qa-baqcadan hazırlanmış kiçik şəkillər göstərib suallar verir: *“What’s he?”* özü də cavab verir: *“He is a painter (singer, bus-driver, pianist)”* və s. Uşaqlar da müəllimin arxasınca həmin sözləri bir neçə dəfə təkrar edirlər. Əmin olandan sonra ki, uşaqlar yeni sözləri mənimsəyiblər, müəllim yeni sual formasına keçir: *“What do you want to be?”* və özü də əvvəlcə cavab verir ki, uşaqlara

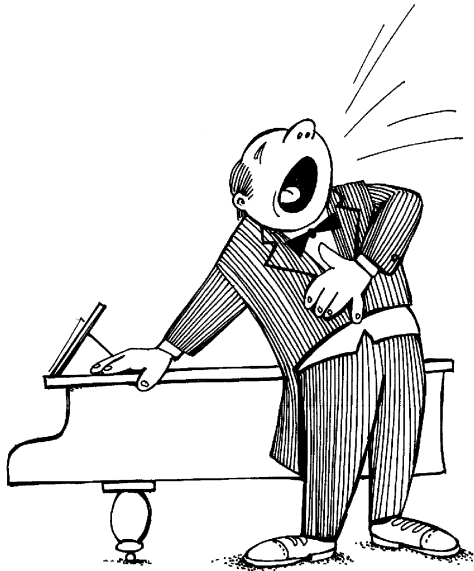

sualın mənəsi aydın olsun: “*I want to be a painter (a teacher, a singer etc.)*”. Sonra şəkilləri uşaqlara paylayır, onlar da şəklə uyğun sənəti özlərinə peşə seçib cümlə qururlar. Məsələn, əgər şəkildə müəllim və ya həkim rəsmi varsa, uşaqlar deyir: “*I want to be a doctor (a teacher etc.)*”.

Yaxşı olar ki, uşaqlardan biri müəllimin vəzifəsini icra etsin. O gəlib müəllimin yanında durur və uşaqlara müraciətlə: “*What do you*

want to be, Vusal? deyir, uşaqlar da əllərindəki şəklə əsasən cavab verirlər.

2. Uşaqlar artıq yeni sözləri - isimləri (peşə adlarını) bilir, “*What are you?*” sualına “*I am a painter; I am doctor; I am a singer*” və s. cavablarını verə bilirlər, indi isə sifətlər də həmin cümləyə əlavə olunurlar: “*I am a good painter. He is a good doctor*” və s. cümlələri mənimsədilir. Yeni sözlər situasiya xarakterli cümlələr şəklində olmalıdır. “*I am a*

painter; I am a little painter; I like to draw and paint” yaxud da “I am a doctor; I am a good doctor; I like to cure people”.

Bu kimi cümlə-nümunələr möhkəmləndirildikdən sonra əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi kiçik səhnəcik nümunəsi də düzəltmək olar. Məsələn, bir uşaq çağrılır, o biri uşaqlara işə tapşırılır ki, hərəsi bir peşə adı seçsin. Qabağa çağrılan uşaq sual verir: *“Lala, what do you want to be? What do you like to do? etc”*. Müraciət olunan uşaq verilmiş suala cavab verir.

3. Əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi təzə şer öyrədilir:

Rain, rain...

*Rain, rain, go away
Come again, another day;
Lala and I like to play.*

*Rain, rain go away
Come in mother's washing day
Lala and I want to play*

Müəllim əvvəlcə şeri oxuyur, sonra şerə uyğun hərəkətlər edərək təkrar oxuyur. Uşaqlar da birlikdə həmin hərəkətləri təqlid edir və şeri təkrar edir. Müəllim uşaqlara təklif edir ki, *[ei]* səsini eşidəndə əllərini bir-birinə vursunlar. Məsələn, *“rain, away, again, day, play”* sözlərində.

4. *“Let's play rain”* oyunu öyrədilir. Müəllim əvvəlcə oyunun mətnini bir dəfə oxuyur:

"Rain, rain!" says Bobby. "I like to see the rain". "I like the rain too" - says Nelly. "Let's go" and play "Rain".

-What do you like to be, Bobby?

-I like to be a frog - says Bobby. I am a big green frog. I like to jump. I like the rain, Ann. What do you like to be, Nelly?

-I like to be a duck - says Nelly. I like to swim. I like the rain. I am a big gray duck. And what do you like to be, Fred?

-I like to jump and I like the rain. I like to jump and I like to swim. I swim in the water.

And the children play "Rain".

Mətn iki dəfə oxunur. Mətndəki xüsusi adlar uşaqların adları ilə əvəz olunur. Əgər mətnin tərcüməsinə ehtiyac hiss olunursa, tərcümə edilir, hər cümlə ayrı-ayrılıqda izah olunur. Müəllim gözləməli və uşaqlara imkan verməlidir ki, onlar özləri cümlələri oxuduqca tərcümə etsinlər. Arxayın olanda ki, mətn mənimsənilib, onda oyunu oynamaq olar. Uşaqlar bu oyunu çox həvəslə oynayırlar.

[0], [u:], [I], [9], [i:], [e9], [6] səslərinə xüsusi fikir verilməlidir. Məsələn, *duck, jump, too, fish, swim, big, children, green, see, be, rain, gray, play, Bobby, frog, water.*

"What's the weather like today?" sual nümunəsi öyrədilir və onun cavabı *"It is hot (cold) today"* cümlə nümunəsinə müxtəlif sözlər (*rainy, snowy, sunny, cloudy, windy*) əlavə edilməklə yeni-yeni cümlələr düzəldilir. Çalışmaq lazımdır ki, bütün uşaqlar oyunda iştirak etsinlər.

Bunun üçün hava ilə əlaqədar müxtəlif şəkillər də gətirmək olar. Sonra *"Sleep, Baby, Sleep"* mahnısı öyrədilir.

Sleep, baby, sleep

Your father tends the sheep

Your mother shakes the dreamland tree,

And finds a dream for you and me,

Sleep, baby, sleep.

6. Evdə "qurbağa, balıq, ördək, ayı balasının şəkillərini çəkib rəngləmək tapşırılır.

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: *A Toy-shop; “The Train”* mahnısı və oyunu.

Təzə sözlər: *an airplane, a bookcase, a drum, a hoop, a horn, a kite, a scooter, sticks, a toy-shop, to beat, to slow, to buy, to ride, to spin.*

Əsas səslər: [7], [6:], [u:], [ou], [a9]. [i:], [r], [d], [t], [s], [p].

Cümlə nümunələri: *Please, put your things in order. Don't leave your toys in disorder. Don't quarrel. Don't fight. Don't be naughty.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim təzə sözlərə aid çəkilmiş şəkilləri uşaqlara göstərir və sual verir: *“What's this?”* özü də cavab verir və təklif edir ki, sözləri yadlarında saxlasınlar: *“It is a horn, a scooter, a hoop”* və s. Uşaqlar həmin sözləri bir neçə dəfə təkrar edirlər. Müəllim hər dəfə öyrənilmiş sual cümlələrini dəyişdirir və özü qəsdən tez-tez müxtəlif sual cümlələrindən istifadə edir: *“What have you? What do you see? What do you like? What do you want to be?”*.

Yeni sözləri işlətmək məqsədilə yeni bir oyun təşkil olunur: otaqda olan oyuncaqlar bir yerə yığılır və *“toy-shop”* adlanır.

Müəllim sual verir: *“What do you see in the toy-shop? what do you like to buy at the toy-shop?”*

Uşaqlar da bu suallara istədikləri kimi həm qısa, həm də situasiya şəklində cavab verirlər. *“I want to buy an airplane, a book-case, a drum, a hoop, a horn”* və s.

2. Yenə də şəkillərə müraciət olunur. Şəkillərə əsasən *“What is that? What has she? What colour is it?”* sualları verilir və sual cümlələri möhkəmləndirilir.

3. *“The Train”* oyunu oynanılır. Oyun belə təşkil olunur: uşaq-

lar bir cərgədə qatar kimi düzülür. Onlardan biri konduktor rolunda yoldaşlarına yaxınlaşıb “biletləri” yoxlayır. “Qatar” “dəmir-yol stansiyasına” yaxınlaşıb dayanır, “sərnişinlər”dən bəziləri düşür, bəziləri isə “qatar”a minir. “Qatar”dan düşən “sərnişin”lər “oyuncaq mağazasına” girir və oyuncaq alır (əlbəttə öyrəndikləri ifadələri işlətmək şərtilə), “qatar”dakı bütün “sərnişin”lər fəal olmalıdırlar, hərə mütləq situasiyadan asılı olaraq cümlə nümunələrindən istifadə etməlidir. *“The Train”* mahnısı əzbər öyrədildikdən sonra oyun yenidən oynanılır:

The Train

*Puff-puff, puff-puff, on we go,
When we hear the whistle blow,
Refrain: Oo-oo-oo-oo-oo-oo,*

Oo-oo-oo-oo-oo-oo.
Puff-puff, puff-puff, puff-puff.
Riding till we have had enough
Tickets, tickets now we show
Mary Joe.
Refrain: Here's the station, now we stop,
Lots of people come to shop
Once again the whistle blow
Oo-oo-oo-oo-oo-oo

4. Sonra uşaqlara “*Where is...?*” sualının cəm forması “*Where are...?*” forması da öyrədilir.

Müəllim yenə də uşaqlara kiçik şəkillər göstərir və münasib suallar verməyi təklif edir. Sual və cavabı əvvəlcə müəllim özü verir, uşaqlar da müəllimdən sonra onu bir neçə dəfə təkrar edirlər. “*What does she (he) do?*” sual növündən istifadə olunur. Həmin şəkillərə əsasən uşaqlar oradakı hərəkətlərin adını çəkərək suallara cavab verirlər: *She plays; She goes to the toy-shop.* Özləri də eyni zamanda bir-birilərinə həmin sualları verib cavab ala bilirlər.

5. Evdə uşaqlara “təyyarə, kitab-şkafı, qatar, adamlar” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

30-cu məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “*The Parts of the body*” mahnısı¹²; “*Up and down*” şeri; “*On a Cold and Frosty Morning*” mahnısı.

Təzə sözlər: *an arm, a face, a hand, a head, a finger, a foot, a bag, a neck, an eye, cars, nose, mouth* və s. .

Əsas səslər: [a:], [87], [ai], [u:], [au]. [2], [4], [t3], [3], [w].

Cümlə nümunələri: *This is my head. These are my ears (eyes). What do you see with? We see with our eyes.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim bir gəlinciği uşaqlara göstərərək onun bədən üzvlərini bir-bir deyir: “*This is a head; This is a face; This is a hand. This is a finger*” və s. Uşaqlar da müəllimin ardınca həmin sözləri dəfələrlə təkrar edirlər. Sonra müəllim öz bədən üzv-

lərini göstərir və uşaqlara təklif edir ki, diqqətli olsunlar ki, onlar da öz bədən üzvlərini göstərəcəklər: *“This is my head...”* və s. Eyni zamanda həmin cümləni cəm formasında da deyir: *“These are my eyes?; These are my hands”* və s. Yiyəlik əvəzliliklərindən *“his”* və *“her”* forması uşaqlara öyrədilir. Bunun üçün müəllim bir uşaq çağırır və onun bədən üzvlərini göstərir: *“This is her (his) head; These are her (his) eyes (ears)”* və s. Uşaqlar da bu əvəzlilikləri dönə-dönə təkrar etdikdən sonra iki uşaq çağırılır və onlar bir-birinin bədən üzvlərini barmaqları ilə göstərirlər. Bu hərəkət bir neçə dəfə təkrar olunur. Uşaqlar bu dialoq şəkilli oyuna çox maraq göstərirlər.

2. *“Up and Down”* oyunu öyrədilir:

*Bend your head
Bend your knees
Grow as tall
As New Year tress*

*On your knees
Slowly fall
Curl yourself
Into a hall.*

*Raise your head
Jump up high
Wave your hand
And say good-bye.*

Şəri öyrədərkən, mətndəki hərəkətlər də icra olunur. Uşaqlar müəllimi təqlid edirlər, eynilə həmin hərəkətləri təkrar edirlər. Şer bir neçə dəfə deyildikdən sonra uşaqlar özləri müəllimin köməyi olmadan əvvəlcə xorla, sonra tək-tək deyirlər. Müəllim əmin olduqda ki, uşaqlar şeri mənimsəyib başqa üsula keçir. Hərəkəti oyun növlərindən istifadə edilir. Şerə uyğun olaraq səhər idmanı edirlər. Yaxşı olar ki, bir nəfər qarşıya çıxsın və birlikdə yeni sözləri də işlətmək şərtilə səhər idmanı etsin.

3. *“On a cold and Frosty Morning”* oyunu və mahnısı öyrədilir. Oyunun quruluşu belə olur: - uşaqlar dövrə vururlar, müəllim dövrənin ortasında dayanaraq mahnını oxuyur və eyni zamanda mətndəki hərəkətləri də göstərir:

On a Cold Frosty Morning

*This is the way we eat our bread
Eat our bread, eat our bread
This is the way we eat our bread
On a cold and frosty morning.*

*This is the way we clean our boots
Clean our boots, clean our boots
This is the way we clean our boots.
On a cold and frosty morning*

*This is the way we drink our milk
Drink our milk, drink our milk
This is the way we drink our milk
On a cold and frosty morning.*

*This is the way we walk to school
Walk to school, walk to school,
This is the way we walk to our school
On a cold and frosty morning.*

Şərdə olan misraları dəyişmək də olar: “*This is the way we wash our face; We comb our hair; We brush our teeth; We put on our clothes; We help our mother; We wash our plates; We make our beds...*” və s. Hər dəfə də hərəkətlər icra olunur, göstərilir və uşaqlar da müəllimi yamsılayırlar.

Müəllim uşaqların tələffüzünə qarşı çox diqqətli olmalıdır. Yeri gəldikcə onu düzəltməlidir. Sonra mahnı melodiya ilə oxunmalıdır, uşaqlar bu musiqini asanlıqla qavrayır, mahnını müəllim özü tək oxuduqdan sonra, uşaqlarla birlikdə oxuyur və nəhayət uşaqlar

tək-tək oxuyurlar. Mahnı o vaxta qədər oxunulur ki, uşaqlar onu tam mənimsəyirlər.

Parts of the body

Head, shoulders, knees and toes

Knees and toes

Head, shoulders, knees and toes,

Knees and toes

Eyes and ears, and mouth and nose

Head, shoulders, knees and toes

Knees and toes.

Mahnının sözlərinə uyğun əvvəlcə müəllim özü hərəkətləri icra edir, əllərini başına qoyur “*head*” deyəndə, “*shoulders*” deyəndə çiyinlərinə, “*knees*” deyəndə dizlərinə, “*toes*” deyəndə isə ayaq barmaqlarına və s. Sonra bu hərəkətləri uşaqlar özləri də icra edə bilirlər. Bir-iki dəfə müəllim deyəndən sonra uşaqlar müəllimin köməyi ilə özləri hərəkətləri icra edir və musiqi ilə oxuyur və oynayırlar.

Musiqi və mətnin sözləri axıcı olduğundan mətn asanlıqla mənimsənilir.

5. Evdə adam şəkli çəkilir və onun bədən üzvləri ingiliscə deyilir.

31-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “*My Face*”; “*All About Me*” şeri; “*On a Cold and Frosty Morning*” mahnısının davamı.

Yeni sözlər: *boots, an ear, eyes, a forehead, a mouth, a nose, a tongue, to breathe, to hear, to hurt, to smell, to touch, to walk, above, below, beautiful, fair, handsome, ugly.*

Əsas səslər: [9:], [87], [ou], [a:], [6:]. [ff], [t3], [b], [w].

Cümlə nümunələri: *She has long fair hair; He has short dark hair; He has a little nose; I have a little mouth* və s.

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim qabaqcadan hazırlanmış şəkilləri uşaqlara göstərir və deyir: “*This is a face; This is a nose; This*

is my mouth” və s. Hər dəfə də uşaqlar həmin cümləni təkrar edirlər. Sonra müəllim öz üzərində barmağı ilə ağzını, burnunu, qulağını və başqa üzvlərini göstərir və ingiliscə deyir. Eyni zamanda cüt olan bədən üzvlərini də göstərərək, cümlə quruluşundakı dəyişikliyi izah edir: *“These are my eyes...”* və s. Uşaqlar da eynilə həm öz bədən üzvlərini, həm də başqalarının bədən üzvlərini *“his, her”* yiyəlik əvəzliliklərini işlədərək göstərirlər. Məsələn: *“This is her nose; This is his mouth (hand, fingers, legs...)”* və s. Yaxşı olar ki, iki nəfər uşaq çağırılsın və onlar bir-birilərinin bədən üzvlərini göstərsinlər. Bu

cür oyun-məşğələ uşaqların çox xoşuna gəlir.

Başqa cür oyun-məşğələ də aparmaq olar: oğlan və qız oyuncaqları götürüb, onların bədən üzvlərini təsvir etmək tapşırıqlar. Uşaqlar bir-bir gəlir və hərə öz dostunu təsvir edir. Müəllim bu zaman onların tələffüzünə və cümlə quruluşuna çox diqqətli olmalıdır. Daha yaxşı təsvir üçün müəllim mükafat da ayıra bilər. Bu onları daha da ruhlandırır.

2. *“Above, below”* əvəzliliklərini işlətmək məqsədilə *“Where is my forehead (eye, nose)?”* sual cümləsi öyrədilir. Elə eyni vaxtda da sualın cavabı öyrədilir: *“My forehead is above my eyes”*, yaxud da *“Where are my eyes?”* sualına *“My eyes are below my brows”* cavabı öyrədilir. *“Above, below”* sözləri daha vurğulu deyilir ki, uşaqların nəzər-diqqətini cəlb etsin. Sonra *“beautiful, ugly, dark, fair...”* sifətləri müxtəlif bədən üzvləri ilə işlədilir. Təklif olunur ki, uşaqlar özləri də həmin sifətləri və sözlərini bir-birilərinin bədən üzvləri ilə işlətsinlər. *“Her eyes are beautiful (dark,...)”*

Başqa bir sual cümləsi də öyrətmək olar: *“What do you see with?”* Burada məqsəd *“with”* sözlünün mənimsətməkdir. Bu sözlünü xüsusi vurğu ilə deyilir və xahiş olunur ki, onu başqa sözlərlə də işlətsinlər. Məsələn, *“I write with my hands; We hear*

with our ears; We smell with our nose” və s. Oyun təşkil olunur. Uşaqlar iki-iki çağırılır. Onlar bir-birinə “*What do you... with?*” sualını verib “*I... with my...*” cavabını alırlar. Başqa sual-cavab formasından da istifadə olunur.

3. “*All About Me*” şeri öyrədilir. Şer əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi aparılır. Mətnə bədən üzvlərinin adı gəldikcə göstərilir, uşaqlar da müəllimin arxasınca təkrar edirlər:

All About Me

*Ten little fingers,
Ten little toes,
Two little ears,
And one little nose*

*Two little blue eyes
That shine so nice
And always so bright
One little mouth
To say him goodnight.*

4. “*On a Cold and Frosty Morning*” mahnısının ikinci hissəsi öyrədilir. Oyunun quruluşu belə olur: uşaqlar dövrə vururlar, müəllim də dövrənin ortasında dayanır. Mahnının mətnini oxuduqca hərəkətləri icra edir. Uşaqlar da onu təkrar edir. Sonra mahnı bir neçə dəfə xorla oxunulur. Müəllim əmin olduqda ki, mətn mənimsənilib onda mahnı uşaqlar tərəfindən tək-tək oxunur.

On a Cold and Frosty Morning ***part II***

*This is the way we kick the ball
Kick the ball, kick the ball,
This is the way we kick the ball
On a cold and frosty morning.*

x x x

*This is the way we dance and sing
Dance and sing, dance and sing,
This is the way we dance and sing
On a cold and frosty morning*

x x x

*This is the way we go to bed
Go to bed, go to bed,*

*This is the way we go to bed
One a cold and frosty morning.*

Mahnı çox asanlıqla öyrənilir, çünki həm mətndə çoxlu təkrarlar var, həm də mətndəki sözlər və ifadələr uşaqlara artıq tanışdır. Mahnının mətni mənimsənildikdən sonra birinci və ikinci hissə bütövlükdə oxunulur. Bu zaman müəllim əl-qol hərəkətləri ilə birinci hissənin sözlərini uşaqların yadına salır. Yeri gəldikcə, özü də onlara qoşulub birlikdə mahnı oxuyur və oynayırlar.

5. Evdə oğlan və qız şəkillərini çəkib rəngləmək və onların sifətlərini təsvir etmək tapşırılır. *“This is her (his) face (nose, finger, mouth)”* və s. cümlə-nümunəsindən istifadə edilir.

32-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *“What can you do with...?”*; *Nargiz’s Portrait*; *“I have two legs”* və *“Monkey”* şerləri.

Yeni sözlər: *food, lips, a neck, a portrait, teeth, to jump, to grin, to bite, can, to lick, monkey, to climb.*

Əsas səslər: [9], [9:], [0], [6:], [a9], [5], [t3], [4], [2], [1], [k], [t].

Cümlə nümunələri: *What can you do with...? We can smell with our nose; We can speak English; What can you draw?*

Məşğələnin gedişi:

1. Müəllim qabaqcadan hazırlanmış balaca şəkilləri uşaqlara göstərib sual verir və özü də həmin suala cavab verir: *“What can I do with my eyes?”*

(nose...)” və s. “*What can I do with my hands? - I can take (catch, write, raise) with my hands*” cavab verdikdə, həmin hərəkətlər əyani nümayiş etdirilir. Uşaqlar da eynilə həmin hərəkəti müəllimlə bərabər icra edirlər. Müəllimin qabaqcadan hazırladığı şəkillərə aid uşaqlar əvvəlcə xarla, sonra təkbətək cümlələr qururlar. Şəkillərə əsasən oyun təşkil olunur. Uşaqlardan biri şəklə aid sual verir, uşaqlar da cavab verirlər. Müəllim uşaqların cümlə quruluşuna fikir verməlidir.

2. Müəllim uşaqlardan bir nəfər - yaxşı bilən uşaq çağırır. O da istədiyi yoldaşını çağırır və onu təsvir edir. Oyun belə olur. Məsələn, əgər qarşıya çıxan uşaq Lalədirsə, onun rəfiqəsi turalım Nərgizdir. Lalə deyir: “*Nargis, come here. This is my friend. Her name is Nargiz. This is her head. This is her forehead. Her eyes are below her forehead. Her eyes are green. Her teeth are white. This is her mouth. Her mouth is little*” və s. Bu cür oyunu başqa uşaqlar da məmnuniyyətlə təkrar etmək istəyirlər. Bu cür oyun oğlan üzərində də aparılır. Bu zaman müəllim onların cümləsində yiyəlik əvəzliyinin (*his*) düzgün işlətmələrinə fikir verməlidir. Təsvir zamanı uşaqlar öyrəndikləri sifətləri də (*beautiful, ugly, clever, witty, nice*) cümlələrində işlətməyi bacarmalıdır. Müəllim həmişə onların cümlə quruluşuna diqqət yetirməlidir.

3. “*What can you draw?*” sual cümləsi öyrədilir. Əvvəlcə suala müəllim özü cavab verir: “*I can draw a face (an eye, an ear, a mouth)*”. Cavabla birlikdə əl-qol hərəkətləri hökmən göstərməlidir. Uşaqlar da müəllimi təqlid edir və özləri də buna bənzər cümlələr deyirlər. Sonra yeni şərlər öyrədilir:

4. “On a Cold and Frosty Morning” mahnısının axırını bəndləri öyrədilir. Uşaqlar artıq bu mahnını əzbər bilirlər. Mahnıda misralar təkrarlandığından mətn onlar üçün çox asan gəlir.

On a Cold and Frosty Morning Part III

*This is the way we eat our bread,
Eat our bread, eat our bread,
This is the way we eat our bread
On a cold and frosty morning.*

x x x

*This is the way we walk to school
Walk to school, walk to school,
This is the way we walk to school
On a cold and frosty morning.*

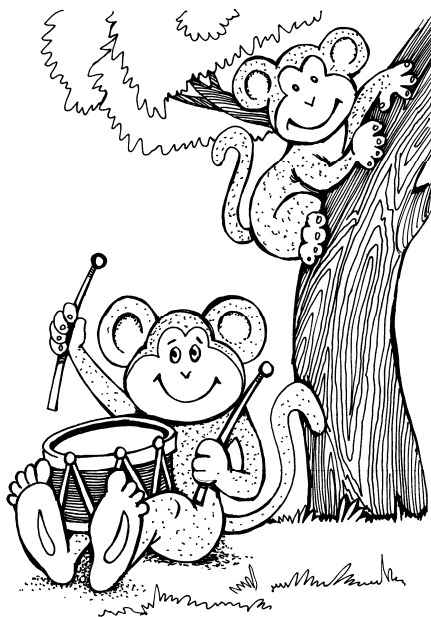
1. I have Two Legs

*I have two legs
With which I walk
I have a tongue,
With which I talk*

*And with it too
I eat my food
And tell
If it is bad or good*

2. Monkey

*I can jump
I can run
I can play a drum,
I can grin,
I can mime
I can climb and cry*

Mahnının sözləri əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi öyrədilir. Yeni uşaqlar dövrə vurur, müəllim də dövrənin ortasında dayanaraq mahnını oxuyur, hərəkətləri icra edir, uşaqlar da müəllimi təqlid edirlər. Sonra mahnı xorla və təkbətək oxunulur.

5. Uşaqlara evdə “qız və oğlan” şəkilləri çəkib rəngləmək və onları təsvir etmək tapşırılır.

33-cü məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: “The Little Kitten” nağılı; “Magic pot” şeri.

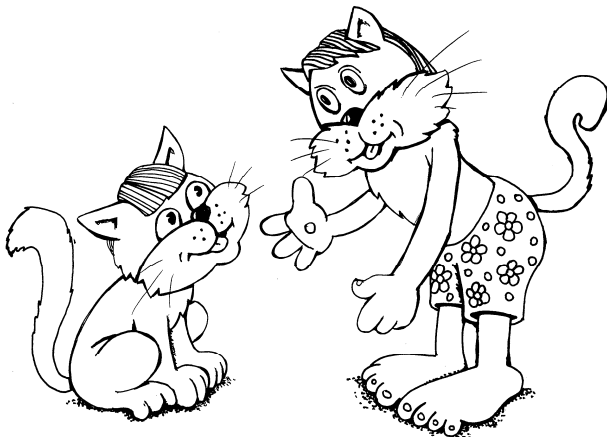
Əlavə material: “There is a Little Girl” şeri.

Təzə sözlər: a football, a paw, to ski, kitten, chicken, porridge, pot, thick, thin.

Əsas səslər: [e], [ɔ], [u:], [eɪ], [tʃ], [ʃ], [k], [t].

Cümlə nümunələri: Tell the story; Play the game with me; Don't forget the word; What can I do?; What can she (he) do?

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara “The Little Kitten” nağılını oxuyur:

One day a little kitten says to her mother. “Oh, Mother, look at my four little paws! One, two, three, four! What can I do with my four little paws!”

And Mother Cat says, "Oh, you little kitten, you can run with your little paws!" The little kitten runs, runs.

The next day the little kitten says to her mother, "Oh, Mother, look at my two little eyes! One, two! What can I do with my little eyes?" And Mother Cat says: "Oh, you little kitten, you can see with your little eyes". The little kitten says: "Yes, yes, I can see with my eyes. I see you, Mother, I see little chicks, I see a big dog".

The next day the little kitten says to her mother: "Oh, Mother, look at my two little ears. One, two! What can I do with my two little ears? Mother Cat says: "Oh, you little kitten, you can hear with your little ears". The little kitten says: "Yes, yes, I can hear with my little ears. I hear you, Mother, I hear little chicks, I hear a big dog".

The next day the little kitten says to her mother: "Oh, Mother, look at my little mouth! What can I do with my little mouth?" Mother Cat says: "Oh, you little kitten, you can eat a mouse with your little mouth. The little kitten says: "Yes, yes, I can eat a mouse with my little mouth".

Nağıl belə öyrədilir: əvvəlcə müəllim nağılı yavaş-yavaş oxuyur, oxuduqca oyuncaqlardan (pişik, pişik balasa, siçan, cücə və s.) istifadə edir. Sonra nağıl hissə-hissə oxunur və uşaqlara təklif olunur ki, müəllimlə bir yerdə onlar da xorla oxusunlar. Yenə də hərəkətlər oyuncaqların üstündə nümayiş etdirilir. Deyəndə ki, *"I have four paws! One, two, three, four!"* oyuncaq pişik balasının pəncələrini göstərir və sayırlar. Nağıl oxunduqca, daima hərəkətlər də icra olunur və nümayiş etdirilir. Nağıl üçüncü dəfə də xorla oxunulur və səhnəcik düzəldilir. Nərgiz - ana pişik, Ləman - bala pişik, Rövşən - it, bir-iki uşaq isə cücə rolunda oynayırlar.

Müəllim daim onların cümlə quruluşuna fikir verməli, səhv deyildikdə tez cümlə düzəldilməli və yenidən təkrar olunmalıdır. Mətni daha da möhkəmləndirmək üçün, müəllim suallar verir ki, görsün məzmun mənimsənilibmi? Mətnin mənimsənildiyinə əmin olduqdan sonra, mətni söylətdirmək olar. Uşaqlar nağılı asanlıqla danışa bilirlər. Ona görə ki, orada naməlum söz yoxdur.

Nağıl tək danışıldıqda cansıxıcı olar, ona görə də yaxşı olar ki, iki nəfər danışsın. Müəllim uşaqların intonasiyasına xüsusi fikir verməlidir.

2. Müəllim uşaqlara əvvəldən hazırladığı şəkilləri göstərib suallar verir: *“What do you see?”* Uşaqlar bu suala şəkillərdə gör-dükləri (şəkillərdə təsvir olunan əşyaların adlarını uşaqlar artıq bi-lirlər) əşyaların adını çəkməklə cavab verirlər. Cümlələr bir az da genişləndirilə bilər. Məsələn, *“I see a girl. She is a pupil. Her name is Laman, or I see a boy. He is a pupil. He has a head, two legs, two eyes, two ears”* və s. *“He can play (climb the tree, cry)”* və s.

Bütün bunlar uşaqlara imkan verir ki, sual-cavabda iştirak edib söz ehtiyatlarından istifadə etsinlər.

3. *“Magic Pot”* adlı təzə bir şer öyrədilir:

*Magic pot, magic pot
Make the porridge very hot
Make it thick, thin
Make it any way you can*

x x x

*Magic pot, magic pot
I ask you to stop
Stop it one, stop it two
Stop it three, for that'll do.*

Şer bir neçə dəfə xorla oxunduqdan sonra *“Make it thick, make it thin”* ifadəsini *“make it fine, nice, beautiful”* ifadələri ilə əvəz edə bilərlər. Bu əvəzetmə həm də uşaqların bildiyi sözləri yada salır və möhkəmləndirir.

Sonra əlavə bir şer də öyrədilir: *“There is a little Girl”*

*There is a little girl
And she has a little birth mark¹
Right down the middle of her forehead*

x x x

*When she is good:
She is very, very good.
But when she is bad
She is horrid.*

4. *“What can you do? What can one (he) do?”* sual cümlələri möhkəmləndirilir. Əvvəlcə müəllim özü sual verir, özü də cavab verir. Sonra, həmin sual uşaqlara verilir və xatırladılır ki, suala

¹ *birth mark* - xal.

necə cavab verilməlidir. Bir neçə sual-cavabdan sonra bir uşaq çağırılır. Həmin uşaq öz yoldaşlarına adları ilə müraciət edərək “*What can you do?*” sualını verir. Uşaqlar da bildikləri sözlərdən istifadə edərək suala cavab verirlər.

5. Uşaqlara “həyətdə qız, pişik, siçan, qazan” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

34-cü məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: “*What else can she do?*”; “*No, she, it, they*” oyunu; “*My Little Funny Clown*” şeri.

Təzə sözlər: *an animal, clothes, a kitchen, a person, a plant, clown, main, circus, a thing; to brush, to hide, must, to put on, to smile.*

Əsas səslər: [7:], [5], [a:], [0], [a9], [4], [1], [t3], [3], [f].

Cümlə nümunələri: *What else can she do?; I don't know what to say? You must remember; I can help in many ways.*

Məşğələnin gedişi:

1. Müəllim uşaqlara balaca şəkillər göstərib, onlara aid suallar verir: “*What else can I do? What else can you do?*” və özü də cavab verir: “*I can put all my things in order; I can put on my clothes*” və s. Hər dəfə də uşaqlar cavabları müəllimin arxasınca bir neçə dəfə təkrar edirlər. Sonra cümlənin mübtədası “*he*” və “*she*” şəxs əvəzlilikləri ilə əvəz olunur. Bu tipli cümlələr dialoq formasında məşq

olunub möhkəmləndirilir. Uşaqlardan iki-iki çağırılır, onlardan biri sual verir o biri cavab. Daha bir uşaq da çağırılır. Uşaqlardan biri Rövşən Rəşaddan soruşur: “*Rashad, what else can Nargiz do?*” Rəşad cavab verir: “*Nargiz can hide the toys under the table*” yaxud da “*Nargiz*” sözü şəxs

əvəzliyi “*she*” ilə əvəz olunur. “*She can hide the toys under the table*”. Yaxşı olar ki, uşaqlar tez-tez dəyişdirilsin, bu həm uşaqlar üçün cansıxıcı olmaz, həm də cümlələr hamı tərəfindən işlədilib möhkəmləndirilir.

Müəllim “*can, eat, clown, ways, take, face, smile, cat, want, wash*” sözlərindəki [5], [e9], [9:], [6], [i2], [a], [au], [ou] səslərinə qarşı diqqətli olmalıdır. Səhv tələffüz olunan səslər elə oradaca düzəldilməli və bir neçə dəfə təkrar olunmalıdır.

2. Müəllim uşaqlara “*a person, an animal, a plant, a thing*” sözlərinin mənalərini izah etməli və onu Azərbaycan dili ilə müqayisə etməlidir. Bu sözlər həm Azərbaycan, həm də ingilis dilində açılmalıdır. Məsələn, izah etmək lazımdır ki, bu sözlər toplu isimdirlər, ümumiləşmiş isimdirlər. “*a person*” sözü altında qadın da, kişi də, qız da, oğlan da, qoca da, cavan da deyilə bilər. “Şəxs” de-

yəndə kimsə bir nəfər xəyalımızda canlanır, amma hansı cinsdən olduğu o saat aydın olmur. Eləcə də “to plant” - bitki sözü. Bu sözü deyəndə hansı bitkidən söhbət getdiyi məlum olmur. Gərək - ikinci - aydınlaşdırıcı cümlə deyək ki, bu sözün hansı bitkiyə aid olduğu bilinsin. Məsələn, “A person is in the room; He is our teacher”. Yaxud da “There is a plant in the yard; It is an apple-tree” və s. Buna uyğun başqa cümlələr də hazırlamaq olar. Yaxşı olar ki, uşaqlar tapmaca xarakterli dialoq hazırlasınlar. İki nəfər çağırılır. Onlardan biri deyir: “Anar, I have a thing. It is red, I can play with it. What is it?”. Anar fikirləşir və deyir: “You have a ball. It is red. We can play football with it”.

Əgər Anar düz tapmırsa, oyunu o davam etdirir. Beləliklə, oyun davam edir.

3. Uşaqlara təzə şer öyrədilir: “My Little Funny Clown”. Bu şeri öyrətməzdən əvvəl müəllim uşaqlarla dialoq aparır:

Teacher: Have you been to the circus?

Cavid: Of course, we have

Teacher: Who is the main man in the circus ring?

Rustam: The clown.

Teacher: Can you show me the clown in the picture? (“kloun” şəkli və başqa şəkillər qabaqcadan hazırlanıb).

Thank you, Rustam. Very nice indeed. And what does the clown look like, Kamal?

Kamal: He has a funny cap.

Teacher: You are right. Now we’ll learn a poem about the little funny clown.

I am a funny little clown.
*Yah, yaw, yah!*¹
I can smile and I can frown
Yah, yaw, yah!
I can drop my jaw far down!
Yah, yaw, yah!
I can drop my jaw far down!
Yah, yaw, yah!
Can you be a funny clown?
Yah, yaw, yah!
Can you smile and can you frown?
Yah, yaw, yah?
Can you drop your jaw down?
Yah, yaw, yah!

Şerin sözləri deyildikcə oradakı hərəkətlər mimika və jestlərlə icra olunur, mətndəki fellər başqa fellərlə, “clown” sözü uşaqların öz adları ilə əvəz olunur.

5. “Adam, heyvan və bitki” sözlərinə aid evdə şəkillər çəkilib rəngləmək tapşırılır.

35-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *fruits, animals, flowers* “The Little Funny Clown” şerinin davamı, “Hickory Dickory Dock” mahnısı¹³

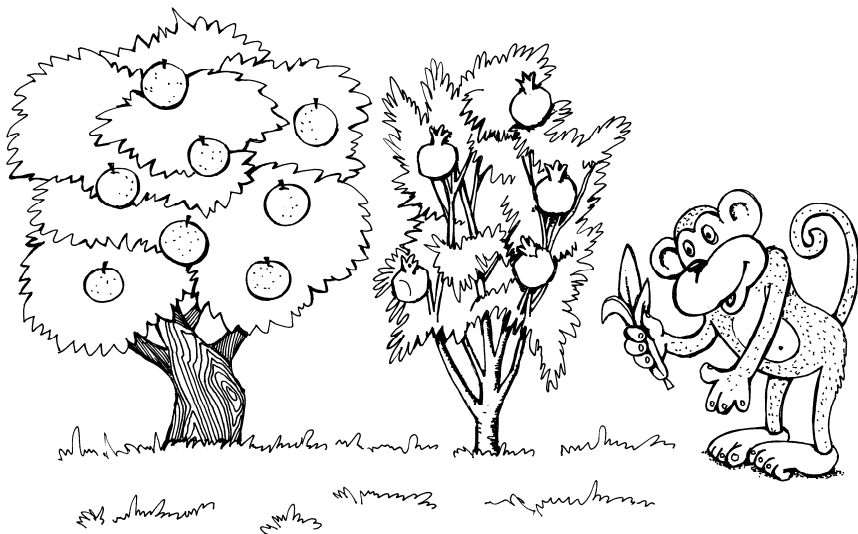
Təzə sözlər: *an apple, an apricot, a banana, butter, cheese, a cow, a field, grapes, juice, meat, an orange, a peach, a pear, a plum, porridge, a rose, a snow, drop, soup, a tulip, vegetable, a violet, a wolf, to gather.*

Əsas səslər: [ʃ], [l], [ei], [0], [ou], [9:], [ai], [p], [t], [z], [r], [d=], [3].

Cümlə nümunələri: *What will you have at breakfast (dinner, supper)? I'll have tea with milk (sugar, cake). Will you have some more? No, thanks, I am full.*

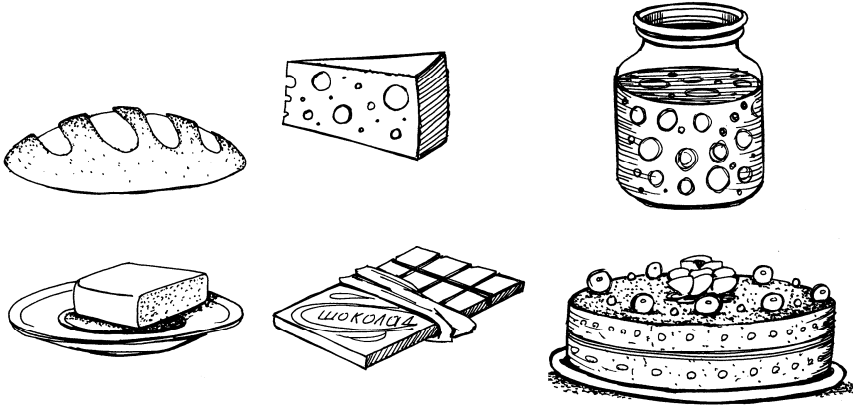
¹ yah [ja:]; yaw [j6:]

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim uşaqlara əvvəlcədən hazırlanmış kiçik şəkillər göstərib deyir: “*This is an apple-tree*”, “*This is a gran-*

ate”, “*This is a banana*” və s. Uşaqlar da həmin cümlələri bir neçə dəfə müəllimin arxasınca təkrar edirlər. Şekillərdə müxtəlif meyvələr təsvir olunmalıdır. Uşaqlarla birlikdə bütün şəkillərdəki meyvələrin adları cümlələrdə işlədilir. Uşaqlara sözlər aydın olandan sonra müəllim onlardan bir-bir şəkillər götürür və uşaqlardan soruşur: “*What’s this?*” Uşaqlar da növbə ilə cavab verirlər: “*This is an apple, a plum, a peach, a pear...*” və s. Yaxşı olar ki, cümlələrə sifət də artırınsınlar. Məsələn, “*This is a red apple; This is a yellow pear; This is a big banana; This is a little plum*” və s. Uşaqlar artıq meyvə adlarını bilirlər, onları müxtəlif sifətlərlə işlətməyi bacarırlar. İndi isə onlara tanış olan, əvvəlki məşğələlərdə öyrəndikləri “*What colour is the apple (peach, plum)?*” sualını vermək olar. Əgər uşaqların cümləsində səhv varsa, müəllim onları dərhal düzəltməli və düzgün variantını deməlidir. Başqa bir sual da vermək olar. Uşaqlar “*What do you do with?*” sual növünü son məşğələlərin birində öyrənmişlər. Həmin sual növündən də istifadə etmək olar: “*What do you do with fruits?*” sualına uşaqlar: *We eat them; We make jam with them; We make juice* və s. cavablarını verirlər.

2. Uşaqlara yemək adlarını öyrətmək lazımdır. Bunun üçün yemək şəkilləri olan rəsmləri uşaqlara göstərib suallar verilməlidir

(bread, cheese, jam, butter, chocolate, soup, wheat, vegetables, porridge, cake...). Əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi “What is it? It is...” sual-cavab formasından istifadə olunur. Uşaqlara bir az müstəqillik verilməlidir. Onlar yemək və meyvə adlarını bilirlər. İndi isə onlar müxtəlif yemək vaxtlarında (səhər yeməyi, nahar və şam vaxtı) hansı yeməyi və meyvəni yediklərini, çayı nə ilə içdiklərini deyə bilirlər. Müəllim ancaq onların cümlə quruluşlarındakı kobud səhvləri düzəldə bilər, əgər cüzi səhvlər edirlərsə, onlara mane olmaq olmaz. Bu zaman uşaqların fikirləri dağılar və nə demək istədiklərini unudurlar. Müəllim onları, sadəcə olaraq yardımçı suallarla istiqamətləndirə bilər. Bütün uşaqlar növbə ilə iştirak etməlidirlər.

3. Əvvəlki mahnılar kimi uşaqlara yeni bir mahnı da öyrədilir:

Hickory Dickory Dock¹
Hickory Dickory Dock
The mouse ran up the clock
The clock struck one,
The mouse ran down
Hickory dickory dock

¹ This old English nursery rhyme is believed to date back to the 18th century (Anna Maria Malkoc, *Songs for Learners of American English*, US, 1993)

x x x

*Hickory dickory dock
The clock struck two,
The mouse said Boo!
Hickory dickory dock*

x x x

*Hickory dickory dock
The clock struck three, the mouse said "whee!"
Hickory dickory dock
Hickory dickory dock, the mouse ran up the clock,
The clock struck four, the mouse said "No more!"
Hickory dickory dock.*

Mahnıda olan *"the clock"* sözü əyani surətdə göstərilir.

4. Evdə uşaqlara alma, armud, nar, üzüm, saat, siçan şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

36-cı məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *"Little Red Riding Hood"* nağılı və oyunu; *"Did you ever see a lassie? Did you ever see a laddie?"* mahnısı¹⁴.

Yeni sözlər: *a banana, an elephant, a goat, a honey, a hood, a hunter, a jug, a lion, a mushroom, a tiger.*

Əsas səslər: [u:], [0], [6:], [d=], [w].

Cümlə nümunələri: *Where are you going? What's the matter? Who's there? It's me.*

Məşğələnin gedişi: 1. Uşaqlara yeni bir oyun öyrətmək olar: *"Little Red Riding Hood"* nağılını səhnələşdirmək yaxşı nəticə verir. Çünki, uşaqlarda xeyli söz ehtiyatı var və onlar məmnuniyyətli belə bir səhnəcik düzəltmək istəyirlər. Nağılı Azərbaycan dilində də bildiklərindən belə bir oyunu böyük maraqla oynayırlar. Nağılın həcmi geniş olduğundan, onu bir həftəyə götürmək məqsəddə uyğundur. Belə ki, nağılı dörd hissəyə bölüb, öyrətmək olar.

Uşaqlar rollara bölünür, bir qrup uşaqlar - *"Little red Riding Hood"*; bir qrup - *"grandmother"* və s. Onlara tapşırılır ki, hərə

özünə aid olan cümləni müəllimin arxasınca təkrar etsin. Eyni zamanda yerdə oturan uşaqlar da astadan həmin cümləni təkrar edirlər. Nağıl hissə-hissə (dörd dərs ərzində) uşaqlara mənimsədilir. Dönə-dönə məşq edilir. Yeni sözlər əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi izah edilir. Uşaqların tələffüzünə fikir verilir. Səhv tələffüzə rast gəldikdə uşaqları dayandırmaq yox, (bu onları çaşdırar), sonra həmin səhvi düzəltmək və bir neçə dəfə təkrar etdirmək lazımdır. Məşq zamanı yaxşı cavab verən uşaq mükafatlandırılır. Bu onları daha da yaxşı hazırlığa şirnikdirir. Nağıl hər dərsdə məşq edilib qutardıqdan sonra, müəllim əmin olduqda ki, uşaqlar nağılı yaxşı mənimsəyiblər, yaxşı intonasiya ilə deyə bilirlər, onda bir səhnəcik hazırlanır. Buraya uşaqların valideynləri də dəvət olunur. Qabaqcadan yaxşı iştirakçılara mükafat hazırlanır.

Little Red Riding Hood

*One day mother says to her daughter: -Little Red Riding Hood:
- Take some cakes to your Grandmother. She is ill.*

*-All right, mummy.
She is very glad. On the way to her Grandmother, she sings a song.
Lovely day!*

*The sun is bright!
Everything is all right
I love my Grandma!
I'm walking to her!
La-la-la-la-la.
On the way to her Grandmother she meets Willy the Wolf.*

*- Where are you going, Little Red Riding Hood - asks Willy the Wolf.
-I am going to my Grandma. Can you show me the shortest way to her? - asks the Little Red Riding Hood;
-Of Course, I can - says Willy the Wolf. But he shows the longest way.*

Willy the Wolf ran to her Grandmother, hid her in the Wardrobe and lay in her bed.

When the Little Red Riding Hood comes to her Grandmother, she sees Willy the Wolf in her bed. She asks:

Little Red Riding Hood: - Why do you have such big ears?

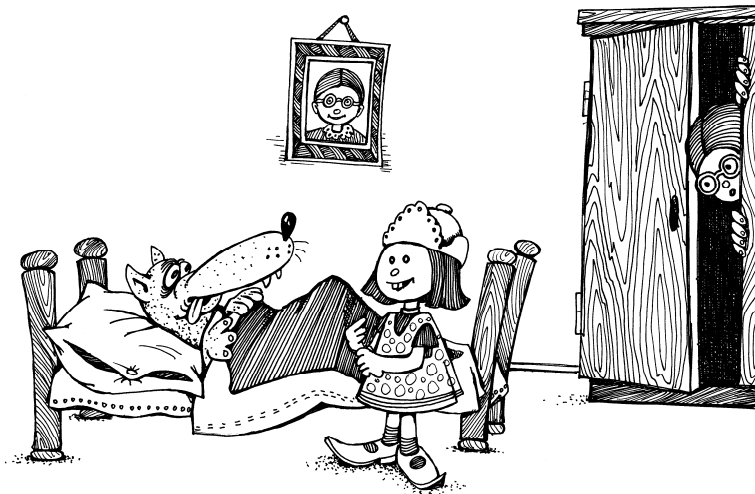
Willy the Wolf: - The better to hear you!

Little Red Riding Hood: - Why do you have such big eyes?

Willy the Wolf: - The better to see you!

Little Red Riding Hood: Why do you have such a big mouth?

Willy the Wolf: - The faster to eat you!

The girl cries for help:

-Help! Help!

Grandmother cries for help:

-Help! Help!

At that moment a hunter hears them and enters.

-Stop, silly Willy.

And shoots the wolf.

Yuxarıda dediyimiz kimi, nağıl bir neçə dərs üçün nəzərdə tutulmuşdur. Uşaqlar səhnəcik düzəldərkən müəllim müəllifin sözlərini onlara özü deyir. Sonrakı dərslərdə (tamamlayıcı) isə onu da uşaqlara həvalə edir.

2. Müəllim uşaqlara əvvəlcədən hazırlanmış kiçik şəkillər göstərir. Şəkillərdə oğlan, qız, müəllim, həkim, ovçu, canavar və s. təsvir olunmuşdur. Uşaqlara suallar verilir: “*What do you see in the picture?*” (müəllim şəkilləri bir-bir göstərir). Uşaqlar da növbə ilə şəklə əsasən suallara cavab verirlər. Məsələn, “*I see a doctor (a teacher, a hunter, a girl, a boy, etc.).*”

Burada əsas məqsəd şəxs əvəzliliklərini düzgün işlətməkdir. Belə situasiya xarakterli cümlələri bütün uşaqlar işlətməlidir. Bu zaman hər uşaq çalışacaq ki, əvvəlkinə nisbətən daha çox cümlə desin.

3. İndi isə heyvanlara aid şəkillər göstərib suallar verilir və suala müəllimin özü də cavab verir: “*What do you see? - I see a sheep, a dog, a cat*” və s. (uşaqlar ev heyvanlarının adlarını əvvəlki məşğələlərdən bilirlər). Şəkillərə vəhşi heyvan rəsmləri də əlavə olunmalıdır. Müəllim bir-bir vəhşi heyvan şəkillərini göstərib deyir: “*I see a tiger (a lion, a fox, an elephant, a wolf...)*”.

Uşaqlara təklif olunur ki, hər cümləni müəllimdən sonra təkrar etsinlər.

Sual cümlələrini hərdən dəyişdirmək də olar. Məsələn, “*Is this a tiger?*” (şəkildə isə başqa heyvan rəsmi təsvir olunub, tutalım, pələng yox, şir) - “*No, it is not. What is it? - It is a lion*”.

Daha yaxşı olar ki, şəkillərlə yanaşı oyuncaqlardan da istifadə olunsun. Belə ki, oyuncaqlar stolun üstündə və altında saxlanılır (şir, pələng, tülkü, fil və s.) və suallar verilir: “*Where is the lion? - It is on the table (under the table...)*. *Is it a fox? - Yes, it is. Rustam, where is the fox? - It is under the table. Take the fox and give it to Anar*” və s.

4. “*Did you ever see a lassie? Did you ever see a laddie*” mahnısı öyrədilir.

Did you ever see a lassie¹, a lassie, a lassie,

Did you ever see a lassie go this way and that?

¹ *a lassie* - Şotlandiya sözü olub, qızcıqaz, balaca qız deməkdir.

*Go this way and that way, go this way and that way
 Did you ever see a lassie go this way and that?
 Did you ever see a laddie¹, a laddie, a laddie,
 Did you ever see a laddie go this way and that?
 Go this way and that way, go this way and that way
 Did you ever see a laddie, go this way and that?*

Mahnıda təkrarlar çox olduğundan, uşaqların söz ehtiyatı kifayət qədər olduğundan, musiqi qulaq oxşayan olduğundan uşaqlar onu lap tez öyrənəcək və hətta yuxarıda keçdikləri nağılda da istifadə edə bilirlər. “*Red Riding Hood*” nənəsinin yanına gedərkən yolda oxuduğu mahnını bu mahnı ilə də əvəz edə bilirlər.

5. Evdə “Qırmızı papaq, ovçu və canavar, qoyun” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

37-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *My Day*; “*Before the Kindergarten*” şeri; “*Sweetly Sings the Donkey*” mahnısı¹⁵

Yeni sözlər: *to be ready, to cross, to get up, to learn, to take off, to feed, at the break of day* və s.

Əsas səslər: [e], [ɪ], [s], [ʒ], [r].

Cümlə nümunələri: *Dress yourself; Undress yourself; Look at yourself; Wash your hands; They are dirty; Let's go for a walk; Be careful; When you cross the street; I watch TV in the evening.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim dərslə yeni şeri öyrətməklə başlayır:

Before the Kindergarten
*Take a look at yourself,
 Is your face clean and bright?
 Don't forget your teeth,
 Are they sparkling and white?*

¹ *a laddie* - balaca oğlan mənasındadır.

x x x

*See that your hair
Is brushed to shine?
Be care that your nails
Are very, very clean?*

x x x

*Take a look at your shoes,
Are your clothes clean and dressed?
Look at your hands
Are you proudly and brightly dressed?*

də də şer var. Uşaqların əksəriyyəti həmin şeri əzbər bilirlər.

Səhər durunca, əlimdə fırça
Sildim dişimi, bildim işimi.
İnanmırsan bax, dişim ağappaq.
Üstüm tər-təmiz, bax beləyik biz.

Şer əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi öyrədilir. Şerin mətni bir az çətin olduğu üçün müəllim mətni oxuduqca Azərbaycan dilində mənasını izah edir, sonra yenidən oxuyur. Uşaqlar da müəllimlə birlikdə dəfələrlə təkrar edirlər.

Bu şerə uyğun Azərbaycan dilin-

Şer Azərbaycan dilində əvvəlcə xorla, sonra isə tək-tək deyilir. Burada olan oxşar cümlələr müqayisə olunur. Yenidən ingilis dilindəki şerin mətnini intonasiya ilə xorla oxuyurlar. Şeri yaxşı tələffüz edən və intonasiya ilə deyən uşaq mükafatlandırılır. Bu o biri uşaqları da ruhlandırır.

2. Uşaqlara təzə şəkillər göstərilir. Burada “Mənim günüm” adlı mövzudan illüstrasiyalar verilmişdir. Həmin şəkilləri müəllim

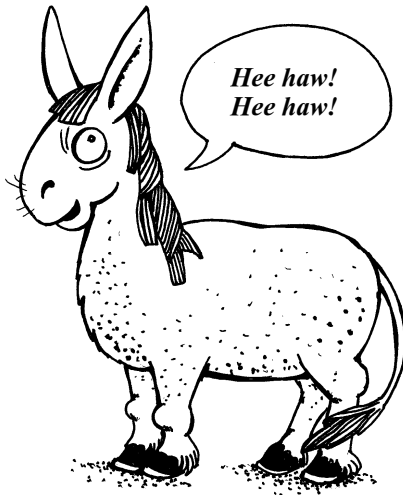
təsvir edir: “*I get up in the morning. I do my morning exercises. I wash my hands and face. I dress. I have my breakfast. I help my mother etc*”.

Hər cümləyə aid bir şəkil götürmək olar. Sonra uşaqlar müəllimlə birlikdə həmin şəkilləri təsvir edirlər. Şəkillərdəki şəxslərə uşaqlar bir-birilərinin adlarını da qoya bilərlər.

3. Uşaqlara başqa bir şer də öyrədilir:

*Sweetly Sings the Donkey
Sweetly sings the donkey
At the break of day
If you do not feed him
This is what he'll say
Hee haw! Hee haw!
Hee haw! Hee haw! Hee haw!*

Şərdə fellər əl-qol hərəkətləri ilə göstərilir. Uşaqlar da

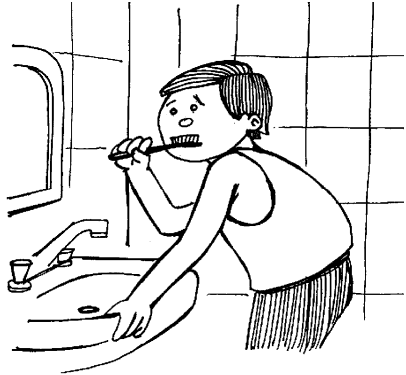
əvvəlcə olduğu kimi müəllimi yamsılayır və hər misranı dönə-dönə təkrar edirlər. Müəllim hiss etsə ki, mətnin mənası uşaqlara aydın deyil, onda onun Azərbaycan dilində qarşılığını izah edir. Uşaqların tələffüzü həmişə diqqət mərkəzində olmalıdır.

4. Müəllim uşaqlara “Mənim bir günüm” adlı mətn öyrədir. Bunun üçün əvvəlcə müəllim özü mətni danışır. Mətn aramla, astadan danışılmalıdır.

My Day

I am a little boy. My name is Rustam. I get up early in the morning. I put on my clothes and go to the bathroom. There I wash my face, ears and hands. I brush my teeth and comb my hair. I clean my shoes, too. Then I am ready for the kindergarten.

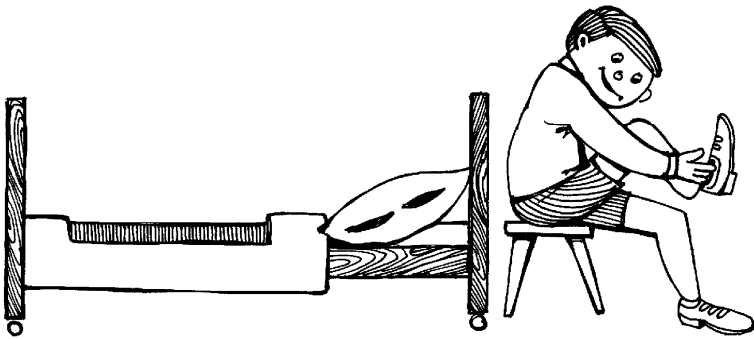
My big brother Cavid takes me to the kindergarten. My kinder-

garten is not far. It is near our house.

In the kindergarten we have our breakfast. We play many games. We sing and dance too. We learn English there. I like my English lessons. I like to be in the kindergarten.

Mətni əl-qol hərəkətləri ilə danışdıqdan sonra uşaqlarla birlikdə hər cümlə ayrı-ayrılıqda deyilir. Sonra yenidən mətn təkrar deyilir. Ancaq bu dəfə müəllim çalışmalıdır ki, mətni uşaqlar özləri, kömək olunmadan desinlər. Müəllim cümləni başlayır, arxasını isə uşaqlar özləri deyir, yaxud da əksinə, uşaqlar dedikcə müəllim də fikir verir və lazım gələndə

əlavələr edir, onların yadına salır.

Sonra yaxşı bilən uşaq qabağa çağrılır (bu onun öz arzusu ilə olmalıdır) və mətni tək danışır. Müəllim ona mane olmamalıdır, hətta səhvi olsa da belə, uşağa müstəqillik verilməlidir. Axırda səhv olan cümləni təkrar etdirib, səhvi aradan qaldırır.

Yaxşı olar ki, mətn birinci şəxsdən əlavə, üçüncü şəxsdə də danışilsin. İki nəfər çağrılır və onlar mətni bir-birinə isnad edərək danışirlar. Biri başlayır, o birisi isə davam edir. Məsələn: *“Kamal is a little boy. He gets up early in the morning. He washes and dresses. He puts his dresses on and so on”*.

5. Evdə uşaqlara *“donkey”* şəkli çəkib rəngləmək tapşırılır.

38-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *“Alabash and Farid”* nağılı; gündəlik hərəkətlər (inkar cümlələr); *“Little Sister”* şəri; *“The Happy Song”* mahnısı¹⁶

Yeni sözlər: *a friend, a sentence, to be happy, to be proud, to go, for a walk, to paint, light.*

Əsas səslər: [5], [au], [6:], [4], [w], [h].

Cümlə nümunələri: *You are on duty to day, Put everything in order; Tidy up your room.*

Məşğələnin gedişi: 1. Dərsdə əsas məqsəd *“Alabash and Farid”* nağılını öyrədib söylətdirməkdir. Müəllim - tərbiyəçi nağılı cümlə-cümlə yavaşdan oxuyur. Aydın olmayan yerləri azərbaycanca izah edir. Sonra mətni yenidən oxuyub uşaqlara danışmağı təklif edir.

Alabash and Farid

Alabash is a young dog. He is light brown. He has no dog house, he has no bed. He has only one friend. His friend is little Farid. Farid is a schoolboy. He goes to school every day.

Every morning Alabash sees Farid. Alabash is happy when he sees Farid. He says, “Bow, wow, bow, wow”. And Farid says: “Good morning, Alabash!”.

One morning Farid’s book falls out of his bag. Alabash sees it and runs to take it. he takes the book and gives it to Farid. Farid is

very happy. He likes his dog very much. He is proud of his dog. He says, :Oh, Alabash, you are very good dog. Come with me. I have a good dog-house for you”.

Alabash is very happy. He jumps and jumps near Farid and says,: “Bow, wow, wow, bow, wow, wow!”

Uşaqlardan bəziləri mətnin müəyyən, maraqlı cümlələrini tərcümə də edə bilirlər. Mətnə əsasən suallar verilir: “Who is Alabash? - Alabash is a little dog.; Who is Farid? - Farid is a schoolboy etc. deyə uşaqlar xarla cavab verirlər.

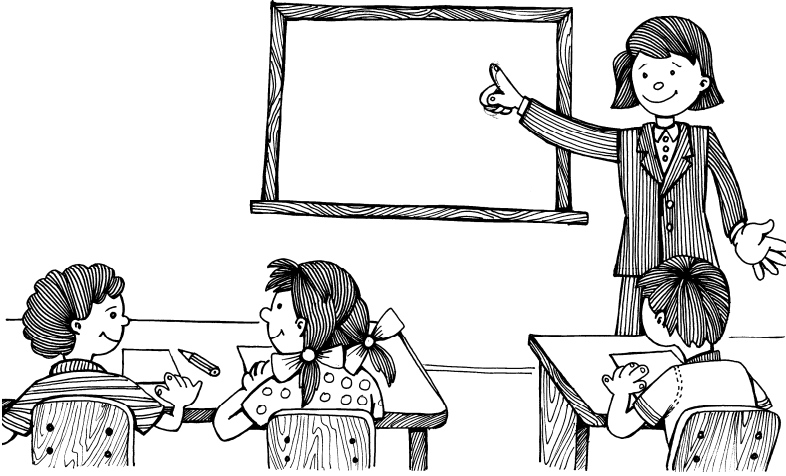
Müəllim-tərbiyəçi görəndə ki, uşaqlar mətnin mənasını başa düşüblər, onda mətni danışdırmaq olar. Mətni uşaqlar hissə-hissə danışrlar. Hər uşaq mətndən bir neçə cümlə deyir, çünki onların hamısı iştirak etmək istəyir.

2. Əvvəlcədən hazırlanmış şəkillər stolun üstünə yığılır. Müəllim-tərbiyəçi şəkilləri uşaqlara göstərib onlara deyir: “Every day I get up. I make my bed” və s. Bu kimi təsdiq cümlələr öyrədildikdən sonra həmin cümlələr inkar formada deyilir: “I don’t get up. I don’t make my bed. I don’t wash my face” və s. Bu cümlələri birinci şəxsin təkində və cəmində də işlətmək olar.

“Every day we get up; We make our beds” etc. yaxud da “We don’t get up; We don’t make our bed” etc.

3. “What do you like? What does she like?” cümlələri möhkəmləndirilir. Sual cümlələrindən istifadə olunur: “Where is the teacher? - The teacher is at the table”.

“Teacher” sözü şəxs əvəzliyi ilə də əvəz oluna bilər:

“Where is she (he)? - She (he) is at the table etc.

Bu məşğələdə müəllim-tərbiyəçi uşaqlara bütün şəxs əvəzliliklərini öyrətməlidir. Uşaqlar həm nağılı danışanda, həm də sual-cavabda şəxs əvəzliliklərindən çox istifadə etməlidir. Onlara xüsusi fikir verilməlidir.

4. Əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi “The Happy Song” mahnısı öyrədilir:

*If you are happy and you know it
Clap your hands! (clap-clap)
If you are happy and you know it
Clap your hands! (clap-clap)
If you are happy and you know it.
And you really want to show it,
If you are happy and you know it
Clap your hands! (clap-clap)*

x x x

*If you are happy and you know it, slap your knees! (slap-slap)
If you are happy and you know it, slap your knees! (slap-slap)
If you are happy and you know it, and you really want to show it
If you are happy and you know it, slap your knees! (slap-slap)*

5. Evdə “Alabaş və Məstan” şəkilləri çəkib rəngləmək tapşırılır.

39-cu məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: “*Mastan and the Red Ball*”; “*Lapping Milk*” şeri; “*Guess, what I thought*” oyunu; “*London Bridge*” mahnısı¹⁷

Yeni sözlər: *blackboard, a hat, strawberries, a town, to be angry, tongue, to begin, to get, to hang, to try, to wear, soft, hard, strong, weak, after, again, too, because.*

Əsas səslər: [7:], [5], [e9], [au], [f], [t], [2], [r], [w].

Cümlə nümunələri: *He cannot jump (can't); What does he do? He's very strong. The old woman is not strong. She is weak.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim tərbiyəçi uşaqlara “*Mastan and the Red Ball*” nağılını əvvəlki dərslərdə olduğu kimi öyrədir. Əvvəlcə mətni özü oxuyur:

The basket stands on the table. A ball is in the basket. It is a big red ball. Mastan is our kitten. It sees the ball. It says: “Mew, mew. I see a big red ball. I want to play with the red ball. I can jump, I can run, I can get this ball”.

Mastan jumps up and up. It wants to get the ball, but cannot catch it. It tries, tries, but cannot get the ball. It touches the basket. The basket falls down. Mastan falls down, too.

"Mew, mew", says Mastan: I cannot jump, I cannot run, I cannot get the ball. Help me! Help me, please".

Mother and Kamal come into the room. They see Mastan on the floor under the basket. Kamal takes the basket off and gives the ball to Master. Mastan begins to play with the red ball. Now it runs, jumps after the ball. It is very happy".

Sonra uşaqlar bir-bir mətnədən hissələr danışirlar. Mətni söyləyərkən *"I want to..., I cannot..."* cümlə quruluşundan daha çox istifadə edirlər. Uşaqlar özlərindən də belə quruluşlu cümlələr deməlidirlər ki, ifadələr möhkəmlənsin. Əgər onların cümlələrində səhv olsa, müəllim-tərbiyəçi düzəltməli və düzgün variantını bir neçə dəfə təkrar etdirməlidir. Əlavə şəkillərdən də istifadə olunmalıdır.

2. Uşaqların lüğətində olan sözləri möhkəmləndirmək üçün və yaxud onları yada salmaq üçün *"Lapping Milk"* şeri öyrədilir.

*Little kitty laps her milk
Lap, lap, lap!
Her tongue goes out
Her tongue goes in
Lap, lap, lap!
Little kitty likes her milk
Lap, lap, lap!
Oh, see her tongue
Go out and in, lap, lap, lap!*

Şərdə lazım gələn, anlaşılmayan hissələr Azərbaycan dilinə tərcümə edilir. Əvvəlcə birinci misra oxunulur, uşaqlar da müəl-

lim-tərbiyəçinin arxasınca dəfələrlə təkrar edirlər. Başqa misralar da eynilə öyrədilir. Onların tələffüzünə xüsusi fikir verilir. Yaxşı olar ki, müəllim-tərbiyəçi şəri oxuduqca əlində yumşaq pişik balası oyunağını tutub, hərəkətləri (lazım gəlsə) ona “icra etdirsin”.

[6], [a:], [5], [au], [6:], [9:], [ou], [9], [0] səsləri “want, can’t, can, brown, town, fur, furry, sleep, keep, toes, nose, tongue, lap, out, kitty” sözlərində möhkəmləndirilməlidir.

3. Əvvəlcədən hazırlanmış şəkillərdən istifadə edərək “she, he, it” şəxs əvəzlilikləri “can” modal feli ilə cümlədə işlədilir. Cümlələr bu səpgidə ola bilər: “He can get the ball, He cannot get the ball, He can lap his milk” və s. Uşaqlar bu cür cümlələri müəllim-tərbiyəçinin ardınca dönə-dönə təkrar edir və özləri də buna uyğun cümlələr düzəldirlər. Cümlə-nümunə möhkəmləndirildəndən sonra müəllim-tərbiyəçi “Why?” deyər soruşur və uşaqlar bu suala cavab verə bilmirlər. Ona görə də özü cavab verir:

“Because he is too small; because he is too short; because he is not tall; because he is not strong; because he is too weak” və s. Bu cür cümlə-nümunələr başqa şəkillərə əsasən də düzəldilir. Məsələn, müəllim-tərbiyəçinin köməyiylə uşaqlar şəklin birinə uyğun cümlə düzəldir: “She can’t read the book”. Elə o saat da müəllim-tərbiyəçi soruşur: “Why? — Because she is too young” və s. deyər özü də cavab verir. Bu kimi cümlə-nümunələr o qədər deyilir ki, uşaqlar özləri sərbəst cümlələr düzəldirlər.

Bir neçə antonim sifətlər yada salınır. Müəllim-tərbiyəçi bir sifət deyir, uşaqlar da ona uyğun atonim tapırlar. Çətinlik çəksələr müəllim-tərbiyəçi Azərbaycan dilində onlara kömək edir:

Tall - (short); quick - (slow); strong - (weak); fat - (thin); hard - (soft); dirty - (clean); dark - (light); long - (short)

3. “Guess, what I have thought” oyunu öyrədilir: “I have thought something. Guess, what it is”.

Bu oyun çox sadə və çox maraqlıdır, ona görə də uşaqlar bunu çox həvəslə oynayırlar.

Guess what I have thought of

Teacher: - You must guess what I am thinking of. Ask me!

Cavid: - Is it a person, an animal, or a thing?

Teacher: - *It is a thing.*

Rustam: - *Is it in this room or in the other room?*

Teacher: *It is in the room.*

Kamal: - *Is it on the table?*

Teacher: - *No, It is not.*

Anar: - *Is it on the floor?*

Teacher: - *No, it is not.*

Gamar: - *Is it under the table?*

Teacher: - *Yes, it is.*

Murad: - *Is it my ball?*

Teacher: - *Yes, it is your ball. You are right. Now, you think of something.*

Beləliklə oyun bir neçə dəfə təkrar olunur. Oyun zamanı aparılan dialoq şəkilli sual-cavab uşaqların nitq bacarığını vərdişə çevirir. Əşyanı tapan uşaq oyunu bu cür davam etdirir.

5. "London Bridge" adlı mahnı oyun şəklində öyrədilir. Əvvəlcə mahnının sözləri oxunur:

London Bridge

*London bridge is falling down
Falling down, falling dawn;
London Bridge is falling down,
My fair lady, oh!
Building up with iron bars
Iron bars, iron bars
Building up with iron bars
My fair lady.*

İki uşaq çağrılır. Onlar əl-ələ tutub, əllərini yuxarı qaldırır, guya “körpü” düzəldirlər. O biri uşaqlar da bu “körpü”nün altından keçirlər. Əl-ələ tutan uşaqlar xəlvətcə özlərinə ad götürürlər – “qızıl” və “gümüş”. Mahnı oxunduqca “körpü”nün altından keçirilir. “*My Fair Lady*” cümləsi gələndə “körpü” yaradan uşaqlar əllərini aşağı salır və “körpü”nün altından keçən uşağı tutaraq deyirlər: “*gold or silver*”. Tutulan uşaq hansını istəyirsə, həmin uşağı əvəz edir və beləliklə oyun o qədər davam edir ki, bütün uşaqlar “tutulur” və “körpü” düzəldilir. Mahnının sözləri oyun zamanı möhkəmləndirilir:

40-cı məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: “*The Crow and the fox*” nağılı.

Yeni sözlər: *a bridge, the moon, stars, to pass by, also, suddenly, a large piece of cheese, beautiful.*

Əsas səslər: [u:], [a:], [6:], [e9], [3], [d=].

Cümlə nümunələri: *What do you want? I don't want..., I don't like..., What does he (she) want? What does he (she) see?*

Məşğələnin gedişi: 1. Əvvəlki məşğələlərdə olduğu kimi “*The Crow and the Fox*” nağılı öyrədilir. Müəllim əvvəlcə nağılı oxuyur:

A crow once sat in a tree. She had a large piece of cheese in her mouth. She wanted to eat it, but suddenly she saw a fox. The fox came up to the tree. He looked up and saw the crow. He saw the cheese too. The fox wanted to get the cheese.

He looked at the Crow and said: - "How beautiful you are, Mrs. Crow! What big eyes you have! What a pity you cannot sing".

The crow opened her mouth and said:

-Of course I can sing. Car-r! Car-r!

When the crow opened her mouth, the piece of cheese fell out. The fox ran up to the cheese and quickly ate it up.

"Thank you very much" — said he. "The cheese was good and you sang well. What a pity you don't think well. What a pity you cannot sing".

Bu nağılda "How beautiful you are! What big eyes you have?" və s. cümlə-nümunələri daha çox işlənir. Uşaqlar əvvəlcə nağılda bu cümlə quruluşunu öyrənir, sonra özlərindən əlavə cümlələr də düzəldib deyirlər.

2. Müəllim-tərbiyəçi məşğələdə verilmiş şəkillərə düzgün sual verib, düzgün cavab almaqla məqsədinə nail olmalıdır. Məsələn, müəllim-tərbiyəçi soruşur: "What does the fox want to take? özü də cavab verir: "He wants to take a piece of cheese" və s.

Müəllim-tərbiyəçi özü həmişə uşaqlara nümunə olub, onlardan düzgün cavab almalıdır. Müəllimin hər cümləsindən sonra uşaqlar dəfələrlə onu təkrar etməlidir.

3. *Cat, fox, crow, dog, not, little, chick, passes, cheese, suddenly, play, also, sing, song, ate, picture* sözlərində [5], [6], [9], [a:], [u:], [u], [e9], [2], [t3] səslərinə xüsusi fikir verilir. Sözləri uşaqlar özləri cümlədə işlədirlər.

4. Evdə uşaqlara “körpü üzərində qatar” və “körpü altında gəmi” şəkli çəkib rəngləmək tapşırılır.

41-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

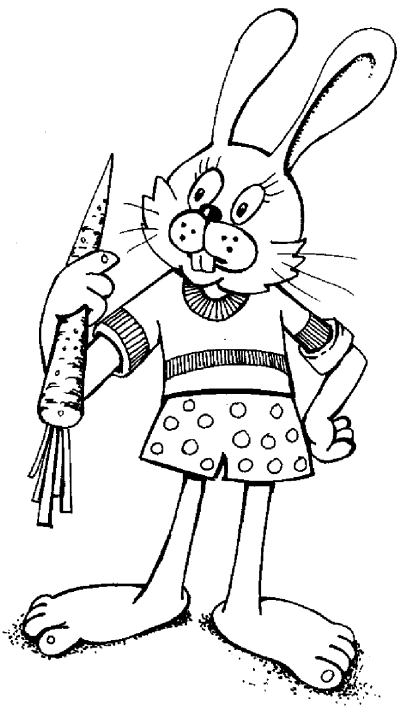
Təzə material: “*Little Brown Rabbit*” şeri; “*I lost my partner*” mahnısı¹⁸.

Yeni sözlər: *rabbit, carrot, my partner, to skip, without any stop.*

Məşğələnin gedişi: 1. Uşaqlar artıq ingilis dilində kifayət qədər söz və ifadələr bilirlər. Ona görə də müəllim-tərbiyəçi dərsləri əsasən ingiliscə aparsa daha yaxşı olar. Verilmiş şer və mahnılar asan, axıcı və uşaqların bilik səviyyəsinə uyğun seçilmişdir.

“*Little Brown Rabbit*” şerində olan [r] və [h] səsləri əsasən uşaqların çətin tələffüz etdikləri səslərdir. Ona görə də burada müəllim bu səslərin üzərində dayanmalıdır. Müəllim uşaqlara müraciətlə:

Children, can you show me how the rabbit hops? Yes, Anar, you have played the rabbit well. Hop like a rabbit and we shall say

“Hippity hop”, but, children, we must say it very softly:

*Little brown rabbit went hippity hop.
Into the garden, without any stop
Hippity hop, hippity hop.
He ate for his supper a fresh carrot top
Hippity hop, hippity hop.
Then home went the rabbit without stop
Hippity hop, hippity hop.*

2. *“I lost my partner”* mahnısı.

*I lost my partner, what shall I do?
I lost my partner, what shall I do?
I lost my partner, what shall I do?
Skip to me Lou, my darling!*

*You will find another, or may be two!
You will find another, or may be two!
You will find another, or may be two!
Skip to my Lou, my darling!*

42-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *“Oh, where is my whistle”* şəri; *“The Tiger and the Monkey”* nağılı.

Yeni sözlər: *whistle, white, to cry, yesterday, stronger, younger, river, angry voice, to spring, jungle.*

Məşğələnin gedişi: 1. Müəllim şəri öyrətməzdən əvvəl, xahiş edir ki, uşaqlar fit versinlər. Yaxşı olar ki, onlar bu hərəkəti təkbətək icra etsinlər. Sonra deyir:

-Did you know that to pronounce the English word “whistle” you have really to whistle?

-Yes indeed.

-To be more exact, as if you wanted to whistle, because this word begins with the sound [w]. Now, listen to the rhyme about a whistle a boy called Willie.

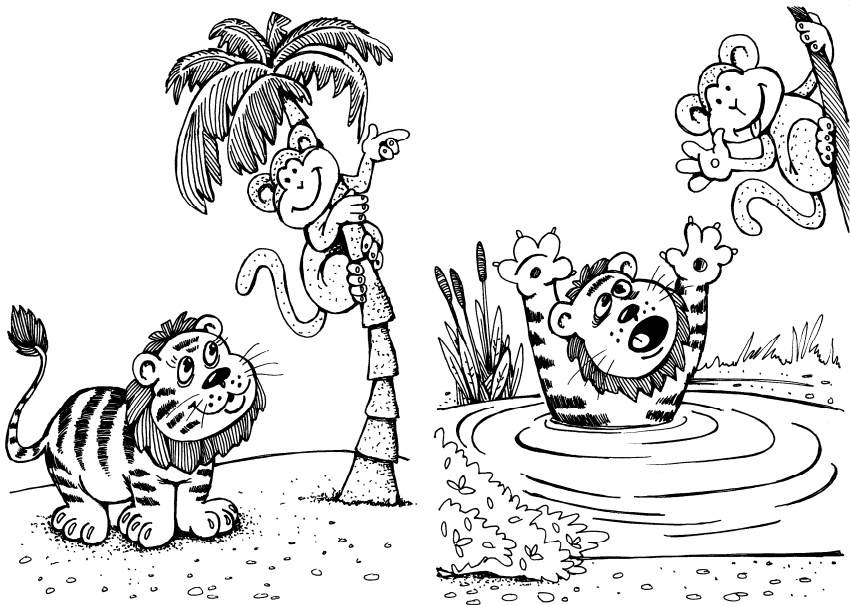

*Oh, where is my whistle?
Asked Willie one day
My dear little whistle.
My little white whistle,
My dear little, white little whistle I say,
“Why, here is your whistle”,
His brother replied.
“Your dear little whistle
Your little white whistle,
Your dear little, white little whistle” He cried.*

Azərbaycan dili üçün səciyyəvi olmayan [w] səsi dəfələrlə təkrarlanır. Oyun iki uşaq (oğlan) arasında aparılır.

2. “*The tiger and the monkey*” nağılı öyrədilir. Nağılı əvvəlcə müəllim aramla oxuyur, yeni sözlər yeri gəldikcə təkrar olunur (sözlərin çoxunu artıq uşaqlar bilirlər).

An old Tiger lived in India in Jungle. Every day he asked the animals to bring him something to eat.

One morning the Tiger was very hungry. He saw a Monkey and said:
- "I am hungry, Monkey. Go to the village and bring me a fat pig".

- "Oh Tiger", cried the Monkey. "I cannot do that. Yesterday another tiger, who is younger and stronger than you are, told me not to bring you anything.

- "What?" - cried the old Tiger. "Show me that tiger. I shall kill him".

- "Come with me" - said the monkey. "I know where he lives".

The Tiger and the Monkey went to a large river.

"Now look into the river" - said the Monkey. "Do you see there the head, the white teeth and the large green eyes of another tiger?"

"Yes. I do", cried the old Tiger. "I shall eat him up!"

And with these words he sprang into the river, and the monkey saw him no more.

Nağl oxunandan sonra müəllim *Past Indefinite* zaman forması haqqında məlumat verir və mətndə olan felləri keçmiş zamanda yenidən deyir və tərcümə edir. Nağl uşaqlar arasında oyun kimi də səhnələşdirilir.

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: *“Playing Airplane”* şəri və oyunu; *“Days, months and years”* mətni.

Yeni sözlər: *a month, a year, a week, twelve, thirty-one, twenty-nine, days, the parts of the day.*

Əsas səslər: [v], [j], [ei].

Məşğələnin gedişi: 1. *“Playing Airplane”* şərinin öyrədilməsində əsas məqsəd [v] səsinin düzgün tələffüzünə nail olmaqdır. Müəllim deyir:

“Did you ever try to imitate a flying plane? I think, you stretched your arms apart, inclined your body a little, and here you are... flying. And how about English children? They do just the same, with a little difference: instead of the Azerbaijan [m] they say [v] Try and do the way the English children of your age do:

*The plane is travelling up in the sky,
vvv-vvv-vvv,*

Morning so fast, and ever so high

vvv-vvv-vvv.

Over the land, and over the sea,

vvv-vvv-vvv.

But we always come back in time for tea

vvv-vvv-vvv.

Uşaqlar bu şeri öyrənərək, oynayaraq [v] səsinin düzgün tələffüzünə də nail olacaqlar.

2. “*Days, months and years*” mətnini öyrənməzdən əvvəl, müəllim əvvəlcə mətndəki yeni sözləri bir neçə dəfə tələffüz edir və Azərbaycan dilində onların qarşılığını deyir. Sonra mətni oxuyur:

There are twelve months a year. The names of the twelve months are: January, February, March, April, May, June, July, August, September, October, November and December.

Each month has thirty or thirty one days: only February has twenty-eight or twenty-nine days.

There are seven days a week. The seven days of the week are: Monday, Wednesday, Thursday, Friday, Saturday and Sunday.

The parts of the day are: the morning, the afternoon, the evening and the night.

Müəllim mətni oxuyarkən, eyni zamanda onların Azərbaycan dilindəki qarşılığını da verir ki, mətn daha anlaşıqlı olsun.

44-cü məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROGRAMI

Təzə material: “*The fish man*” şeri və oyunu; “*My Bonnie*” mahnısı¹⁹.

Yeni sözlər: *fish man, fisherman, to call, for sale, fresh fish, to bring back, over the ocean, over the sea, pillow, to be dead, to dream.*

Məşğələnin gedişi: 1. “*The fish man*” şeri elə öyrədilir ki, oyun - səhnəcik alınır. Belə ki, əvvəlcə müəllim bir oğlan çağırır,

ona çirkli önlük, vedrə verir. Bu vedrənin içərisində isə “çirkli və sulu, yapışqanlı balıqlar” olur. Ona başa salır ki, şər oxunduqca, o da balıqları “satsın”.

*The fish man comes today
The fish man calls this way
“Fresh fish! Fresh fish!”*

*Oh, fine fresh fish!
Fine fresh fish for sale!”*

Müəllim *fish man* və *fisherman* sözlərinin mənalarını izah edir:
Who is selling fish! Certainly, the fisherman himself. At sea he was a fisherman and now he is a fish man. What kind of man is he? - He must be strong, courageous. And he must have a strong voice, too. Otherwise his fellow - mates wouldn't hear him in the roaring sea.

2. “My Bonnie” mahnısı

*My Bonnie lies over the ocean, my Bonnie lies over the sea,
My Bonnie lies over the ocean, oh, bring back my Bonnie to me!*

Chorus: *Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me, to me!*

Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me!

*Last night as I lay on my pillow, last night as I lay on my bed
Last night as I lay on my pillow, I dreamed that my Bonnie was
dead!*

Chorus: *Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to
me, to me!*

Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me!

Mahnı həm musiqi ilə, həm də şer kimi oxunulur.

45-ci məşğələ

MƏŞĞƏLƏNİN PROQRAMI

Təzə material: “*Flowers for Sale*” şeri və oyunu;
“*Old MacDonald*” mahnısı²⁰.

Yeni sözlər: *violet, daffodils, pansies, buttercups, a farm, lilies, roses.*

Əsas səslər: [l], [ɑ:], [5].

Məşğələnin gedişi: 1. “*Flowers for Sale*” şeri əvvəlki şerə bənzədiyindən oyunun gedişi də çox maraqlıdır. Müəllim bu dəfə

bir qız çağırır, ona qabaqcadan süni güllər verir. Bu gülləri yaxşı olar ki, elə uşaqlar özləri düzəltsinlər və müəllim hansı gülləri düzəltmək lazım olduğunu bildiyindən, qızıl gül, nərgiz, bənövşə, zanbaq, qərənfil kimi güllərin hazırlanmasında onlara kömək edir. Bu güllər hazır olandan sonra, onlar səbətə yığılır və həmin qıza verilir. Müəllimə dərsi ingiliscə başlayır:

- *How will the flower girl speak? Certainly not like the fish-man. She sells flowers. The voice must be softer. But don't forget that she has to sell off her flowers, people must hear her. And then she sells different flowers, each flowers has its own character, too. Pay attention that the rhyme has the sound [l] repeated many times. It can make your speech melodies if you pronounce it properly:*

*Flowers for sale!
Flowers for sale!
Lovely blue violets,
Sweet yellow daffodils,
Pansies and buttercups!
Who'll buy my flowers.*

2. “*Old MacDonald*” mahnısı öyrədilir. Bu mahnını cizgi filmlərində uşaqlar çox eşitdiklərindən bəlkə də onu bilirlər:

*Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O
And on this farm he had some chicks, E-I-E-I-O,
With a chick, chick here, and a chick, chick there
Here a chick, there a chick, everywhere a chick, chick
Old MacDonald had a farm E-I-E-I-O.*

46-cı məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “*Three kids*” nağılı

Yeni sözlər: *goat, grass, pasture, breast.*

Məşğələnin gedişi: Nağılı müəllim əvvəlcə aramla oxuyur, yeni sözlər yeri gəldikcə təkrar olunur (sözlərin çoxunu artıq uşaqlar bilirlər).

Once upon a time there was a goat. She had three kids: Shangulum, Shungulum and little Mangulum. Every day the goat used to go to the pasture and bring something to the kids.

There lived a grey wolf nearby. He wanted to eat the kids, but they did not open the door. So, he began to watch the goat, he wanted to know how the kids would open the door. He hid himself behind the trees and waited.

The goat came and began to sing their favourite song sweetly:

- Shangulum, Shungulum, Mangulum!

Open the door, let me in!

I've brought water in my mouth,

I've brought grass on my horn,

I've brought milk in my breast!

Hearing the song the kids used to open the door joyfully. The mother goat used to feed them up. In this way they lived happily. They lived carelessly.

But they did not know that the grey wolf had planned something.

The next day when the mother goat left them alone, the grey wolf came and sang like their mother. Poor kids thought that it was their mother. They opened the door. Seeing that it was a grey wolf, they were so frightened that hid themselves behind the cupboard, but the little Mangulum could not go far. So the grey wolf ate him up.

In the evening when Mother goat returned home, she saw the door open, everything was in disorder. She called her kids crying bitterly.

But her two kids came only. They told their mother everything. The goat did not know what to do. She went to the blacksmith's and retold the story. The blacksmith took pity on the goat and sharpened her horns.

The grey wolf knew that the Mother goat would come to him, so he also went to the blacksmith's and asked him to sharpen his teeth. But the blacksmith did not like the grey wolf, he pulled his teeth out and put the wooden teeth instead.

When the goat came to the bad grey wolf for fighting, his teeth broke and the mother goat punctured (deşdi) his belly and the little Mangulum was saved.

The kids went home happily.

Uşaqar nağılı Azərbaycan dilində yaxşı bildiklərindən, heç bir çətinlik yaranmayacaq. Nağılı asanlıqla danışacaqlar.

Müəllim-tərbiyəçi nağılı səhnələşdirmək üçün onların hərəsinə bir rol verir və tapşırır ki, hərə öz rolunu yaxşı-yaxşı evdə öyrənsin.

47-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “Gırtan”ın nağılı

Yeni sözlər: *forest, hide and seek, wood, to tie up, ogre’s hut [ougə], at first, used to, stupid, to cross the river, deceive, millstone.*

Məşğələnin gedişi: Müəllim-tərbiyəçi uşaqara “Gırtan”ın nağılını əvvəlki dərslərdə olduğı kimi öyrədir. Mətn oxunur:

Long, long ago there was an old woman. She had a grandson. He was so little that everybody called him “Gırtan”.

One day his friends came to his grandmother and said:

- Granny, will you let Gırtan go to the forest with us?

The Grandmother agreed with them and gave sandwiches each and asked them to look after Gırtan.

But on their way to the forest they saw that Girtan was crying. They asked:

- Girtan, why are you crying?

- Why, not to cry? My grandmother gave you sandwiches to you to take me on your back.

They took him on their back and went on going. When they reached the forest they cut wood, tied them up, but saw that Girtan again was crying. They asked:

- Girtan, why are you crying?

- Why, not to cry? My granny gave you sandwiches to cut me wood too. Poor children cut wood for Girtan too, tied them up and began to play. They played hide and seek for long time.

Suddenly they saw that it was getting dark. The children wanted to return home, but couldn't find their way. At that time they saw light on one side, and heard the barking of dogs on the other side. They asked Girtan.

- Girtan, how do you think, shall we go in the direction of light or in the direction of the barking dogs.

Girtan answered immediately.

- No, no, not to go in the direction of barking dogs. They will bite us. Let us go in the direction of light.

But it happened so, that it was an ogre's [ougə] (div) hut. They knocked at the door. The ogre heard them and opened the door joyfully saying: It is good. I shall eat them up at night.

At first he fed them, then made them bed for sleeping. At midnight he came up to them and wanted to be sure if they were slept or not.

So, he asked:

- Who is asleep, and who is awake?

Girtan, immediately stood up and said:

- Everybody is asleep, but Girtan.

- Why is Girtan awake?

- Because my grandmother always used to make me qayğanaq before sleeping.

- All right, I shall make you qayğanaq too.

So, the ogre made qayğanaq and fed Girtan up.

After a while, again the orge came up to the children with a question:

- Who is asleep and who is awake?

Again Girtan stood up and said:

Everybody is asleep, but Girtan.

- Why is Girtan awake?

- Because, my grandmother always used to bring me water from the river.

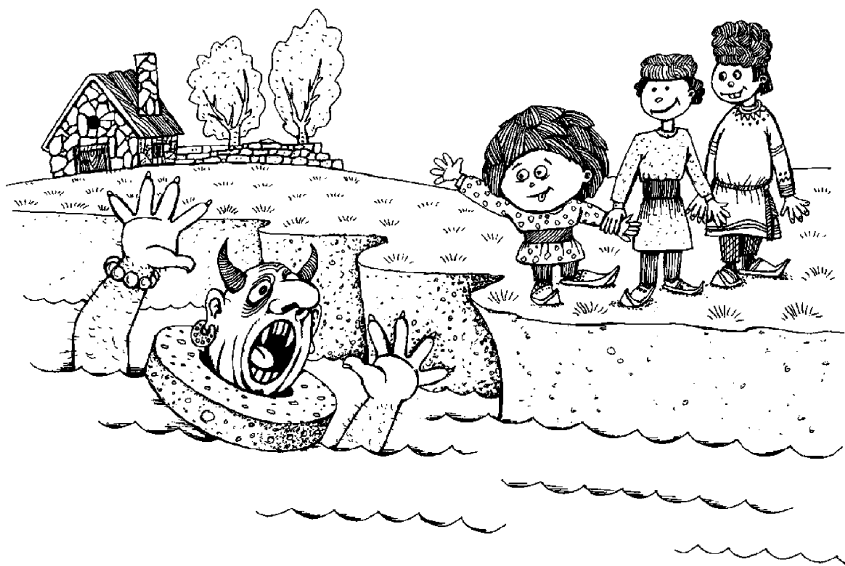
The stupid orge believed it, and went to the river to bring water for Girtan.

But when the orge left the hut, Girtan awoke the children up and said:

- Friends, hurry up, let us run away, the orge wants to eat us.

The children gathered their things and left the orge's hut. They crossed the river.

Suddenly the orge saw them crossing the river. At first he also wanted to cross the river, but couldn't and asked:

- Ey, children, how did you cross the river?

The children deceived them saying:

- We put a millstone around our necks and crossed.

As the orge was very stupid, he did so, and drowned in the river.

The children laughed at his stupidity and ran to their home.

Nağıl milli Azərbaycan nağılı olduğundan uşaqlara onu ancaq iki dəfə oxumaq kifayətdir. Belə ki, uşaqlar “Cırtıdan”ın nağılını öz-bər bilirlər və özlərinin lüğət ehtiyatından istifadə edərək, ancaq bir neçə yeni sözü öyrəndikdən sonra onu çox asanlıqla danışacaqlar.

Müəllim-tərbiyəçi uşaqlara tapşırmalıdır ki, nağılı evdə yaxşı-yaxşı öyrənsinlər: növbəti dərsdə onlar səhnəcik düzəldəcəklər.

48-ci məşğələ

MÖVZUNUN PROQRAMI

Təzə material: “*Lady Tick-tick*” nağılı

Yeni sözlər: *shepherd, beetle, bombardier, kerchief, nutshell, array, chase up, pit.*

Məşğələnin gedişi: Uşaqlara daha bir nağıl öyrətmək olar. Bu nağıl onların çox sevdiyi “*Lady Tick-tick*” nağılıdır. Bu nağılı da səhnələşdirmək yaxşı nəticə verir, belə ki, uşaqlar nağılın məzmununu Azərbaycan dilində bilirlər, indi isə onu ingilis dilində həvəslə öyrənəcəklər. Çünki onlarda xeyli söz ehtiyatı var və onlar məmnuniyyətlə belə bir səhnəcik düzəltmək istəyirlər. Əvvəlki nağıllarda olduğu kimi, nağılı bir neçə dərsdə öyrətmək yaxşıdır. Bu zaman onlar yorulmazlar.

Yenə də uşaqlar rollara bölünür, bir qrup uşaqlar “*Lady Tick-tick*” (yaxşı olar ki, bu rolda qızlar olsunlar), bir qrup “*shepherd*”, bir qrup “*fox*”, bir qrup isə “*Little Mouse*” olurlar. Onlara tapşırılır ki, hərə özünə aid olan cümləni müəllimin arxasınca təkrar etsin. Eyni zamanda yerdə oturan uşaqlar da astadan həmin cümləni təkrar edirlər. Nağıl aramla oxunur:

Once upon a time, there lived a beetle-bombardier (dozanqur-du). One day she felt very lonely, she made a kerchief out of onion skin and shoes out of nut-shell. It tick-ticked, when she strolled. She painted her brows in dark and started looking for a friend.

On her way she met a shepherd. He asked:

- Where are you going, bombardier?

The Bombardier got angry with him, and said:

- You, shepherd, look at me, and see who I am. People call me Lady Tick-tick. Think a little, before you speak.

- The shepherd said:

- Lady Tick-tick, I beg your pardon, how beautiful you are. Tell me, please, where are you going?

Lady Tick-tick moved her dark eyes:

- Shepherd, I am quite alone, my life is short, I need a friend.

The shepherd came closer and said:

- You cannot find a better friend than me. Come and stay with me.

Lady Tick-tick said:

Then tell me, with what will you beat me, if I make you angry?

The shepherd pointed to his stick and answered:

- With this stick.

Hearing it, the bombardier got frightened and ran away.

Again she went on looking for a friend. Suddenly he met a fox.

The sly fox asked:

- You, bombardier, why have you arrayed (bəzəmisən) yourself like a bride? Where are you going?

Lady Tick-tick got angry, she turned her dark head:

- Open your eyes widely. Look at me, everybody calls me Lady Tick-tick in this country.

The fox smiled:

- I beg your pardon, I didn't recognize you. Let God punished me. My dearest Lady Tick-tick, where are you going?

- You know, Fox, I am alone, I need a friend.

Hearing it, the fox straighten herself.

- My dearest, you can not find a better friend than me.

- All right, but with what will you beat me, if I make you angry?

- With what shall I beat you? I shall chase you up then.

The Lady Tick-tick was afraid very much and ran as quickly as she could.

Poor Lady Tick-tick walked, walked. Suddenly she saw a mouse on her way. The mouse spoke in such a sweet voice, that the bombardier was very pleased and said:

- I am very lonely, my dear Mouse, I am looking for a friend.

The mouse said:

- You will never find a better friend than me. Let us live together happily.

The bombardier said:

- All right, but with what will you beat me, if I make you angry?

The mouse answered:

- I shall fold my tail and paint your brows.

Lady Tick-tick agreed with him. They began to live together. They lived happily.

One day the mouse said to the bombardier:

My dear Lady Tick-tick, there is a wedding party in the Khan's house today. I shall go there and bring many good things to eat: sugar, sweets and many other things.

Lady Tick-tick agreed with him. But after he left the hut, she felt lonely and went out. Suddenly she saw water in a pit (çuxur) and felt thirsty.

Lady Tick-tick bent to drink, but suddenly she fell into the pit. She was drowning. As she was very afraid she cried for help.

At that moment she saw a group of horsemen riding. They were well-dressed. She understood that they were going to the khan's palace to the wedding party.

Seeing them, Lady Tick-tick shouted loudly:

You pacing horsemen, when you reach the khan's house, tell Mr. Mouse that his long-haired, slim-bodied Lady Tick-tick has fallen into a water-pit.

The horsemen looked around, but saw nobody and went on again.

As they reached the khan's house, one of the men said loudly:

- On our way here, we heard a voice saying: "You pacing horsemen, when you reach the khan's house, tell Mr. Mouse that his

long-haired, slim-figured Lady Tick-tick has fallen into a water-pit. We looked around, but saw nobody.

As the mouse heard it, he understood that his friend was in danger and was calling him for help. He left the palace throwing away the sugar and sweets and hurried to save his dearest.

But when he reached there, he saw that his favourite friend was drowning in the water-pit. She was disappearing under the water, reappearing again. These sight grieved the mouse very much. He ran to his friend and said in great sympathy:

- Give me your hand!

No, I am angry with you...

Give me your hand!

- No, no, I am angry with you.

The mouse also got angry and showed his tail to her, turned back to the khan's palace to eat the sweets of the wedding party. Poor bombardier remained alone again.

Nağıl hissə-hissə (üç-dörd dərs ərzində) uşaqlara mənimsədilir. Dönə-dönə məşq edilir. Yeni sözlər əvvəlki məşğələlərdə öyrədilir. Məşq zamanı yaxşı cavab verən uşaq mükafatlandırılır. Nağıl hər dərsdə məşq edilib qurtardıqdan sonra, müəllim-tərbiyəçi əmin olduqda ki, uşaqlar nağılı yaxşı mənimsəmişlər, bir səhnəcik də hazırlanır.

2. "Old MacDonald"²⁰ mahnısının davamı öyrədilir:

Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O,
And on this farm he had some ducks, E-I-E-I-O,
With a quack, quack here, and quack, quack there,
Here a quack, there a quack, everywhere a quack, quack
Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O.

Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O,
And on this farm he had some turkeys, E-I-E-I-O,
With a gobble, gobble here, and gobble, gobble there,
Here a gobble, there a gobble, everywhere a gobble, gobble
Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O.

Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O,
And on this farm he had some pigs, E-I-E-I-O,
With an oink, oink here, and an oink, oink there,
Here an oink, there an oink, everywhere an oink, oink
Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O.

Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O,
And on this farm he had a cat, E-I-E-I-O,
With a meow, meow here, and a meow, meow there,
Here a meow, there a meow, everywhere a meow, meow
Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O.

ŞƏXS ADLARI

Boys' names

<i>Ayar</i>	<i>[aʁɑ:]</i>	Ayar
<i>Anar</i>	<i>[anɑ:]</i>	Anar
<i>Andy</i>	<i>[5ndʁ]</i>	Əndi
<i>Bairam</i>	<i>[baʁram]</i>	Bayram
<i>Fred</i>	<i>[fred]</i>	Fred
<i>James</i>	<i>[d=eʁmz]</i>	Ceyms
<i>Javid</i>	<i>[d=ɑ:vid]</i>	Cavid
<i>Kamal</i>	<i>[ka:mal]</i>	Kamal
<i>Mushviq</i>	<i>[muʁviq]</i>	Müşviq
<i>Murad</i>	<i>[mu:rad]</i>	Murad
<i>Nick</i>	<i>[nik]</i>	Nik
<i>Rashad</i>	<i>[rʁʃʁd]</i>	Rəşad
<i>Rovshan</i>	<i>[rovʃʁn]</i>	Rövşən
<i>Roy</i>	<i>[r6ʁ]</i>	Roy
<i>Rustam</i>	<i>[rustʁm]</i>	Rüstəm
<i>Seymur</i>	<i>[seʁmur]</i>	Seymur
<i>Shahin</i>	<i>[ʃɑ:hin]</i>	Şahin
<i>Willie</i>	<i>[wili]</i>	Vili

Girls' names

<i>Aitan</i>	<i>[aʁtʁn]</i>	Aytən
<i>Ann</i>	<i>[5n]</i>	Ənn
<i>Ilhama</i>	<i>[9lh0mʁ]</i>	İlhamə
<i>Gamar</i>	<i>[g5mʁr]</i>	Qəmər
<i>Janet</i>	<i>[d=ɑ:nʁt]</i>	Cenit
<i>Julnur</i>	<i>[d=ulnur]</i>	Gülnur
<i>Kay</i>	<i>[keʁ]</i>	Key
<i>Khayala</i>	<i>[kaʁʁlʁ]</i>	Xəyalə
<i>Rukhsara</i>	<i>[ruksɑ:rʁ]</i>	Ruxsarə

Brother James (1)

*Are you sleeping, are you sleeping
 Brother James, brother James?
 Morning bells are ringing,
 Morning bells are ringing,
 Ding, ding, dong, ding dong!*

Are you sleep-ing, are you sleep-ing, Broth-er James, Broth-er

Are you sleep-ing, are you

James, morn-ing bells are ring-ing, morn-ing balls are ring-ing: Ding, ding, sleep-ing, Broth-er James, Broth-er James? Morn-ing balls are are you sleep-ing, are you sleep-ing, Broth-er

dong! Ding, ding, dong! ring-ing, morn-ing brother ring-ing: Ding, ding, dong! Ding, ding, dong! James, broth-er James? Morn-ing balls are ring-ing, Morn-ing balls are ring-ing: Ding, ding dong! Ding, ding dong!

What is your name? (2)

*What is your name, what is your name?
Now tell me, please, what is your name?
My name is Janet, my name is Janet
My name is Janet, that's my name*

What is your name, what is your

The first system of music is in 2/4 time with a key signature of one sharp (F#). It features a vocal melody in the treble clef and piano accompaniment in the grand staff (treble and bass clefs). The lyrics 'What is your name, what is your' are written below the vocal line.

name? now tell me please, what is your

The second system continues the melody and accompaniment. The lyrics 'name? now tell me please, what is your' are written below the vocal line.

name? My name is Janet, my name is Ja - net, my

The third system continues the melody and accompaniment. The lyrics 'name? My name is Janet, my name is Ja - net, my' are written below the vocal line.

name is Ja - net that's my name.

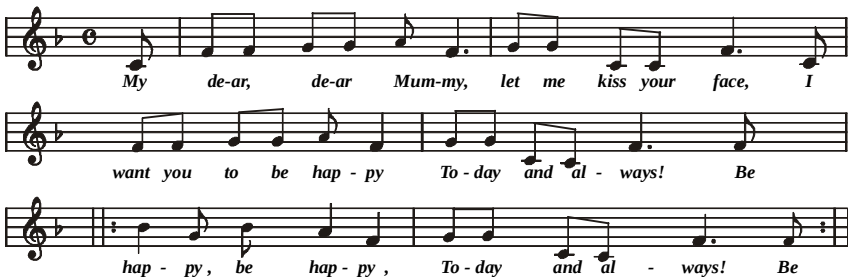
The fourth system concludes the melody and accompaniment. The lyrics 'name is Ja - net that's my name.' are written below the vocal line.

My Dear mummy (3)

*My Dear, dear mummy,
Let me kiss your face,
I want you to be happy,
Today and always!*

*Be happy, be happy,
Today and always!
Be happy, be happy,
Today and always!*

*My dear, dear mummy,
I love you very much,
I want you to be happy,
Today and always!*

Good-bye, children (4)

*We are going home
Merrily we walk along
Good-bye, children,
Good-bye, children,
Good-bye, children,
We are all going home!*

*Cherous: Merrily we walk along
Walk along, walk along
Merrily we walk along
Singing a fine song!*

The musical score is written on four staves in G major (one sharp) and 2/4 time. The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The first staff contains the lyrics 'Good - bye, chil - dren , Good - bye , chil - dren , Good - bye,'. The second staff contains 'chil - dren. We are all go - ing home!'. The third staff contains 'Mer - ri - ly we walk a - long , walk a - long , walk a - long.'. The fourth staff contains 'Mer - ri - ly we walk a - long , sing - ing a fine song!'.

Good - bye, chil - dren , Good - bye , chil - dren , Good - bye,
chil - dren. We are all go - ing home!
Mer - ri - ly we walk a - long , walk a - long , walk a - long.
Mer - ri - ly we walk a - long , sing - ing a fine song!

Black sheep (5)

*Baa! Baa! Black sheep, have you any wool?
Yes, dear, yes, dear, three bags fool!
One for my brother, one for my mother
And one for the little boy, that's my brother.*

The musical score is written for a single voice and piano accompaniment. It consists of three systems of music, each with a vocal line and a piano accompaniment. The key signature is one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The lyrics are written below the vocal line.

System 1:

Vocal: Baa! Baa! Black sheep, have you a - ny wool? Yes, dear,

System 2:

Vocal: yes, dear, three bags fool; one for my fath - er, one for my

System 3:

Vocal: moth - er. And one for the little boy that is my broth - er

The Jingo Ring (6)

- 1. Here we go round the jingo ring
the jingo ring, the jingo ring,
Here we go round the jingo ring
the jingo ring, together.*
- 2. Twice about and then we fall
and then we fall, and then we fall,
Twice about and then we fall
the merry-go-round.*
- 3. Choose the one you like the best
you like the best, you like the best
Choose the one you like the best
The merry-go-round.*

Let's make a circle (7)

*Let's make a circle, big and round
It must be round you know;
Now let us bow most to the ground
Then up again, just so, then up again, just so*

*Next, place the right hand on your hip
 And now the left hand, so;
 All to the right must turn about
 Now running, let us go, now running let us go.*

Marcato

Let's make a cir - cle , big and round , it
 must be round you know; now let us bow most
 to the ground . Then up a - gain , just
 so , then up a - gain , just so.

Ten Indian Boys (8)

*1. One little, two little, three little Indians
Four little, five little, six little Indians
Seven little, eight little, nine little Indians
Ten little Indians!*

*2. Ten little, nine little, eight little Indians
Seven little, six little, five little Indians
Four little, three little, two little Indians
One little Indians boy!*

mf

One ten lit - tle two nine lit - tle three eight lit - tle Indi - ans.

Four seven lit - tle five six lit - tle six five lit - tle Indi - ans.

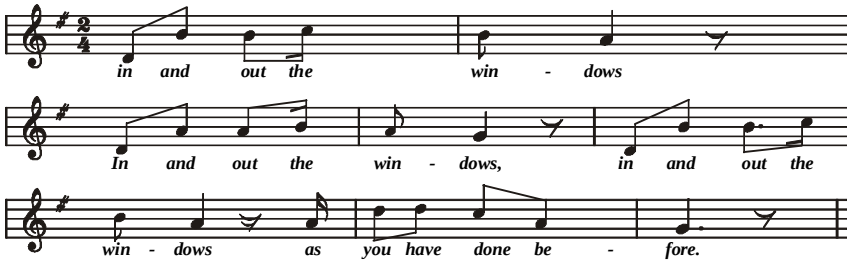
Seven Four lit - tle eight three lit - tle, nine two lit - tle Indi - ans.

Ten lit - tle One Indi - an boys.

In and out the window (9)

*In and out the windows, in and out the windows
In and out the windows, as you have done before,
Walking through the village, walking through the village.
Walking through the village, as you have done before.*

*Stand and face your little friend
Stand and face your little friend
Stand and face your little friend
As you have done before.*

Pease Porridge Hot (10)

*Pease porridge hot, pease porridge cold
Pease porridge in the pot, nine days old,
Some like it hot, some like it cold
Some like it in the pot, nine days old.*

The first system of musical notation for 'Pease Porridge Hot' is written in treble and bass clefs with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The melody is in the treble clef, and the accompaniment is in the bass clef. The lyrics are: *Pease por - ridge hot* and *Pease por - ridge cold*. The melody consists of quarter notes and half notes, while the accompaniment features chords and rests.

The second system of musical notation for 'Pease Porridge Hot' continues the melody and accompaniment. The lyrics are: *Pease por - ridge in the pot* and *nine days old*. The melody consists of quarter notes and half notes, while the accompaniment features chords and rests.

Sleep, Baby, sleep (11)

*Sleep, baby, sleep
Your father tends the sheep
Your mother shakes the dreamland tree
And finds a dream for you and me,
Sleep, baby, sleep.*

Musical score for "Sleep, Baby, sleep" in 2/4 time, key of F major. The score consists of three staves. The first staff contains the melody for "Sleep, ba - by, sleep. Your fa - ther tends the". The second staff continues with "sheep. Your moth - er shakes the dream - land tree and". The third staff concludes with "finds a dream for you and me. Sleep, ba - by, sleep." Chord symbols (F, C7, Gm, Dm) are placed above the notes to indicate the harmonic accompaniment.

Parts of the body (12)

*Head, shoulders, knees and toes
Knees and toes
Head, shoulders, knees and toes
Knees and toes
Eyes and ears and mouth and nose
Head, shoulder, knees and toes
Knees and toes*

Musical score for "Parts of the body" in 2/4 time, key of A major. The score consists of four staves. The first two staves cover the first two lines of the lyrics: "Head shoul - ders, knees and toes, knees and toes." and "Head shoul - ders, knees and toes, knees and toes." The third and fourth staves cover the next two lines: "Eyes, and ears, and mouth, and nose," and "Head, shoul - ders, knees, and toes, knees and toes." Chord symbols (A, E7, D) are placed above the notes to indicate the harmonic accompaniment.

Hickory Dickory Dock (13)

*Hickory, Dickory Dock
Hickory, Dickory Dock
The Mouse ran up the clock
The clock struck one,
The mouse ran down
Hickory, Dickory dock*

*Hickory, dickory dock
The clock struck two,
The mouse said Boo!
Hickory, dickory dock*

*Hickory, dickory dock
The clock struck, the mouse said “whee!”
Hickory, dickory dock*

*Hickory, dickory dock, the mouse run up the clock
The clock struck four,
The mouse said “No more!”
Hickory, dickory dock.*

*Hick - o - ry dick - o - ry dock, the
mouse ran up the clock. The
clock struck one, the mouse ran down,
Hick - o - ry dick - o - ry dock!*

Did you ever see a lassie? Did you ever see a laddie? (14)

*Did you ever see a lassie, a lassie, a lassie,
Did you ever see a lassie go this way and that?
Got this way and that way, go this way and that way?
Did you ever see a lassie, go this way and that?
Did you ever see a laddie, a laddie, a laddie,
Did you ever see a laddie fo this way and that?
Go this way and that way, go this way and that way.
Did you ever see a laddie, go this way and that?*

Musical notation for the song "Did you ever see a lassie? Did you ever see a laddie?". The music is written on four staves in 3/4 time, with a key signature of one flat (B-flat). The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. Chords F and C7 are indicated above the first two staves. The lyrics are: "Did you ev - er see a las - sie, a las - sie, a las - sie, Did you ev - er see a las - sie go this way and that? Go this way and that way, go this way and that way, Did you ev - er see a las - sie go this way and that?"

Sweetly Sings the Donkey (15)

*Sweetly sings the donkey
At the break of day
If you do not feed him
This is what he'll say
Hee, haw! Hee, haw! Hee, haw! Hee, haw!*

Musical notation for the song "Sweetly Sings the Donkey". The music is written on three staves in 4/4 time, with a key signature of two sharps (D major). The melody is simple and repetitive, with lyrics written below the notes. The lyrics are: "Sweet - ly sings the don - key at the break of day. If you do not feed him, this is what he'll say: 'Hee haw! Hee haw! Hee haw! Hee haw!'"

The Happy Song (16)

*If you are happy and you know it
 Clap your hands! (clap-clap).
 If you are happy and you know it
 Clap your hands! (clap-clap).
 If you are happy and you know it,
 And you really want to show it,
 If you are happy and you know it
 Clap your hands! (clap-clap).
 If you are happy and you know it,
 Slap your knees! (slap-slap)
 If you are happy and you know it,
 And you really want to show it,
 If you are happy, and you know it,
 Slap your knees! (slap-slap)*

If you're hap-py and you know it, clap your hands! If you're
 hap-py and you know it, clap your hands! If you're
 hap-py and you know it, and you
 real-ly want to show it, If you're
 hap-py and you know it, clap your hands!

London Bridge (17)

*London bridge is falling down
Falling down, falling down;
London bridge is falling down
My fair lady, oh!
Building up with iron bars
Iron bars, iron bars
Building up with iron bars
My fair lady*

I lost my partner (18)

*I lost my partner, what shall I do?
I lost my partner, what shall I do?
I lost my partner, what shall I do?
Skip to me Lou, my darling!
You will find another, or may be two!
You will find another, or may be two!
You will find another, or may be two!
Skip to me Lou, my darling!*

My Bonnie (19)

My Bonnie lies over the ocean

My Bonnie lies over the sea,

My Bonnie lies over the ocean,

Oh, bring back my Bonnie to me!

Chorus: Bring back, bring back, oh bring back

My Bonnie to me, to me!

Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me,

Last night as I lay on my pillow, last night as I lay on my bed

*Last night as I lay on my pillow, I dreamed that my Bonnie was
dead!*

*Chorus: Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me, to
me!*

Bring back, bring back, oh bring back my Bonnie to me!

The musical score is written on four staves in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 3/4 time signature. The melody is accompanied by chords indicated above the notes. The lyrics are written below the staves.

Staff 1: *My Bonnie lies over the ocean, My Bonnie lies over the sea,*
Chords: D⁷, G, C, G, A, D⁷

Staff 2: *My Bonnie lies over the ocean, Oh, bring back my Bonnie to me.*
Chords: G, C, G, A, D⁷, G

Staff 3: *chorus Bring back, bring back, Oh bring back my Bonnie to me, to me!*
Chords: A, D⁷, G

Staff 4: *Bring back, bring back, Oh, bring back my Bonnie to me.*
Chords: A, D⁷, G

Old MacDonald (20)

*Old MacDonald had a farm, E-I-E-I-O
And on this farm he had some chicks, E-I-E-I-O,
With a chick, chick here, and a chick, chick there
Here a chick, there a chick, everywhere a chick, chick.
Old MacDonald had a farm E-I-E-I-O.*

The musical score for 'Old MacDonald' is written on five staves. The first staff begins with a treble clef, a key signature of one sharp (F#), and a 2/4 time signature. The melody is composed of quarter and eighth notes. Chords G, C, G, C, D7, and G are indicated above the staff. The lyrics 'Old Mac - Don - ald had a farm , E - I - E - I - O. And' are written below the staff. The second staff continues the melody with the same chord progression and lyrics 'on this farm he had some chicks, E - I - E - I - O. With a'. The third staff continues with 'chick, chick here , and a chick , chick there.' The fourth staff continues with 'Here a chick , there a chick, eve - ry - where a chick, chick,'. The fifth staff concludes the piece with 'Old Mac - Don - ald had a farm , E - I - E - I - O.' and a double bar line. The chord progression G, C, G, C, D7, G is repeated across the staves.

Old Mac - Don - ald had a farm , E - I - E - I - O. And
on this farm he had some chicks, E - I - E - I - O. With a
chick, chick here , and a chick , chick there.
Here a chick , there a chick, eve - ry - where a chick, chick,
Old Mac - Don - ald had a farm , E - I - E - I - O.

The National Anthem of The Azerbaijan Republic

*Azerbaijan, Azerbaijan!
The heroic patriots' glorious land!
To die for you we are glad and we are ready.
If there is need to shed blood we are too ready.
With three coloured banner live happily!*

*Sacrifices too many done.
Every soldier to front's gone.
When your chest was field of battle,
Came back as a heroic son.
Let me see you flourish!
Let your enemies perish!
I love you, my dear land,
Be mightier we do wish!*

*To safe guard your sacred land,
To hold high your honoured flag
To safe guard your sacred land
All the youngsters are too glad!
Glorious land, glorious land!
Azerbaijan, Azerbaijan!*

(Translated by Vahid Arabov)

Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni

*Azərbaycan, Azərbaycan!
Ey qəhrəman övladın şanlı Vətəni!
Səndən ötrü can verməyə cümlə hazırız!
Səndən ötrü qan tökməyə cümlə qadırız!
Üç rəngli bayrağınla məsud yaşa!
Minlərlə can qurban oldu!
Sinən hər bə meydan oldu!
Hüququndan keçən əsgər,
Hərə bir qəhrəman oldu!*

*Sən olasan gülüstan,
Sənə hər an can qurban!
Sənə min bir məhəbbət
Sinəmdə tutmuş məkan!*

*Namusunu hifz etməyə,
Bayrağını yüksəltməyə,
Cümlə gənclər müştəqdir!
Şanlı Vətən! Şanlı Vətən!
Azərbaycan, Azərbaycan!*

(Musiqisi Üzeyir Hacıbəyovun,
sözləri Əhməd Cavadındır)

$\text{♩} = 63$ Largamento, təntənəli, qürurla

f

A - zər - bay-can! A - zər - bay - can! Ey qəh-rə-man öv - la - din

Şan - lı Və - tən - ni! Səndən öt - rü can ver - mə - yə cüm - lə ha - zı - rız!

Sən-dən öt - rü qan tök - mə-yə Cüm - lə qa - dı - rız Üç - rən-gli bay-ra - ğın-la

məs - ud ya - şa! Üç - rən-gli bay-ra - ğın - la məs - ud ya - şa!

Min-lər-lə can qur-ban ol-du! Si - nən hər-bə mey-dan ol-du! Hü-qu-qun-dan ke-çən əs-gər,

Hər-bə bir qəh - rə-man ol-du! Sən o - la - san gü-lü-stan, Sə-nə hər an can qur-ban!

Sə-nə min bir mə-həb-bət Si-nən-də tut-muş mə-kan! Na - mu - su - nu

hifz et - mə - yə, Bay - ra - ğı - nı yük - səlt - mə - yə,

^{2.} Cüm - lə gənc - lər müş - taq - dır! Şan - lı Və - tən!

Şan - lı Və - tən! A - zər - bay - can! A - zər - bay - can

A - zər-bay-can! A - zər - bay-can!

MƏŞĞƏLƏLƏRDƏ İŞLƏNƏN SÖZ BİRLƏŞMƏLƏRİ

Good morning!
Good afternoon!
Good evening!
Stand up!
Sit down!
I am glad to see you!

Let us learn
Let us learn rhyme
Answer me!
Say after me!
Hands up!
Hands down!
Come here, please
Open (close) your book
Stand still!
Bend left (right)!
Hands on hips!
Hands to the sides!
Who is absent (present)?
Let us begin
Be quiet!
Look at the picture!
We are at home
Come in, please!
Give me, please!
Here you are!
Thank you!
Not at all!
What is this?
I am pleased with you!
Good night!
Go to sleep

Sabahınız xeyir!
Gün aydın! Günortanız xeyir!
Axşamınız xeyir!
Ayağa durun!
Oturun!
Sizi görməyə çox şadam (məmnunam)!
Gəlin öyrənək
Gəlin şər öyrənək
Mənə cavab verin
Məndən sonra deyin!
Əllər yuxarı!
Əllərinizi aşağı salın!
Zəhmət olmasa bura gəlin
Kitabınızı açın (örtün)
Sakit durun!
Sola (sağa) əyilin!
Əllərinizi belinizə qoyun!
Əllərinizi yana açın!
Kim yoxdur (buradadır)?
Gəlin başlayaq
Sakit olun!
Şəklə baxın!
Biz evdəyik
Zəhmət olmasa, içəri gəlin!
Zəhmət olmasa, onu mənə verin!
Buyurun!
Sağ olun!
Dəyməz!
Bu nədir?
Mən sizinlə razıyam!
Gecəniz xeyrə qalsın!
Yatmağa gedin

*The lesson is over
You are free
Good-bye!
Sing a song
Excuse me!
It is all right!*

Let us do our morning exercises

*Let us rest a little!
Raise your hand!
Stop talking!
It is your turn
Listen to the words
Jump up high
Say good-bye!
Once more, please
Repeat the words after me!*

*Make a circle!
What have you?
Come here, please!
Guess, what it is!
What colour is it?
Ask questions!
We have...
What has he (she)?
Look at me!
Be careful!
Don't talk at the lesson
Show me your hands
What do you see?
We see...
I can't do that
How are you?
I am very well*

Dərs qurtardı
Siz sərbəstsiniz
Xudahafız!
Mahnı oxuyun
Bağışlayın!
Hər şey yaxşıdır (narahat olmayın)

Gəlin səhər idmanı edək!

Gəlin bir az dincələk!
Əllərinizi qaldırın!
Söhbət etməyin!
Sənin növbəndir
Sözlərə qulaq asın
Hündürə tullanın
Xudahafız deyin!
Yenə də, zəhmət olmasa
Sözləri məndən sonra təkrar edin!

Dairə qurun!
Sənin nəyin var?
Zəhmət olmasa, bura gəlin!
Tapın görüm, bu nədir!
Bu nə rəngdədir?
Sual verin!
Bizim var!
Onun nəyi var?
Mənə baxın
Diqqətli (ehtiyatlı) olun
Dərsdə danışmayın!
Əllərinizi mənə göstərin
Siz nə görürsünüz?
Biz.... görürük
Mən onu edə bilmərəm
Necəsən?
Çox yaxşıyam

I am fine (all right)
I am not well
Help me, please

Let us count
Count from one to ten
What must you do?
Who is he (she)?
His name is...
Be quiet!
Walk slowly
Walk faster
Do you like...?
Yes I do (No, I do not)
What do you like?
I like to run
Where is the ball?
Go to your seat!
Don't make a noise!
How do you feel?
I feel fine (bad)
Where do you live?
Happy birthday to you!
Cure the children
What's the weather like
today?
Put your things in order
Don't quarrel!
Don't be naughty!
By the fire
A dish of milk
Shines like silk
This is the way we dance
Tell the story
In the middle of
What else can you do?

Yaxşıyam
 Yaxşı deyiləm
 Zəhmət olmasa, mənə kömək
 edin
 Gəlin sayaq
 Birdən ona qədər sayın
 Siz nə etməlisiniz?
 O kimdir?
 Onun adı...
 Sakit olun!
 Yavaş-yavaş gəlin
 Tez-tez gəlin
 Sən... xoşlayırsan?
 Bəli (xeyir)
 Sən nəyi xoşlayırsan?
 Mən qaçmağı xoşlayıram
 Top haradadır?
 Əyləşin!
 Səs salmayın!
 Özünü necə hiss edirsən?
 Özümü yaxşı (pis) hiss edirəm
 Sən harada yaşayırsan?
 Ad günün mübarək!
 Uşaqları müalicə et
 Bu gün hava necədir?

 Əşyalarımızı səliqə ilə qoyun
 Dalaşmayın!
 Dəcəl olmayın!
 Ocağın yanında
 Bir qab süd
 İpək kimi parıldayır
 Bax biz beləcə oynayırıq
 Nağıl danış
 Ortasında
 Sən daha nə edə bilərsən?

*You must remember
Can you frown?*

*What will you have for dinner
(breakfast, supper)?*

Will you have some more?

Wash your hands?

Let us go for a walk

*be careful when you cross the
street!*

I watch TV in the evening

At the break of the day

You are on duty today

Tidy up your room

What a pity!

How beautiful you are!

What kind of man is he?

Yadında saxlamalısan
Sən qaşlarını düyünləyə bilər-
sən?

Nahara (səhər yeməyinə, axşam
yeməyinə) nəyiniz var?

Yenə də istəyirsənmi?

Əllərinizi yuyun!

Gəlin gəzməyə gedək

Küçəni keçəndə ehtiyatlı olun!

Mən axşamlar televizora baxıram

Sübh çağı

Sən bu gün növbətçisən

Otağınızı səliqəyə salın

Heyf, təəssüf ki!

Sən necə də qəşəngsən!

O nə cür adamdır?

LÜĞƏT

A a

<i>after</i>	[ɑ:fta]	sonra
<i>afternoon</i>	[ɑ:ft7 nu:n]	günorta
<i>again</i>	[7ge9n]	yenidən
<i>all</i>	[6:l]	bütün, hamı
<i>all right</i>		yaxşı
<i>along</i>	[7lo2]	boyunca
<i>always</i>	[6:lw7z]	həmişə
<i>and</i>	[7nd]	və
<i>angry voice</i>		hirsli səs
<i>answer</i>	[ɑ:ns7]	cavab vermək
<i>ask</i>	[ɑ:sk]	soruşmaq
<i>at</i>	[7t]	da, də
<i>at home</i>		evdə

B b

<i>baby</i>	[beibi]	körpə uşaq
<i>bad</i>	[b5d]	pis
<i>bag</i>	[b5g]	çanta
<i>ball</i>	[b6:l]	top
<i>balloon</i>	[b7lu:n]	şar
<i>basket</i>	[bɑ:skit]	zənbil
<i>be</i>	[bi] (am, is, are)	olmaq (xəbər sonluğu)
<i>be happy</i>		xoşbəxt ol
<i>bed</i>	[bed]	çarpayı
<i>before</i>	[biʃ6:]	əvvəl
<i>begin</i>	[bigin]	başlamaq
<i>behind</i>	[bihaind]	arxasında
<i>bell</i>	[bel]	zəng
<i>bend</i>	[bend]	əyilmək
<i>big</i>	[big]	böyük

bird	[b8:d]	quş
bird-house	[b8:dhaus]	quş evi
black	[bl5k]	qara
book	[buk]	kitab
box	[boks]	qutu
boy	[boi]	oğlan
bring	[bri2]	gətirmək
bring back		qaytar
brother	[br017]	qardaş
butterfly	[b0t7flai]	kəpənək
buttercup		qaymaq çiçəyi

C c

call	[k6:l]	çağırmaq
candy	[k5ndi]	şirni
cat	[k5t]	pişik
child	[t3aild]	uşaq
children	[t3ildren]	uşaqlar
choose	[t3u:z]	seçmək
circle	[s8:kl]	dairə
classroom	[klα:srum]	sinif otağı
clap	[kl5p]	əl çalmaq
close	[klouz]	örtmək
colour	[k0l7]	rəng
come	[k0m]	gəlmək
come in		içəri gəlmək
copy-book	[k6pibuk]	dəftər
count	[kaunt]	saymaq
courageous	[k0rad=7s]	güclü

D d

dance	[dα:ns]	rəqs etmək
dancer	[dα:ns7]	rəqqasə
daughter	[d6:t7]	qız (övlad)

<i>day</i>	[dei]	gün
<i>dear</i>	[di7]	əziz
<i>dog</i>	[d6g]	it
<i>doll</i>	[d6l]	gəlincik, kukla
<i>door</i>	[d6:]	qapı
<i>down</i>	[daun]	aşağı
<i>dress</i>	[dres]	geyinmək

E e

<i>ear</i>	[i7]	qulaq
<i>eat</i>	[i:t]	yemək
<i>eight</i>	[eit]	səkkiz
<i>English</i>	[i2:lis]	ingilis
<i>evening</i>	[i:vni2]	axşam
<i>everyday</i>	[evride9]	hər gün
<i>exercise</i>	[eks9saiz]	tapşırıq
<i>morning</i>		səhər idmanı
<i>exercises</i>		

F f

<i>face</i>	[feis]	üz
<i>fast</i>	[fα:st]	tez, cəld
<i>fall</i>	[f6:l]	düşmək
<i>fall down</i>		yıxılmaq
<i>family</i>	[f5mili]	ailə
<i>father</i>	[fα:17]	ata
<i>feel</i>	[fi:l]	hiss etmək
<i>fellow</i>	[felou]	oğlan
<i>few</i>	[fju:]	az
<i>fine</i>	[fain]	qəşəng
<i>first</i>	[f8:st]	əvvəlcə
<i>fish man</i>		balıq satan
<i>fisherman</i>		balıqçı
<i>five</i>	[faiv]	beş

<i>four</i>	[f6:]	dörd
<i>friend</i>	[frend]	dost
<i>full</i>	[ful]	dolu

G g

<i>game</i>	[geim]	oyun
<i>girl</i>	[g8:l]	qız
<i>give</i>	[giv]	vermək
<i>go</i>	[gou]	getmək
<i>go home</i>		evə getmək
<i>go to sleep</i>		yatmağa getmək
<i>good</i>	[gud]	yaxşı
<i>good-bye</i>	[gudbai]	xudahafis
<i>grandfather</i>	[gr5n/d/^fα:17]	baba
<i>grandmother</i>	[gr5n/d/^m017]	nənə
<i>green</i>	[gri:n]	yaşıl
<i>guess</i>	[ges]	tapmaq

H h

<i>hand</i>	[h5nd]	əl
<i>happy</i>	[h5pi]	xoşbəxt
<i>have</i>	[h5v]	malik olmaq
<i>have breakfast</i>		səhər yeməyi yemək
<i>have dinner</i>		nahar etmək
<i>have supper</i>		şam etmək
<i>have tea</i>		çay içmək
<i>he</i>	[hi:]	o (kişi cinsi üçün)
<i>head</i>	[hed]	baş
<i>help</i>	[help]	kömək etmək
<i>hide</i>	[haid]	gizlətmək
<i>hidden</i>	[hidn]	gizlənmiş
<i>high</i>	[hai]	yüksək
<i>home</i>	[houm]	ev
<i>at home</i>		evdə

<i>hop</i>	<i>[hop]</i>	hoppanmaq
<i>hot</i>	<i>[hot]</i>	isti
<i>house</i>	<i>[haus]</i>	ev, bina

I i

<i>I</i>	<i>[ai]</i>	mən
<i>ill</i>	<i>[il]</i>	xəstə
<i>in</i>	<i>[in]</i>	içəridə, içərisində
<i>incline</i>	<i>[inklain]</i>	əymək
<i>Indian</i>	<i>[indi7n]</i>	hindu
<i>in front of</i>		qarşısında
<i>instead of</i>		əvəzində
<i>it</i>	<i>[it]</i>	o (cansız əşyalar üçün)

J j

<i>jam</i>	<i>[d=5m]</i>	mürəbbə
<i>jolly</i>	<i>[d=6li]</i>	şən
<i>jump</i>	<i>[d=0mp]</i>	tullanmaq

K k

<i>kindergarten</i>	<i>[kind7,gɑ:tn]</i>	bağça
<i>kiss</i>	<i>[kis]</i>	öpmək
<i>kitchen</i>	<i>[kit3in]</i>	mətbəx
<i>knock</i>	<i>[nok]</i>	döymək, tıqqıldatmaq
<i>know</i>	<i>[nou]</i>	bilmək

L l

<i>laugh</i>	<i>[lɔf]</i>	gülmək
<i>lazy</i>	<i>[leizi]</i>	tənbəl
<i>learn</i>	<i>[l8:n]</i>	öyrənmək
<i>left</i>	<i>[left]</i>	sol
<i>lesson</i>	<i>[lesn]</i>	dərs
<i>let</i>	<i>[let]</i>	icazə vermək
<i>let us (let's)</i>		bizə icazə ver

<i>listen</i>	<i>[lisn]</i>	qulaq asmaq
<i>little</i>	<i>[litl]</i>	balaca
<i>live</i>	<i>[liv]</i>	yaşamaq
<i>look</i>	<i>[luk]</i>	baxmaq
<i>long</i>	<i>[l62]</i>	uzun
<i>love</i>	<i>[l0v]</i>	sevmək
<i>lovely</i>		sevimli

M m

<i>many</i>	<i>[meni]</i>	çox
<i>me</i>	<i>[mi:]</i>	mənə, məni
<i>meet</i>	<i>[mi:t]</i>	qarşılamaq
<i>merrily</i>	<i>[merili]</i>	şən (zərf)
<i>merry</i>	<i>[meri]</i>	şən (sifət)
<i>merry-go</i>		karusel
<i>round</i>		
<i>morning</i>	<i>[m6:ni2]</i>	səhər
<i>mother</i>	<i>[m0I7]</i>	ana
<i>Mum</i>	<i>[m0m]</i>	ana (uşaq dilində)
<i>Mummy</i>	<i>[m0mi]</i>	ana (uşaq sözü)
<i>my</i>	<i>[mai]</i>	mənim

N n

<i>name</i>	<i>[neim]</i>	ad
<i>new</i>	<i>[nju:]</i>	təzə
<i>next</i>	<i>[nekst]</i>	o biri
<i>nice</i>	<i>[nais]</i>	qəşəng
<i>night</i>	<i>[nait]</i>	gecə
<i>nine</i>	<i>[nain]</i>	doqquz
<i>now</i>	<i>[nau]</i>	indi

O o

old	[ould]	köhnə
on	[6n]	üstündə
once again	[w0ns 7gein]	yenidən
one	[w0n]	bir
open	[oupn]	açmaq
otherwise	[017 waiz]	əks təqdirdə
out	[aut]	bayıra, çölə

P p

paint	[peint]	çəkmək
pansies	[p5nsiz]	üç rəngli bənövşə
pease	[pi:s]	noxud
pen	[pen]	qələm
pet	[pet]	sevimli
piano	[pj5nou]	piano
pig	[pig]	donuz
pillow	[pilou]	yastıq; balış
place	[pleis]	yer
play	[plei]	oynamaq
please	[pli:z]	buyurun
porridge	[p6rid=]	sıyıq
present	[prezent]	hədiyyə
put	[put]	qoymaq
put on		geyinmək

Q q

question	[kwest3 (7)n]	sual
quick	[kwik]	cəld
quiet	[kwai7t]	sakit

R r

<i>raise</i>	[reiz]	qaldırmaq
<i>read</i>	[ri:d]	oxumaq
<i>recite</i>	[risait]	əzbər öyrənmək
<i>repeat</i>	[ripi:t]	təkrar etmək
<i>reply</i>	[riplai]	cavab vermək
<i>rest</i>	[rest]	istirahət etmək
<i>right</i>	[rait]	səğ
<i>ring</i>	[ri2]	dövrə
<i>river</i>		çay
<i>room</i>	[rum]	otaq
<i>round</i>	[raund]	dəyirmi
<i>roaring sea</i>	[r6ri2 si:]	nəriltili dəniz
<i>run</i>	[r0n]	qaçmaq

S s

<i>say</i>	[sei]	dəmək
<i>scene</i>	[si:n]	səhnə
<i>school</i>	[sku:l]	məktəb
<i>schoolboy</i>		məktəbli oğlan
<i>schoolgirl</i>		məktəbli qız
<i>see</i>	[si:]	görmək
<i>seven</i>	[sevn]	yeddi
<i>she</i>	[39:]	o (qadın cinsi üçün)
<i>sheep</i>	[39:p]	qoyun
<i>sing</i>	[si2]	mahnı oxumaq
<i>sister</i>	[sist7]	bacı
<i>sit down</i>	[sit `daun]	oturmaq
<i>six</i>	[siks]	altı
<i>skip</i>		tullanmaq
<i>sleep</i>	[sli:p]	yatmaq
<i>slow</i>	[slou]	yavaş, asta
<i>slowly</i>	[`slouli]	yavaş-yavaş
<i>small</i>	[sm6:l]	balaca

son	[s0n]	oğul
song	[s62]	mahnı
speak	[spi:k]	danışmaq
spring		tullanmaq, sıçramaq
stand	[st5nd]	durmaq
stand up		ayağa qalxmaq
stoop	[stu:p]	əyilmək
story	[`st6:ri]	hekayə
stretch	[stret3]	qollarını açmaq
sugar	[`3ug7]	qənd
summer	[`s0m7]	yay
in summer		yayda
sun	[s0n]	günəş
sunny	[`s0ni]	günəşli

T t

table	[teibl]	stol
take	[teik]	götürmək
talk	[t6:k]	danışmaq
teach	[ti:t3]	öyrətmək
teacher	[ti:t37]	müəllim
tell	[tel]	dəmək
ten	[ten]	on
thank	[45nk]	təşəkkür etmək
that's	[15tz]	odur
they	[1ei]	onlar
this	[1is]	bu
three	[4ri:]	üç
through	[4ru:]	-dan, -dən
throw	[4rou]	atmaq
today	[t7`dei]	bu gün
together	[t7`ge17]	birlikdə
toy	[toi]	oyuncaq
turnip	[t8:nip]	turp
two	[tu:]	iki

U u

under	[`0nd7]	altında
up	[0p]	yuxarı

V v

vase	[vɑ:z]	vaza
very	[veri]	çox
violet	[vai7lit]	bənövşə
village	[`vilid=]	kənd

W w

want	[w6nt]	istəmək
wash	[w63]	yumaq
water	[`w6:t7]	su
we	[wi:]	biz
weak	[wi:k]	zəif
welcome	[`welk7m]	xoş gəlmişsiniz
well	[wel]	yaxşı
what	[w6t]	nə, nəçi
where	[we7]	hara, haraya
white	[wait]	ağ
who	[hu:]	kim
window	[`windou]	pəncərə
wistle	[wisl]	tütək
woman	[`wum7n]	qadın
wool	[wu:l]	yun
worker	[w8:k7]	fəhlə

Y y

you	[ju:]	sən, siz
your	[j6:]	sənin, sizin

ƏDƏBİYYAT

1. Anna Maria Malkoc. Songs for Learners of American. English, US, 1993.
2. Botkin, Benjamin Albert, American Play-Parts Song, University of Nebraska, 1937.
3. Стронин М.Ф. Обучающие игры на уроке английского языка, М., “Просвещение”, 1981.
4. Старков А.П. Диксон Р.Р. Учебник английского языка для 9-10 классов средней школы. М., 1980.
5. Emrich Duncan, Folklore of the American Land, Little, Brown, 1972.
6. Fuld, James J. Book of World Famous Music, Classical, Popular and Folk, Dover Publications, 1985.
7. Ирина Куликова. Мы учим английский, Росмен, М., 1996.
8. Канова О. Учебник английского языка, “Просвещения”, М., 1978.
9. Musayev O.İ., Mahmudov H.A. English (8-ci sinif üçün dərslik), “Maarif”, Bakı, 1987.
10. Musayev O.İ., Seyidov F.Ə. Barsuk R.Y., Tahirov A.T. English (5-ci sinif üçün dərslik), “Maarif”, Bakı, 1980.
11. Бахтитров О.В., Лыско С.Д. Read and Speak, выпуск 15, М., 1979.
12. Hacıyeva Ə.H. Bağçada İngilis dili (məktəbəqədər yaşlı uşaqlarla məşğul olan müəllimlər üçün vəsait), Bakı, 1990.
13. Hacıyeva Ə.H. Uşaqlara ingilis dili öyrədək (məktəbəqədər yaşlı uşaqlarla məşğul olan müəllimlər üçün vəsait), Bakı, 1995.
14. Hacıyeva Ə.H. Məktəbəqədər yaşlı uşaqların nitq inkişafı, “Maarif”, 1992.
15. Hacıyeva Ə.H. Uşaq nitqinin linqvistik təhlili, “Maarif”, 1994.

MÜNDƏRİCAT

1-ci məşğələ	<i>Greeting: Good Morning; “My brother”</i>	
	mahnısı	7
2-ci məşğələ	<i>“What is Your Name?” mahnısı.....</i>	9
3-cü məşğələ	<i>Greeting: Good afternoon; “Hands up” şeri.....</i>	11
4-cü məşğələ	<i>Greeting: Good Evening; “Nick and Andy” şeri....</i>	13
5-ci məşğələ	<i>My Family is at Home; “My Dear Mummy”</i>	
	mahnısı	14
6-cı məşğələ	<i>My Pets; “One, one...” şeri.....</i>	16
7-ci məşğələ	<i>Greeting: Good Night; “Good Night” şeri.....</i>	19
8-ci məşğələ	<i>Greeting: Good Bye; “Good-bye, children”</i>	
	mahnısı	21
9-cu məşğələ	<i>Apology: Excuse me; “Black Sheep” mahnısı.....</i>	23
10-cu məşğələ	<i>“Friends” şeri; “The Jingo Ring” mahnısı.....</i>	25
11-ci məşğələ	<i>Objects, “Guess, what it is” oyunu.....</i>	27
12-ci məşğələ	<i>“Friends” şeri.....</i>	29
13-cü məşğələ	<i>My Room; “The Bird House” şeri.....</i>	30
14-cü məşğələ	<i>My House: “Too Early for Mother” şeri.....</i>	32
15-ci məşğələ	<i>Orders (requests); “Let us Make a circle”</i>	
	mahnısı	34
16-cı məşğələ	<i>Orders (requests); The Cat and the Mouse”</i>	
	dialogu	36
17-ci məşğələ	<i>Orders; “In the classroom” dialogu;</i>	
	<i>“The Turnip” oyunu.....</i>	38
18-ci məşğələ	<i>Numerals: From one to Ten; “One, two...”</i>	
	şeri; “Ten Indian Boys” mahnısı	41
19-cu məşğələ	<i>“In and Out the Window” mahnısı;</i>	
	<i>“How old are you” şeri</i>	44
20-ci məşğələ	<i>“Pease Porridge Hot” mahnısı.....</i>	47
21-ci məşğələ	<i>“I like to Run” şeri; “Catch me!” oyunu</i>	48
22-ci məşğələ	<i>“What do you like to be”; “Bend your</i>	
	<i>Head” oyunu</i>	50
23-cü məşğələ	<i>“Who are you?”; “Why do you cry?” şeri</i>	53
24-cü məşğələ	<i>“Where do you Live” şeri.....</i>	55
25-ci məşğələ	<i>Meeting a Foreigner.....</i>	57
26-cı məşğələ	<i>How old are you?</i>	61
27-ci məşğələ	<i>“Happy Birthday, Mother” şeri</i>	63

28-ci məşğələ	<i>What do you want to be?</i>	66
29-cu məşğələ	<i>A Toy Shop</i>	70
30-cu məşğələ	<i>Parts of the Body</i>	72
31-ci məşğələ	<i>My Face</i>	75
32-ci məşğələ	<i>What can you do with...?</i>	78
33-cü məşğələ	<i>The Little Kitten</i>	81
34-cü məşğələ	<i>What else can she do?</i>	84
35-ci məşğələ	<i>Fruits, Animals, Flowers</i>	87
36-cı məşğələ	<i>"Little Red Riding Hood"</i> nağılı	90
37-ci məşğələ	<i>My Day; Before the Kindergarten</i>	95
38-ci məşğələ	<i>"Alabash and Farid"</i> nağılı	100
39-cu məşğələ	<i>"Mastan and the Red Ball"</i> nağılı	103
40-cı məşğələ	<i>"The Crow and the Fox"</i> nağılı	107
41-ci məşğələ	<i>"Little Brown Rabbit"</i> nağılı	109
42-ci məşğələ	<i>"The Tiger and the Monkey"</i> nağılı	110
43-cü məşğələ	<i>Days, months and years</i>	113
44-cü məşğələ	<i>"The Fish man"</i> oyunu	114
45-ci məşğələ	<i>"Flowers for Sale"</i> oyunu	116
46-cı məşğələ	<i>"Three Kids"</i> nağılı	117
47-ci məşğələ	<i>"Cırtıdan"</i> ın nağılı	120
48-ci məşğələ	<i>"Lady Tick-tick"</i> nağılı	123
Şəxs adları		129
Mahnıların notları		130
Məşğələlərdə işlənən söz birləşmələri		150
Lüğət		154
Ədəbiyyat		164

Nəşriyyat redaktoru
Oktay Səmədov

Texniki redaktor və kompüter tərtibatı
Lətafət Əliyeva

Korrektor
Aytən Hacıyeva

Operator
Zülfüyyə Məmmədova

Çapa imzalanıb 25.04.03.
Ofset üsulu ilə çap. Format 60x84 1/16.
Həcmi 10,5 ç.v. Tiraj 500.
Qiyməti müqavilə ilə.